2016-2017-2018
YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI

- 2016-2018 Dönemi İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması
- 2016-2018 Dönemi Yapısal Dönüşüm Programı
- 2018 Yılı TC Kaynaklarından KKTC'ye Sağlanan Kredi ve Hibelerin Kullanımına İlişkin Protokoller

2016 - 2018
YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ 5

2. EKONOMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ 6

a. Büyüme 6

b. İstihdam 8

c. Enflasyon 9

d. Kamu Kesimi Mali Dengesi 11

e. Ödemeler Dengesi 13

f. Finans Sektörü 14

g. Ekonominin Genel Dengesi 15

3. KAMU YÖNETİMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ 16

4. PROGRAMIN AMAÇ, HEDEF VE STRATEJİLERİ 17

a. Kamu Yönetiminin Etkinliği ve Verimliliğinin Artırılması 17

b. Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması 17

c. Makroekonomik Hedefler 18

1) Büyüme 18

2) Kamu ve Özel Sabit Sermaye Yatırımları 20

3) Enflasyon 20

4) İstihdam 20

5) Ödemeler Dengesi 21

6) Devlet Bütçesi Dengesi 21

YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI MATRİS 31

Kamu Sektörü Eylem Formları 35

Finans Sektörü Eylem Formları 58

Reel Sektör Eylem Formları 61

2016-2018 Dönemi İktisadi Ve Mali İşbirliği Anlaşması 81

2018 Yılı Kredi Protokolü 87

2018 Yılı Hibe Protokolü 95

2016-2018 YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI

1. GİRİŞ

Ölçek sorunu, haksız ambargo ve izolasyonlar ile Kıbrıs sorunundaki siyasi belirsizlik gibi dışsal faktörlerden dolayı yetersiz olan ekonomik potansiyeline rağmen KKTC, mevcut potansiyelini de içsel faktörlerden dolayı arzu edilen şekilde kullanamamıştır. Önümüzdeki üç yıl Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nin hem kamu sektörünü yeniden yapılandırmak hem de ekonomisinin rekabet gücünü artırmak açısından en kritik dönemdir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile yürütülen müzakerelerin olumlu sonuçlanacağına ilişkin olasılıkların giderek artması bu süreci KKTC'nin kendi ayakları üzerinde durabilecek konuma gelmesi açısından daha da önemli kılmaktadır. 2016-2018 Orta Vadeli Ekonomik Program (OVP) bu dönemde atılacak kapsamlı reform adımlarını belirlemekte, bunlara ilişkin hedefleri koymaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile 1986 yılından bu yana çeşitli tarihlerde Ekonomik ve Mali İşbirliği protokolleri imzalanmıştır. 2016-2018 dönemine ait bu program, KKTC hükümeti tarafından hazırlanan OVP'nin önceliklerini yansıtmakta ve bu nedenle "Yapısal Dönüşüm Programı" olarak nitelendirilmektedir. Önümüzdeki 3 yıllık dönemde Türkiye Cumhuriyeti'nin desteği ile KKTC hükümeti ülke tarihinin en kapsamlı reform programını uygulayacaktır. Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti geçmişte olduğu gibi bu dönemde de KKTC'nin ihtiyaç duyduğu önemli altyapı yatırımlarına finansal yardım ve teknik destek verecektir.

Yapısal Dönüşüm Programının amacı hacim olarak daha küçük ama düzenleme, denetleme ve müeyyide uygulama bakımından daha etkili, kaynakları daha verimli kullanan, kamu maliyesi istikrarlı bir devlet yapısı; rekabet edebilir ve kalitesi yüksek bir özel sektör oluşturmaktır.

Yapısal Dönüşüm Programı iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ekonominin genel görünümü ve programın amaç ve hedefleri, ikinci bölümde ise yapısal dönüşümü sağlayacak eylemlerden oluşan matris yer almaktadır.

2. EKONOMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

a. Büyüme

Küresel finansal krizin etkisiyle 2007 yılında durgunluğa giren KKTC ekonomisi 2010 yıllından itibaren toparlanmaya başlamıştır. Krizden çıkış dönemi olmasına rağmen 2010–2012 Programı döneminde KKTC ekonomisi otel-lokanta, toptan ve perakende ticaret ve tarım sektörlerinde yaşanan olumlu gelişmelerin etkisi ile ortalama %3,1 oranında büyümüştür. Kaydedilen büyümenin sınırlı kalmasında sanayi ve inşaat sektöründe yaşanan daralma etkili olmuştur. 2013 yılında %1,1, 2014 yılında %4,8 olarak kaydedilen GSYİH büyümesinin 2015 yılında %4,5 olarak gerçekleşmesi ve program dönemi olan 2013–2015 yılları arasında ekonomik büyümenin ortalama %3,5 olması beklenmektedir (Tablo-1).

TABLO-1 GSYİH'DAKİ SEKTÖREL GELİŞMELER

	GERÇEKLEŞME			TAHMİN
	2010-2012 Ortalama	2013	2014	2015
	BÜYÜME ORANI (%)			
TARIM	8,1	-1,6	4,8	8,5
SANAYİ	0,8	1,7	8,5	5,5
İNŞAAT	-3,0	-0,3	-4,5	12,0
TOPTAN PERAKENDE TİC.	9,4	-0,4	10,1	4,7
OTEL.-LOKANTA	14,1	8,7	2,6	6,1
KONUT GELİRLERİ	3,9	3,2	2,6	2,8
SERBEST MES. VE HİZ.	0,2	2,3	8,8	3,5
İTHALAT VERGİLERİ	10,5	-2,1	7,9	1,0
GSYİH	**3,1**	**1,1**	**4,8**	**4,5**
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü				

2013 yılında tarım, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektörlerinde kaydedilen olumsuz gelişmelere ilaveten ithalat vergilerinde yaşanan daralmanın etkisiyle GSYİH %1,1 oranında büyüme kaydederek son altı yılın en düşük seviyesinde kalmıştır. Ekonomik faaliyetlerde gerçekleşen ivme kaybında bir yandan yıl içerisinde gerçekleşen seçim sürecinin yarattığı belirsizlik neticesinde büyüme bazının düşmesi etkili olurken, diğer yandan küresel ekonomiye ilişkin devam eden belirsizlik algısının yurtiçi üretim ve tüketim kararlarını olumsuz etkilemesinin belirleyici olduğu değerlendirilmektedir

(Tablo-1).

Grafik-1

Grafik :2

Yeniden yapılandırma, mali disiplinin sağlanması ve reel sektörün gelişimine yönelik desteklerin artırılmasını içeren politikalar neticesinde toparlanma sürecine giren KKTC ekonomisinde 2014 yılında %4,8 oranında büyüme kaydedilmiştir. Özellikle toptan ve perakende ticaret, serbest meslek ve hizmetler, sanayi ile tarım sektöründeki olumlu gelişmeler GSYİH'daki büyümenin en önemli aktörleri olarak gösterilebilir (Tablo-1).

2015 yılı GSYİH büyümesinin %4,5 seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir.

b. İstihdam

DPÖ'nün Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre 2014 yılında ülkemizde 15 ve daha yukarı yaştaki kurumsal olmayan sivil nüfus (çalışma çağındaki nüfus) 231.424 kişi, bunlardan istihdam edilenler ise 103.149 kişi olarak saptanmıştır. 2013 yılında istihdam edilen nüfusun çalışma çağındaki nüfusa oranı %44,2 olarak gerçekleşirken bu oran 2014 yılında %44,6 seviyesine ulaşmıştır. 2012–2014 döneminde çalışma çağındaki nüfus artarken, aynı dönemde işsizlik oranı %8,7'den %8,3'e gerilemiştir (Tablo-2).

TABLO-2 HANEHALKI İŞGÜCÜ ANKETİ TEMEL GÖSTERGELERİ

	2012	2013	2014
15 ve Daha Yukarı Yaştaki Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	214.981	221.646	231.424
İşgücü	105.713	106.796	112.469
İstihdam	96.539	97.867	103.149
İşsiz	9.174	8.929	9.320
İşgücüne Katılma Oranı (%)	49,2	48,2	48,6
İstihdam Oranı (%)	44,9	44,2	44,6
İşsizlik Oranı (%)	8,7	8,4	8,3
Genç Nüfusta İşsizlik Oranı (%)[1]	24,0	23,0	20,3

[1] 15-24 yaş grubunda olanlar

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Türkiye işsizlik verilerine göre 2014 yılında %9,9 olan işsizlik oranı 2015 yılında krizin etkisiyle artarak %10,3 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında gelişmiş ülkelerde ortalama işsizlik oranı %7,3, Euro bölgesinde ise %11,6 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik- 3

c. Enflasyon

KKTC, küçük ve dışa bağımlı bir ekonomik yapıya sahip olduğundan özellikle döviz kurları ve dünya petrol fiyatlarında oluşabilecek dalgalanmalar enflasyon üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

2013 yılı Nisan ayına kadar düşüş eğiliminde olan döviz kurları dünya ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan gelişmeler sonucunda yükselme trendine girmiş ve yıl boyunca dövizdeki artışın devam etmesiyle tüketici fiyatları endeksinin özellikle eğitim, ulaştırma ve konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar harcama guruplarının artmasına direkt etki yapmış ve enflasyon yıl sonunda %10,2 seviyesine ulaşmıştır (Tablo–3).

2014 yılında dünya petrol fiyatlarında kaydedilen düşüş, buna bağlı olarak Kasım ayında elektrik tarifelerinde yapılan indirim ve TL'nin değer kazanmasının etkisiyle enflasyon yılsonunda %6,5 seviyesine gerilemiştir. (Tablo–3).

TABLO-3 TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ

	YILLIK ORTALAMA DEĞİŞİM	BİR ÖNCEKİ YILIN ARALIK AYINA GÖRE DEĞİŞİM	İLK 6 AYLIK DEĞİŞİM
	%		
2012	8,0	3,6	0,7
2013	6,4	10,2	3,3
2014	11,6	6,5	4,9
2015	4,1	7,8	3,2

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Enflasyon üzerinde önemli etkisi olan ABD Doları, İngiliz Sterlini ve Euro'nun 2015 yılında TL karşısında ortalama %14,7 oranında değer kazanması sebebiyle 2015 yılı enflasyonu %7,8'e yükselmiştir.(Tablo–3).

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı'nın yayınladığı 2016–2018 dönemi Orta Vadeli Program'a (OVP) göre, Türkiye Cumhuriyeti enflasyonu 2014 yılında %8,2 ve 2015 yılında %8,8 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik-4

d. Kamu Kesimi Mali Dengesi

Bilindiği üzere, maliye politikası iktisat politikasının önemli bir parçasıdır. Maliye politikası tasarlanırken sadece genel bütçenin değil toplam kamu kesimi mali göstergelerinin dikkate alınması gerekir. Toplam kamu kesimi istatistikleri genel bütçe, bütçe dışı fonlar, belediyeler, sosyal güvenlik kurumları ve kamu işletmelerine ilişkin istatistiki verileri içermelidir. Ancak KKTC'de toplam kamu kesimi büyüklüklerini gösteren sağlıklı istatistikler üretilebilmiş değildir. Bu nedenle maliye politikası halen genel bütçe büyüklükleri üzerinden yürütülmektedir. Program döneminde bu istatistiklerin üretilmesi ve politika kararlarında dikkate alınması hedeflenmektedir.

(1) Devlet Bütçe Dengesi

Genel bütçe giderleri, 2014 yılında 3.635,4 milyon TL, 2015 yılında ise 3.841,9 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Genel bütçe gelirleri, 2014 yılında 3.207,9 milyon TL, 2015 yılında ise 3.465 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçe gelirleri içinde yer alan ve tamamına yakını Türkiye Cumhuriyeti'nden sağlanan dış yardımlar 2014 yılında 499,2 milyon TL, 2015 yılında ise 549,1 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Dış yardımlar, 2014 yılında GSYİH'nin %5,6, 2015 yılında ise %5,7'si seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bütçe dengesine bakıldığında; bütçe, 2014 yılında 427,6 milyon TL açık vermiş olup, bu açığın 395,2 milyon TL'si T.C. kredilerinden, 32,4 milyon TL'si ise iç borçlanma ile finanse edilmiştir. 2015 yılında bütçe 376,9 milyon TL açık vermiş olup, bu açığın 272,8 milyon TL'si T.C. Kredilerinden, 104,1 milyon TL'si ise iç borçlanma ile finanse edilmiştir.

Yıllar itibarıyla devlet bütçe dengesi incelendiğinde; bütçenin finansmanı için gerekli olan iç ve dış kaynak ihtiyacının sürdürülebilir bir yapıda olmadığı ve sürekli bütçe açıkları nedeni ile kamu borç yükünün artmasının ülke ekonomisinin gelişmesine engel oluşturduğu görülmektedir (Tablo-11).

Grafik-5

(2) Kamu Borç Stoku

2014 ve 2015 yılları itibariyle gerçekleşen toplam kamu borç stoku incelendiğinde, 2014 yılında toplam kamu borç stoku 13.163,8 milyon TL'ye yükselerek GSYİH'nin %148,6'sı seviyesine ulaşmıştır. 2015 yılsonu itibarıyla borç stoku 2.886,6 milyon TL artarak toplam 16.050,4 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu miktar, GSYİH'nin %166,6'sına tekabül etmektedir.

Tablo-4'te görüleceği üzere, 2014 yılında toplam iç borç stoku GSYİH'nin %53,2'si seviyesinde gerçekleşerek 4.708,8 milyon TL'ye yükselmiştir. 2015 sonu itibarıyla iç borç stoku GSYİH'nin %53,5'i seviyesinde 5.151,4 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Kamunun dış borç stoku ise, 2014 yılında GSYİH'nin %95,4'ü düzeyinde 8.455 milyon TL seviyesine yükselmiştir. 2015 sonu itibarıyla ise dış borç stoku GSYİH'nin %113,1'i seviyesinde 10.899 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

TABLO – 4 KAMU BORÇ STOKU

	2012	2013	2014	2015
İç Borç Stoku[1]				
Milyon TL	3.983,20	4.334,80	4.708,80	5.151,40
Milyon $[2]	2.223,80	2.027,40	2.027,00	1.768,50
GSYİH'daki Payı (%)	57,3	57,0	53,2	53,5
Dış Borç Stoku[3]				
Milyon TL	5.736,70	7.396,00	8.455,00	10.899,00
Milyon $	3.202,70	3.459,10	3.639,70	3.741,80
GSYİH'daki Payı (%)	82,5	97,2	95,4	113,1
Toplam Borç Stoku				
Milyon TL	9.719,90	11.730,80	13.163,80	16.050,40
Milyon $	5.426,50	5.486,60	5.666,70	5.510,30
GSYİH'daki Payı (%)	139,8	154,2	148,6	166,6

1-Hazine ve diğer kamu kurumlarının Merkez Bankası, Ticari Bankalar ve İhtiyat Sandığına olan borçlarını ifade eder. Bu borç toplamına belediyelerin sadece bankalara olan borçları dâhil edilirken diğer kamu borçları dâhil edilmemiştir,

2-31 Aralık resmi döviz satış kurları kullanılmıştır,

3-Hazinenin dış kaynaklı borcunu ifade eder,

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı, Merkez Bankası ve Devlet Planlama Örgütü,

e. Ödemeler Dengesi

Küçük ölçekli bir ada ülkesi olan KKTC'nin ihracatının ithalatı karşılaması beklenmemekle birlikte orta vadede bu oranın %10 olması hedeflenmektedir. Bu kapsamda başlıca süt ürünleri ve tarımsal ürünlerden oluşan ihracat 2014 ve 2015 yıllarında sırasıyla 134 ve 118,1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıllara ait ve başlıca ürünleri yakıt ve taşıt araçlarından oluşan ithalat rakamları ise sırasıyla 1.784,3 ve 1.499 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında yaşanan düşüşün ana sebebi olarak TL'nin döviz kurları karşısında değer kaybetmesi gösterilebilir. Bu gelişmeler sonucunda 2015 yılı sonunda dış ticaret açığı 1.380,9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

KKTC ekonomisi hizmet sektörü ağırlıklı olduğundan cari açığın finansmanında en önemli kalem görünmeyen işlemlerdir. Görünmeyen işlemler kaleminin temel belirleyicisi olan net turizm gelirleri kalemi, 2014 yılında 679,4 milyon dolar olarak gerçekleşirken 2015 yılında artış göstererek yılsonunda 701 milyon dolara yükselmesi beklenmektedir. Diğer görünmeyen işlemler kaleminde ise, 2014 yılında 959,2 milyon dolar olarak gerçekleşirken 2015 yılında T.C. yardımlarının dolar bazında azalmış olmasına rağmen eğitim sektöründeki

olumlu gelişmelere bağlı olarak yılsonunda 2014 yılına göre az da olsa bir artış kaydedildiği ve 960,6 milyon dolar seviyesine ulaştığı tahmin edilmektedir. Son yıllarda azalış trendinde olan cari işlemler dengesinin 2014 yılında 11,7 milyon dolar açık verdiği gözlemlenirken, eğitim ve turizm sektörlerindeki olumlu gelişmeler neticesinde 2015 yılında 280,7 milyon dolar fazla vereceği tahmin edilmektedir (Tablo–12)

f. Finans Sektörü

KKTC Merkez Bankası verilerine göre bankacılık sektörü konsolide bilançosu 2014 yılında %11,1 oranında artarak 14.836,1 milyon TL'ye yükselmiştir. Sektörün performans rasyoları içerisinde yer alan ve risklere karşı bir güven göstergesi kabul edilen sermaye yeterliliği standart rasyosunun %8 olan yasal oranı Temmuz 2010 itibarı ile %10 olarak değiştirilmiştir. Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu'nun (SYSR) önceki yıllarda olduğu gibi 2012–2014 döneminde de yasal oranın oldukça üzerinde seyretmeye devam ettiği gözlemlenirken, Aralık 2014 döneminde %17,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2014 yılında brüt kredilerin aktifler içerisindeki payı %64,4 seviyesine yükselmiş, mevduatın krediye dönüşüm oranını gösteren kredi/mevduat oranı ise 2,5 puan artarak %81,2 seviyesinde gerçekleşmiştir (Tablo-5).

Bankacılık sektörünün tahsili gecikmiş alacak (TGA) toplamı 2012–2014 döneminde artmış ve 2014 yılsonu itibarıyla 617,5 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Aynı yılda sektördeki toplam TGA'nın banka gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; kamu bankalarının 183,9 milyon TL, özel sermayeli bankaların 340,9 milyon TL ve şube bankaların 92,7 milyon TL tahsili gecikmiş alacağı olduğu görülmektedir. Takipteki kredilerin brüt krediler içindeki payı (TGA/brüt krediler) 2014 yılı sonunda %6,5 olarak gerçekleşmiştir.

Sektörün temel fon kaynağı konumunda olan toplam mevduatlar 2014 yılında %4 oranında artış göstererek 11.773,9 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2012–2014 yılları incelendiğinde toplam mevduatlardaki oransal olarak en yüksek artışın %22 ile 2013 yılında, en düşük artışın ise %4 ile 2014 yılında gerçekleştiği görülmektedir (Tablo–5).

Bankacılık sektörünün özkaynakları 2012–2014 döneminde artış eğilimi göstermiş, 2014 yılsonu itibarıyla 1.503,7 milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

Mevduatın krediye dönüşüm oranını gösteren brüt krediler/toplam mevduat oranı 2013 ve 2014 yıllarında artış eğilimi göstermiş ve sırası ile %78,7 ve %81,2 oranlarına yükselmiştir. Bankacılık sektörünün performansı ile ilgili önemli rasyolardan biri olan brüt

kredilerin toplam aktifler içerisindeki payının da 2012–2014 döneminde arttığı görülürken, 2014 yılsonunda %64,4'e yükselmiştir.

Bankacılık sektörünün temel büyüklüklerinin milli gelire oranı olarak ifade edilen finansal derinleşme göstergeleri incelendiğinde; toplam mevduat/GSYİH oranının 2014 yılsonu itibarıyla %132,9 seviyesine gerilediği, toplam aktifler/GSYİH oranının %167,5'e gerilediği görülmektedir. Diğer önemli bir finansal derinleşme göstergesi olan toplam brüt krediler/GSYİH oranı ise 2014 yılsonu itibarıyla %107,9 oranlarında gerçekleşmiştir.

TABLO-5 MEVDUAT GELİŞMELERİ

	2012	2013	2014	2012	2013	2014
	Milyon TL			Mevduat Türleri İçindeki Pay (%)		
1. TL Mevduat	**5.522,5**	**6.359,4**	**6.467,9**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
1.1. Vadesiz	774,3	1.008,5	798,0	14,0	15,9	12,3
1.2. Vadeli	4.748,2	5.350,9	5.669,9	86,0	84,1	87,7
2. Döviz Mevduat	**3.761,6**	**4.964,2**	**5.305,9**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
2.1. Vadesiz	692,5	988,2	671,5	18,4	19,9	12,7
2.2. Vadeli	3.069,1	3.976,0	4.634,4	81,6	80,1	87,3
Toplam Mevduat	**9.284,1**	**11.323,6**	**11.773,9**	**-**	**-**	**-**
	2012	**2013**	**2014**	**2012**	**2013**	**2014**
	Değişim (%)			Toplam Mevduat İçindeki Pay (%)		
1. TL Mevduat	**5,6**	**15,2**	**1,7**	**59,5**	**56,2**	**54,9**
1.1. Vadesiz	-2,7	30,3	-20,9	8,3	8,9	6,8
1.2. Vadeli	7,1	12,7	6,0	51,1	47,3	48,2
2. Döviz Mevduat	**18,5**	**32,0**	**6,9**	**40,5**	**43,8**	**45,1**
2.1. Vadesiz	6,1	42,7	-32,0	7,5	8,7	5,7
2.2. Vadeli	21,7	29,5	16,6	33,1	35,1	39,4
Toplam Mevduat	**10,5**	**22,0**	**4,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Kaynak: KKTC Merkez Bankası

g. Ekonominin Genel Dengesi

2014 yılında, toplam yatırımların GSYİH içerisindeki %14,4 olan payın, 2015 yılında tamamlanan turizm ve eğitim alanındaki yatırımlara bağlı olarak %14,9 oranına yükseldiği ve cari fiyatlarla 1.433,5 milyon TL'ye ulaştığı tahmin edilmektedir. Toplam tüketimin 2014 yılında GSYİH içerisinde %85,7 olan payı düşerek 2015 yılında %77 olarak gerçekleştiği ve cari fiyatlarla 7.418,7 milyon TL seviyesine gerilediği tahmin edilmektedir. Böylece, toplam

kaynakların tüketime dönüşme oranı 2014 yılında %85,6 olarak gerçekleşirken, 2015 yılında ise %83,8 seviyesine gerilediği tahmin edilmektedir (Tablo-8).

3. KAMU YÖNETİMİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Kamu yönetimi, halka ihtiyaç duyduğu hizmetlerin sunulması ve doğru kamu politikalarının geliştirilmesi için oluşturulan idari mekanizmadır. Başarılı kamu yönetimlerine sahip ülkeler kamu yönetimlerini ortalama her on yılda bir gözden geçirerek günün ihtiyaçlarına uyum sağlayacak yönde yeniden yapılandırmaktadır. Örneğin, Almanya 2008 yılında, İngiltere 2010 yılında kamu yönetimlerinde kapsamlı reformlar yapmışlardır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ise geçirmiş oldukları ekonomik kriz sonrası uluslararası kuruluşlar ile işbirliği içerisinde kamu reformu çalışmalarına başlamışlardır. Söz konusu reform çalışmaları ile genellikle nihai aşamada hedeflenenleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Kamu kaynaklarının hedef odaklı, şeffaf ve etkin kullanılması
- Mali yönetişimin geliştirilmesi suretiyle kamu mali disiplininin sağlanması
- Hizmet sunumu kalitesinin artırılması ve bürokrasinin azaltılması
- Siyaset ile yönetiminin birbirinden ayrılması ve personel verimliliğinin artırılması

KKTC'deki kamu yönetimi oluşturulduğundan günümüze kadar geçen 40 yıllık süre zarfında kapsamlı bir reformdan geçmemiş olup, önemli yapısal sorunlar ile karşı karşıyadır. Daha somut ifade etmek gerekirse, her hükümet döneminde Bakanlıklar yeniden oluşturulmakta, daireler tüzükle bakanlıklara bağlanmaktadır. Fonksiyonel bütünlük göz ardı edilerek birbiri ile ilgisi olmayan dairelerin bir bakanlık altında teşkilatlandırılması, yeni oluşturulan bakanlıkların politika uygulamalarını kesintiye uğratmakta ve kendilerine bağlı daireler arasında uyum ve koordinasyonun sağlanmasında yetersiz kalınmasına neden olmaktadır. İstatistiki verilerin toplanmasında ve üretilmesinde idari ve teknik kapasite yetersizliği nedeniyle uluslararası standartlar düzeyinde istatistiki veri toplama, üretme ve yayımlama görevi tam olarak ifa edilememektedir. Sonuç olarak ise bakanlıklar koordinasyon içinde, verimli, etkin ve etkili şekilde çalışamamaktadır.

Bunun sonucunda KKTC vatandaşları hak ettikleri kamusal hizmetleri yeterince veya yeterli kalitede alamamakta, yüksek kamu harcamaları ve bunun neden olduğu borç yükü nedeniyle ekonomiye yük oluşturmakta ve özel sektörün gelişmesini fiili olarak kısıtlamaktadır.

4. PROGRAMIN AMAÇ, HEDEF VE STRATEJİLERİ

2016-2018 dönemini kapsayan Yapısal Dönüşüm Programı'nın temel amacı; yapısal reformlar yoluyla KKTC'nin kamu yönetiminde ve ekonomik yapıda dönüşümü sağlayarak, vatandaş odaklı bir kamu yönetimi ve rekabet edebilir bir ekonomik yapı oluşturulmasıdır. Bunu gerçekleştirmek için program iki temel eksende oluşturulmuştur.

a. Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

Kamu yönetiminin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması öncelikle KKTC Devletinin yönetme becerilerini; politikaların oluşturulması, yürütülmesi ve izlenmesine ilişkin kurumsal kapasitesini artırmak anlamına gelmektedir. Bu amaç doğrultusunda ilk hedef bakanlıkların know-how birikimini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması ile devletin merkezini oluşturan Başbakanlık, Maliye Bakanlığı gibi kurumların kurumsal kapasitelerini güçlendirmek olacaktır.

İkinci olarak, mali disiplini sağlamak, kamu borcunun artışını durdurmak ve orta vadede kamu borçlanma gereğinin azaltılarak borç stokunu, uzun vadede AB standardı olan GSYİH'ya oranla %60'lar seviyesine çekecek istikrarlı bir patikaya oturtmaktır. Böylelikle ekonominin sağlıklı büyümek için ihtiyaç duyulan kaynaklar kamu kesiminden özel sektöre kaydırılabilecektir. Devletin şeffaf ve hesap verebilir olması sağlanacaktır.

Üçüncü olarak, bakanlıkların politika oluşturma becerilerini geliştirme, bu politikalar doğrultusunda teşkilatını ve bağlı kuruluşları sevk ve idare edebilme kapasitesini artırmak, bakanlıkların Maliye Bakanlığı ve Başbakanlık ile koordinasyonunu güçlendirmek olacaktır.

Dördüncü olarak, devletin asli görevleri olan ve geniş kitleleri doğrudan ilgilendiren eğitim, sağlık, adalet ve sosyal güvenlik gibi kamu hizmetlerinde vatandaşın hizmetlere erişimini ve hizmet kalitesini artırmaya yönelik kapsamlı reformlar uygulanacaktır. Kamu personelinin verimliliğini artırmak amacıyla hazırlanan Kamu Görevlileri yasa tasarısı yasalaşacaktır.

b. Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması

Kamu kesiminde yapılacak bu reformlara ilaveten;

- Kamu kesimi dengesini düzelterek özel sektöre daha fazla kaynak tahsisi,
- İş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi,
- Yükseköğretim, turizm ve tarım sektörlerinin üretim kalitesinin ve ekonomiye katkısının artırılması,

- Limanların ve telekomünikasyon altyapısının işletme haklarının kamu-özel işbirliği modeliyle devredilmesi,

suretiyle özel sektörün rekabet gücünün ve ekonomideki payının artırılması amaçlanmaktadır.

c. Makroekonomik Hedefler

1) Büyüme

Uluslararası Para Fonunun (IMF) "World Economic Outlook" Ekim–2015 raporunda, gelişmiş ülkelerin 2008 krizini atlatarak ılımlı büyüme eğilimine devam ettiği vurgulansa da özellikle petrol ve doğalgaz gibi emtia ihracatına dayalı gelişen ülke ekonomilerinde yavaşlama yaşandığı, gelişen ülkeler arasında karışık bir büyüme yapısı olduğu, özellikle üretimi yavaşlayan Çin ekonomisi ve ABD Merkez Bankası'nın (FED) kademeli faiz artışı yapması beklentisi diğer tüm gelişen ülkeler üzerinde baskı oluşturduğu belirtilmiştir.

Raporda;

- Dünya ekonomisinin büyüme hızının 2015 yılında %3,1 olacağı, 2016 yılında %3,6, 2017 yılında %3,8, 2018 yıllında ise %3,9'a yükseleceği,

- Gelişmiş ülkeler grubunun büyüme hızının 2015 yılında %2, 2016–2018 yıllarında ise %2,2 olarak gerçekleşeceği,

- Euro Bölgesi'nde büyüme hızının 2015 yılında %1,5, 2016 yılında %1,6, 2017 yılında %1,7 ve 2018 yılında ise %1,6 düzeyinde olacağı,

- Gelişmekte olan ülkeler grubunun ortalama büyüme hızının 2015 yılında %4, 2016 yılında %4,5, 2017 yılında %4,9 ve 2018 yılında ise %5,1 olacağı,

tahmin edilmektedir. (Grafik-6).

Grafik-6

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı'nın yayınladığı 2016–2018 Orta Vadeli Program'a (OVP) göre, Türkiye'nin GSYİH büyümesinin 2015 yılında %4 olarak gerçekleştiği tahmin edilirken, 2016 yılında %4,5, 2017 yılında %5 ve 2018 yılında ise %5 seviyesinde gerçekleşmesi hedeflenmektedir (Grafik-7).

Grafik-7

KKTC ekonomisinin 2015 yılında %4,5 oranında büyüdüğü tahmin edilirken, 2016 ve 2017 yıllarında %5, 2018 yıllında ise %5,5 oranında büyümesi hedeflenmektedir.

Bu büyüme oranlarıyla, GSYİH'nin 2016–2018 yılları arasında cari fiyatlarla sırasıyla, 10.868 milyon TL, 11.977 milyon TL ve 13.225 milyon TL olması, kişi başına düşen milli gelirin ise yine sırasıyla 13.538 dolar, 14.550 dolar ve 15.528 dolar olması beklenmektedir.

Ekonominin büyümesinde en önemli etkenlerden biri de toplam kaynakların yatırımlara dönüşme oranıdır. Bu çerçevede, büyüme hedeflerine ulaşmak için 2015 yılında GSYİH'nin %13,5'i olan toplam sabit yardımların, 2016 yılında %18,5, 2017 yılında %19,5 ve 2018 yılında %20 olması öngörülmektedir.

2) Kamu ve Özel Sabit Sermaye Yatırımları

Kamu sabit sermaye yatırımlarının; program dönemi boyunca reel olarak ortalama %35 oranında büyüme kaydetmesi hedeflenmektedir. Türkiye'den gelen yardımların bütçe açığı için tahsis edilen kısmının ve bütçe açıklarının azalmasıyla elde edilen tasarrufun kamu yatırımlarına tahsis edilmesi sonucunda, kamu sabit yatırımlarının 2016 yılından GSYİH'nin %3,5'i, 2017 yılında %4,5,'i ve 2018 yılında %5'i oranında gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

Özel sabit sermaye yatırımlarının 2015 yılında reel bazda %7,7 olan büyüme tahmininin program dönemi boyunca ortalama olarak yıllık %17,5 büyümesi hedeflenmektedir. Başta su altyapısı, limanların ve telekomünikasyon altyapısının işletme haklarının kamu-özel işbirliği yöntemiyle devredilmesi, Ercan Havaalanı ve turizm sektörü yatırımlarının gerçekleşmesi olmak üzere, program dönemi boyunca özel sektör sermaye yatırımların GSYİH oranın %15 düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu hedefe ulaşmak amacıyla, program dönemi boyunca gerekli teşvikler sağlanacak, yatırım ve iş ortamı iyileştirilecektir.

3) Enflasyon

Program döneminde petrol fiyatlarının ve döviz kurlarının dengeli bir seyir izleyeceği varsayımıyla hesaplanan enflasyon oranının 2016 yılında %5,3, 2017 yılında %4,7 ve 2018 yılında ise %4,6 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

4) İstihdam

Yıllar itibariyle istihdamdaki gelişmelere baktığımızda; 2015'te %8,2 olarak tahmin edilen işsizlik oranının 2016'da %8, 2017'de %7,9, 2018'de %7,7 olması hedeflenmektedir. Program dönemi boyunca özellikle özel sektör yatırımlarının artırılması ve yeni istihdam

alanlarının yaratılması ile birlikte yapısal işsizliğin azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması suretiyle işsizlik oranının azaltılması hedeflenmektedir.

5) Ödemeler Dengesi

KKTC ekonomisinin üretim yapısının ithalata olan yüksek bağımlılığından dolayı program dönemi sonuna kadar ithalatın cari fiyatlarla yıllık ortalama %10 artarak 1.995 milyon ABD Doları, ihracatın ise cari fiyatlarla yıllık ortalama %15 artarak 179,6 milyon ABD Doları seviyesine ulaşması ve ihracat/ithalat oranın %9 olarak gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

2015 yılında 701 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmesi beklenen net turizm gelirlerinin program dönemi boyunca artış göstererek 2018 yılında 775 milyon ABD Doları'na ulaşması ve GSYİH içindeki payının Program dönemi boyunca ortalama %18,7 seviyesinde gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

6) Devlet Bütçesi Dengesi

Mali disiplini sürdürülebilir kılmak amacıyla oluşturulan 2016–2018 program döneminde yerel bütçe giderlerinin yıllar itibarıyla sırasıyla 150 milyon TL, 200 milyon TL ve 200 milyon TL faiz gideri de dâhil olmak üzere 2016 yılında 3.647 milyon TL, 2017 yılında 3.858 milyon TL ve 2018 yılında 4.022 milyon TL olarak gerçekleşeceği öngörülmüştür.

Yerel bütçe gelirlerinin ise 2016 yılında 3.153 milyon TL, 2017 yılında 3.437 milyon TL, 2018 yılında 3.722 milyon TL olması öngörülmektedir.

Faiz dâhil yerel açığın 2016 yılında 494 milyon TL, 2017 yılında 421 milyon TL ve 2018 yılında ise 300 milyon TL'ye; faiz hariç yerel açığın ise 2016 yılında 344 milyon TL olarak gerçekleşeceği, 2017 ve 2018 yıllarında ise sırasıyla 221 milyon TL ve 100 milyon TL'ye düşmesi hedeflenmektedir.

Program döneminde faiz dâhil yerel açığın GSYİH'ye oranının sırasıyla %4,6, %3,5 ve %2,3; faiz hariç yerel açığın GSYİH'ye oranı ise sırasıyla %3,2, %1,9 ve %0,8 olması hedeflenmektedir.

TABLO-6 GSYİH'DEKİ SEKTÖREL GELİŞMELER

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	1977 YILI FİYATLARIYLA (TL)					
1. TARIM	1.260,8	1.321,0	1.433,3	1.558,0	1.693,5	1.849,3
2. SANAYİ	1.379,9	1.496,9	1.579,2	1.723,7	1.881,8	2.058,1
2.1. Taşocakçılığı	45,9	46,6	48,1	49,8	51,5	53,7
2.2. İmalat sanayi	1.008,9	1.118,1	1.187,4	1.306,2	1.436,8	1.583,3
2.3. Elektrik-Su	325,1	332,1	343,7	367,8	393,5	421,1
3. İNŞAAT	1.498,6	1.430,8	1.602,5	1.658,6	1.716,6	1.788,7
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	9.379,5	9.855,5	10.197,6	10.646,3	11.117,7	11.655,6
4.1. TİCARET-TURİZM	3.112,0	3.376,4	3.544,7	3.745,5	3.958,3	4.195,3
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	2.434,5	2.681,4	2.807,4	2.947,8	3.095,2	3.256,1
4.1.2. Otel.-Lokanta	677,5	694,9	737,3	797,7	863,2	939,1
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	1.167,5	1.204,3	1.248,9	1.296,3	1.345,6	1.407,5
4.3. MALİ MÜESSESELER	658,7	664,1	686,0	706,6	727,8	752,5
4.4. KONUT GELİRLERİ	813,5	834,3	857,7	887,7	918,7	955,5
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	1.697,4	1.847,3	1.912,0	2.022,8	2.140,2	2.277,1
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1.930,5	1.929,1	1.948,4	1.987,4	2.027,1	2.067,6
5. BRÜT KATMA DEĞER (1..4)	13.518,9	14.104,2	14.812,6	15.586,6	16.409,7	17.351,7
6. İTHALAT VERGİLERİ	1.830,3	1.974,6	1.994,3	2.054,2	2.119,9	2.200,5
7. GSYİH (1...6)	**15.349,1**	**16.078,8**	**16.806,9**	**17.640,8**	**18.529,6**	**19.552,2**
8. NDAFG	-55,5	-33,0	-33,0	-33,0	-33,0	-33,0
9. GSMH (7+8)	**15.293,6**	**16.045,8**	**16.773,9**	**17.607,8**	**18.496,6**	**19.519,2**
	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	BÜYÜME ORANI (%)					
1. TARIM	-1,6	4,8	8,5	8,7	8,7	9,2
2. SANAYİ	1,7	8,5	5,5	9,1	9,2	9,4
2.1. Taşocakçılığı	-1,4	1,6	3,2	3,5	3,5	4,2
2.2. İmalat sanayi	2,4	10,8	6,2	10,0	10,0	10,2
2.3. Elektrik-Su	0,2	2,1	3,5	7,0	7,0	7,0
3. İNŞAAT	-0,3	-4,5	12,0	3,5	3,5	4,2
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	2,2	5,1	3,5	4,4	4,4	4,8
4.1. TİCARET-TURİZM	1,4	8,5	5,0	5,7	5,7	6,0
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	-0,4	10,1	4,7	5,0	5,0	5,2
4.1.2. Otel.-Lokanta	8,7	2,6	6,1	8,2	8,2	8,8
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	2,0	3,2	3,7	3,8	3,8	4,6
4.3. MALİ MÜESSESELER	7,5	0,8	3,3	3,0	3,0	3,4
4.4. KONUT GELİRLERİ	3,2	2,6	2,8	3,5	3,5	4,0
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	2,3	8,8	3,5	5,8	5,8	6,4
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1,4	-0,1	1,0	2,0	2,0	2,0
5. BRÜT KATMA DEĞER (1..4)	1,5	4,3	5,0	5,2	5,3	5,7
6. İTHALAT VERGİLERİ	-2,1	7,9	1,0	3,0	3,2	3,8
7. GSYİH (1...6)	**1,1**	**4,8**	**4,5**	**5,0**	**5,0**	**5,5**
8. NDAFG	35,3	40,5	0,0	0,0	0,0	0,0
9. GSMH (7+8)	**1,3**	**4,9**	**4,5**	**5,0**	**5,0**	**5,5**

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-7 GSYİH'DEKİ SEKTÖREL GELİŞMELER

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	CARİ FİYATLARIYLA (MİLYON TL)					
1. TARIM	405,0	489,3	552,5	645,3	735,9	831,7
2. SANAYİ	636,6	779,7	847,4	971,0	1.096,8	1.237,1
2.1. Taşocakçılığı	47,7	48,6	52,2	58,1	63,1	67,4
2.2. İmalat sanayi	221,4	276,7	305,8	361,5	417,1	480,4
2.3. Elektrik-Su	367,5	454,4	489,4	551,4	616,6	689,4
3. İNŞAAT	370,7	370,2	431,4	479,8	521,0	567,3
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	5.418,8	6.283,1	6.830,0	7.698,0	8.411,2	9.239,4
4.1. TİCARET-TURİZM	1.527,9	1.829,1	2.003,7	2.288,9	2.543,2	2.836,2
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	852,7	1.089,9	1.187,5	1.339,9	1.470,2	1.616,2
4.1.2. Otel.-Lokanta	675,2	739,2	816,2	949,0	1.073,0	1.220,0
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	711,4	788,0	850,3	948,5	1.033,7	1.135,4
4.3. MALİ MÜESSESELER	579,7	637,4	685,2	758,4	820,2	890,4
4.4. KONUT GELİRLERİ	358,2	398,9	426,8	474,7	515,8	563,3
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	891,6	1.026,1	1.105,2	1.256,5	1.395,8	1.559,4
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1.349,9	1.603,6	1.758,7	1.971,2	2.102,4	2.254,7
5. BRÜT KATMA DEĞER (1..4)	6.831,0	7.922,2	8.661,3	9.794,1	10.764,9	11.875,7
6. İTHALAT VERGİLERİ	775,9	936,4	975,2	1.074,7	1.212,3	1.349,9
7. GSYİH (1…..6)	**7.606,9**	**8.858,6**	**9.636,5**	**10.868,8**	**11.977,2**	**13.225,6**
8. NDAFG	-27,5	-18,2	-18,9	-20,3	-21,3	-22,3
9. GSMH (7+8)	**7.579,4**	**8.840,4**	**9.617,6**	**10.848,5**	**11.955,9**	**13.203,2**
	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	GSYİH İÇERİSİNDEKİ PAY (%)					
1. TARIM	5,3	5,5	5,7	5,9	6,1	6,3
2. SANAYİ	8,4	8,8	8,8	8,9	9,2	9,4
2.1. Taşocakçılığı	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
2.2. İmalat sanayi	2,9	3,1	3,2	3,3	3,5	3,6
2.3. Elektrik-Su	4,8	5,1	5,1	5,1	5,1	5,2
3. İNŞAAT	4,9	4,2	4,5	4,4	4,4	4,3
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	71,2	70,9	70,9	70,8	70,2	69,9
4.1. TİCARET-TURİZM	20,1	20,6	20,8	21,1	21,2	21,4
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	11,2	12,3	12,3	12,3	12,3	12,2
4.1.2. Otel.-Lokanta	8,9	8,3	8,5	8,7	9,0	9,2
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	9,4	8,9	8,8	8,7	8,6	8,6
4.3. MALİ MÜESSESELER	7,6	7,2	7,1	7,0	6,8	6,7
4.4. KONUT GELİRLERİ	4,7	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	11,7	11,6	11,5	11,6	11,7	11,8
4.6. KAMU HİZMETLERİ	17,7	18,1	18,3	18,1	17,6	17,0
5. BRÜT KATMA DEĞER (1..4)	**89,8**	**89,4**	**89,9**	**90,1**	**89,9**	**89,8**
6. İTHALAT VERGİLERİ	10,2	10,6	10,1	9,9	10,1	10,2
7. GSYİH (1…..6)	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
8. NDAFG	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
9. GSMH (7+8)	**99,6**	**99,8**	**99,8**	**99,8**	**99,8**	**99,8**

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-8 EKONOMİNİN GENEL DENGESİ

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015[1]	2016	2017	2018
	CARİ FİYATLARIYLA (MİLYON TL)					
1. Toplam Kaynaklar	**7.664,8**	**8.866,0**	**8.852,2**	**10.290,2**	**11.592,5**	**13.110,4**
1.1. GSMH	7.579,4	8.840,4	9.617,6	10.848,5	11.955,9	13.203,2
1.2. Dış Açık	85,4	25,7	-765,4	-558,3	-363,4	-92,8
2. Toplam Yatırımlar	**1.147,8**	**1.276,7**	**1.433,5**	**2.171,6**	**2.525,6**	**2.867,7**
2.1. Sabit Sermaye	1.147,7	1.165,8	1.300,9	2.010,7	2.335,6	2.645,1
2.1.1. Kamu	216,5	211,8	231,3	380,4	539,0	661,3
2.1.2. Özel	931,2	954,0	1.069,6	1.630,3	1.796,6	1.983,8
2.2. Stok Değişimleri	0,1	110,9	132,6	160,9	190,1	222,6
2.2.1. Kamu	-32,8	30,7	30,7	30,7	30,7	30,7
2.2.2. Özel	32,9	80,2	101,9	130,2	159,4	191,8
3. Toplam Tüketim	**6.516,9**	**7.589,3**	**7.418,7**	**8.118,6**	**9.066,9**	**10.242,8**
4. Kamu Harcanabilir Geliri	**1.341,3**	**1.688,9**	**1.835,2**	**2.108,0**	**2.371,3**	**2.616,0**
4.1. Kamu Tüketimi	1.836,1	2.101,2	2.206,3	2.404,8	2.573,2	2.753,3
4.2. Kamu Tasarrufu	-494,8	-412,3	-371,0	-296,8	-201,8	-137,3
4.3. Kamu Yatırımı	183,7	242,5	262,0	411,1	569,7	692,0
4.4. Kamu Tasarruf-Yatırım Farkı	-678,5	-654,8	-633,0	-707,9	-771,5	-829,2
5. Özel Harcanabilir Gelir	**6.238,1**	**7.151,5**	**7.042,1**	**7.726,4**	**8.707,6**	**9.924,8**
5.1. Özel Tüketim	4.680,8	5.488,1	5.212,5	5.713,8	6.493,7	7.489,5
5.2. Özel Tasarruf	1.557,3	1.663,3	1.829,6	2.012,6	2.213,9	2.435,3
5.3. Özel Yatırım	964,1	1.034,2	1.171,5	1.760,5	1.955,9	2.175,7
5.4. Özel Tasarruf-Yatırım Farkı	593,2	629,1	658,1	252,1	257,9	259,6
Özel Tasarruf Oranı (%)	25,0	23,3	26,0	26,0	25,4	24,5
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	**1.062,5**	**1.251,0**	**1.458,6**	**1.715,8**	**2.012,0**	**2.298,0**
	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015[1]	2016	2017	2018
	GSYİH'deki Pay (%)					
1. Toplam Kaynaklar	**100,8**	**100,1**	**91,9**	**94,7**	**96,8**	**99,1**
1.1. GSMH	99,6	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8
1.2. Dış Açık	1,1	0,3	-7,9	-5,1	-3,0	-0,7
2. Toplam Yatırımlar	**15,1**	**14,4**	**14,9**	**20,0**	**21,1**	**21,7**
2.1. Sabit Sermaye	15,1	13,2	13,5	18,5	19,5	20,0
2.1.1. Kamu	2,8	2,4	2,4	3,5	4,5	5,0
2.1.2. Özel	12,2	10,8	11,1	15,0	15,0	15,0
2.2. Stok Değişimleri	0,0	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7
2.2.1. Kamu	-0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
2.2.2. Özel	0,4	0,9	1,1	1,2	1,3	1,5
3. Toplam Tüketim	**85,7**	**85,7**	**77,0**	**74,7**	**75,7**	**77,4**
4. Kamu Harcanabilir Geliri	**17,6**	**19,1**	**19,0**	**19,4**	**19,8**	**19,8**
4.1. Kamu Tüketimi	24,1	23,7	22,9	22,1	21,5	20,8
4.2. Kamu Tasarrufu	-6,5	-4,7	-3,9	-2,7	-1,7	-1,0
4.3. Kamu Yatırımı	2,4	2,7	2,7	3,8	4,8	5,2
4.4. Kamu Tasarruf-Yatırım Farkı	-8,9	-7,4	-6,6	-6,5	-6,4	-6,3
5. Özel Harcanabilir Gelir	**82,0**	**80,7**	**73,1**	**71,1**	**72,7**	**75,0**
5.1. Özel Tüketim	61,5	62,0	54,1	52,6	54,2	56,6
5.2. Özel Tasarruf	20,5	18,8	19,0	18,5	18,5	18,4
5.3. Özel Yatırım	12,7	11,7	12,2	16,2	16,3	16,5
5.4. Özel Tasarruf-Yatırım Farkı	7,8	7,1	6,8	2,3	2,2	2,0
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	**14,0**	**14,1**	**15,1**	**15,8**	**16,8**	**17,4**

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-9 SABİT SERMAYE YATIRIMLARININ SEKTÖREL DAĞILIMI

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014[2]	2015	2016	2017	2018
	Cari Fiyatlarla (Milyon TL)					
1. Tarım	**71,5**	**80,7**	**91,4**	**122,3**	**139,0**	**155,8**
2. Sanayi	**134,1**	**176,6**	**191,3**	**342,9**	**394,9**	**445,5**
2.1. Taşocakçılığı	1,9	2,6	2,7	3,1	3,5	3,8
2.2. İmalat	77,7	108,0	116,5	128,3	144,0	160,5
2.3. Elektrik-Su	54,5	66,0	72,1	211,5	247,4	281,2
3. İnşaat[1]	**18,2**	**20,2**	**23,8**	**36,2**	**39,9**	**44,1**
4. Hizmetler	**923,8**	**888,4**	**994,5**	**1.509,3**	**1.761,8**	**1.999,8**
4.2. Toptan Ve Per.Tic.	33,0	34,2	38,2	58,2	64,1	70,8
4.3. Turizm	64,4	37,1	65,0	118,4	135,1	151,7
4.4. Ulaştırma	92,3	95,9	108,2	204,8	241,0	276,3
4.5. Haberleşme	32,4	40,1	45,5	96,1	108,9	122,0
4.6. Mali Müesseseler	12,8	11,4	13,1	21,4	23,8	26,5
4.7. Konut Sahipliği	543,2	512,9	550,4	694,7	768,0	849,5
4.8. Serbest Mes.Ve Hiz.	57,3	85,0	96,4	147,0	162,0	178,9
4.9. Kamu Hizmetleri	88,4	71,8	77,6	168,8	258,8	324,2
Toplam	**1.147,7**	**1.165,8**	**1.301,0**	**2.010,7**	**2.335,6**	**2.645,1**
	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014[2]	2015	2016	2017	2018
	Toplam Yat. İçindeki Pay (%)					
1. Tarım	**6,2**	**6,9**	**7,0**	**6,1**	**5,9**	**5,9**
2. Sanayi	**11,7**	**15,2**	**14,7**	**17,1**	**16,9**	**16,8**
2.1. Taşocakçılığı	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
2.2. İmalat	6,8	9,3	9,0	6,4	6,2	6,1
2.3. Elektrik-Su	4,8	5,7	5,5	10,5	10,6	10,6
3. İnşaat[1]	**1,6**	**1,7**	**1,8**	**1,8**	**1,7**	**1,7**
4. Hizmetler	**80,5**	**76,2**	**76,4**	**75,1**	**75,4**	**75,6**
4.2. Toptan Ve Per.Tic.	2,9	2,9	2,9	2,9	2,7	2,7
4.3. Turizm	5,6	3,2	5,0	5,9	5,8	5,7
4.4. Ulaştırma	8,0	8,2	8,3	10,2	10,3	10,4
4.5. Haberleşme	2,8	3,4	3,5	4,8	4,7	4,6
4.6. Mali Müesseseler	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0
4.7. Konut Sahipliği	47,3	44,0	42,3	34,5	32,9	32,1
4.8. Serbest Mes.Ve Hiz.	5,0	7,3	7,4	7,3	6,9	6,8
4.9. Kamu Hizmetleri	7,7	6,2	6,0	8,4	11,1	12,3
Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

[1] Makine ve Teçhizat Yatırımları

[2] Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-10 SABİT SERMAYE YATIRIMLARININ KESİMLER İTİBARIYLA DAĞILIMI

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014[2]	2015	2016	2017	2018
	Cari Fiyatlarla (Milyon TL)					
1.Kamu Kesimi[1]	216,5	211,8	231,3	380,4	539,0	661,3
2. Özel Kesim	931,2	954,0	1.069,6	1.630,3	1.796,6	1.983,8
Toplam	1.147,7	1.165,8	1.300,9	2.010,7	2.335,6	2.645,1
	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014[2]	2015	2016	2017	2018
	GSYİH İçindeki Pay (%)					
1.Kamu Kesimi	2,8	2,4	2,4	3,5	4,5	5,0
2. Özel Kesim	12,2	10,8	11,1	15,0	15,0	15,0
Toplam	15,1	13,2	13,5	18,5	19,5	20,0

[1] KİT, Döner Sermayeli Kuruluşlar ve Yerel Yönetimler dâhil.

[2] Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-11 DEVLET BÜTÇE DENGESİ

	GERÇEKLEŞME			HEDEF		
	2013	2014	2015	2016*	2017	2018
	CARİ FİYATLARIYLA (MİLYON TL)					
BÜTÇE GELİRLERİ	**2.717,4**	**3.207,9**	**3.465,0**	**3.753,0**	**4.089,0**	**4.357,0**
Dış Yardımlar	430,9	499,2	549,1	600,0	652,0	635,0
Türkiye Cumhuriyeti	429,7	497,9	547,6	600,0	652,0	635,0
Diğer	1,2	1,4	1,4	-	-	-
BÜTÇE GİDERLERİ	**3.261,4**	**3.635,4**	**3.841,9**	**4.322,0**	**4.585,0**	**4.732,0**
BÜTÇE DENGESİ	**-544,1**	**-427,6**	**-376,9**	**-569,0**	**-496,0**	**-375,0**
FİNANSMAN	544,1	427,6	376,9	569,0	496,0	375,0
Türkiye Cumhuriyeti Kredileri	498,7	395,2	272,8	475,0	510,0	595,0
İç Borçlanma	45,4	32,4	104,1	94,0	-14,0	-220,0

	GERÇEKLEŞME			HEDEF		
	2013	2014	2015	2016*	2017	2018
	GSYİH'DEKİ PAYI (%)					
BÜTÇE GELİRLERİ	**35,7**	**36,2**	**36,0**	**34,5**	**34,1**	**32,9**
Dış Yardımlar	5,6	5,6	5,7	5,5	5,4	4,8
Türkiye Cumhuriyeti	5,6	5,6	5,7	5,5	5,4	4,8
Diğer	..	..	..	..	..	..
BÜTÇE GİDERLERİ	**42,9**	**41,0**	**39,9**	**39,8**	**38,3**	**35,8**
BÜTÇE DENGESİ	**-7,2**	**-4,8**	**-3,9**	**-5,2**	**-4,1**	**-2,8**
FİNANSMAN	7,2	4,8	3,9	5,2	4,1	2,8
Türkiye Cumhuriyeti Kredileri	6,6	4,5	2,8	4,4	4,3	4,5
İç Borçlanma	0,6	0,4	1,1	0,9	-0,1	-1,7

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

* 2016 yılı tedbirli rakamlar esas alınmıştır.

TABLO-12 ÖDEMELER DENGESİ

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN	HEDEF		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	(Milyon $)					
1.Cari İşlemler						
1.1. Dış Ticaret						
1.1.1. İhracat	120,7	134,0	118,1	135,8	156,2	179,6
1.1.2. İthalat	1.699,4	1.784,3	1.499,0	1.648,9	1.813,8	1.995,2
Dış Ticaret Dengesi	**-1.578,7**	**-1.650,3**	**-1.380,9**	**-1.513,1**	**-1.657,6**	**-1.815,6**
GSYİH'deki Payı (%)	**-39,6**	**-40,8**	**-39,1**	**-40,9**	**-40,9**	**-41,2**
1.2. Görünmeyen İşlemler						
1.2.1. Turizm (Net)	613,4	679,4	701,0	736,4	758,0	775,0
1.2.2. Diğer Görünmeyenler (Net)	920,6	959,2	960,6	967,0	1.022,7	1.071,5
Görünmeyen İşlemler Dengesi	**1.534,0**	**1.638,6**	**1.661,6**	**1.703,3**	**1.780,7**	**1.846,5**
Cari İşlemler Dengesi	**-44,7**	**-11,7**	**280,7**	**190,2**	**123,1**	**30,9**
GSYİH'deki Payı (%)	**-1,1**	**-0,3**	**7,9**	**5,1**	**3,0**	**0,7**
2. Sermaye Hareketleri						
2.1. T.C. Kredileri	261,2	180,2	100,0	136,3	147,3	173,3
2.2. Diğer Sermaye Hareketleri(Net)	-1,5	6,7	62,3	25,6	25,4	25,0
Sermaye Hareketleri Dengesi	**259,7**	**186,9**	**162,3**	**161,8**	**172,7**	**198,3**
Genel Denge	**215,0**	**175,2**	**443,0**	**352,1**	**295,8**	**229,2**
GSYİH'deki Payı (%)	**5,4**	**4,3**	**12,5**	**9,5**	**7,3**	**5,2**
3. Rezerv Hareketleri (- Artış, + Azalış)	**-219,9**	**-176,7**	**-426,4**	**-349,5**	**-289,5**	**-202,7**
4. Net Hata ve Noksan	**4,9**	**1,5**	**-16,6**	**-18,2**	**-19,9**	**-21,8**
Ortalama ABD $ Kuru (1$=TL)	**1,9094**	**2,1926**	**2,7266**	**2,9349**	**2,9524**	**3,0007**

Not: (1) Hesaplama yönteminde yapılan değişiklikten dolayı; 2011 yılından itibaren Taşınmaz Mal Komisyonu Ödemelerine Diğer Sermaye Hareketleri içerisinde yer verilmiştir.

TABLO-13 TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ

	YILLIK ORTALAMA DEĞİŞİM	BİR ÖNCEKİ YILIN ARALIK AYINA GÖRE DEĞİŞİM	İLK 6 AYLIK DEĞİŞİM
	%		
2013	6,4	10,2	3,3
2014	11,6	6,5	4,9
2015	4,1	7,8	3,2
2016[1]	7,5	5,3	2,7
2017[1]	4,9	4,7	2,3
2018[1]	4,6	4,6	2,3

[1]Tahmin
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-14 DÖVİZ KURU TAHMİNLERİ

	USD	EURO	STG
2015	2,7266	3,0231	4,1719
2016[1]	2,9349	3,2129	4,1606
2017[1]	2,9524	3,2291	4,1649
2018[1]	3,0007	3,2820	4,2202

[1] Tahmin
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO-15 HANEHALKI İŞGÜCÜ ANKETİ TEMEL GÖSTERGELERİ

	GERÇEKLEŞME		TAHMİN			
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
15 ve Daha Yukarı Yaştaki Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus	221.646	231.424	237.770	242.915	248.259	253.721
İşgücü	106.796	112.469	115.168	117.932	120.763	123.661
İstihdam	97.867	103.149	105.770	108.473	111.260	114.132
İşsiz	8.929	9.320	9.398	9.459	9.503	9.529
İşgücüne Katılma Oranı (%)	48,2	48,6	48,4	48,5	48,6	48,7
İstihdam Oranı (%)	44,2	44,6	44,5	44,7	44,8	45,0
İşsizlik Oranı (%)	8,4	8,3	8,2	8,0	7,9	7,7

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

TABLO 16: BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİ

(Milyon TL)	2015 GERÇEKLEŞME	2016 BÜTÇE	2016 TEDBİRLİ HEDEF	2017 HEDEF	2018 HEDEF
YEREL GİDERLER TOPLAMI	3.240	3.705	3.647	3.858	4.022
Personel Giderleri	1.266	1.287	1.287	1.348	1.407
Sos.Güv. Kur.	54	60	60	63	66
Mal ve Hiz. Al.	226	240	240	251	262
Faiz Giderleri	5	150	150	200	200
Cari Transferler	1.456	1.582	1.550	1.620	1.693
Mahalli Yatırım	57	60	50	52	55
Borç Verme	1	1	-	-	-
Yedek Ödenek	-	137	130	136	143
Fon ds	175	188	180	188	196
YEREL GELİRLER TOPLAMI	2.916	3.042	3.153	3.437	3.722
Vergi Gelirleri	2.146	2.256	2.302	2.590	2.800
Diğer Gelirler	795	814	875	873	950
Red ve İadeler (-)	- 25	- 28	- 24	- 26	- 28
Yerel Açık	- 324	- 663	- 494	- 421	- 300
Faiz Hariç Yerel Açık	- 319	- 513	- 344	- 221	- 100
TC Bütçe Açığına Katkı	216	200	200	150	100
Yerel Açık	- 108	- 463	- 294	- 271	- 200
Faiz Hariç Yerel Açık	- 103	- 313	- 144	- 71	-
TC Reform Destekleme	4	40	44	71	100
Yerel Açık	- 104	- 423	- 250	- 200	- 100
Faiz Hariç Yerel Açık	- 99	- 273	- 100	-	100
TC Faiz Katkısı	-	50	50	100	150
Yerel Açık	- 104	- 373	- 200	- 100	50
TEDBİR		173	100	100	50
GSYİH	9.636,5	10.868,8	10.868,8	11.977,2	13.225,6
YEREL AÇIK / GSYİH (%)	- 3,36	- 6,10	- 4,55	- 3,52	- 2,27
FAİZ HARİÇ YEREL AÇIK/GSYİH (%)	- 3,31	- 4,72	- 3,17	- 1,85	- 0,76

2016-2018

YAPISAL DÖNÜŞÜM PROGRAMI

KAMU SEKTÖRÜ

AMAÇ: 1- Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

Eylem	Sorumlu Kurum/lar	Reform Destekleme Ödeneği (Yüzde)
Hedef 1. Kamu Yönetimi Yeniden Yapılandırılacaktır.		
Eylem 1. Her Bakanlığın Kuruluş, Görev ve Yetkileri Yasaları Çıkartılacaktır.	Başbakanlık	6
Eylem 2. Başbakanlık (Kuruluş Görev ve Çalışma Esasları) Değişiklik Yasası Çıkarılacaktır.	Başbakanlık	2
Eylem 3. İstatistik Kurumu Yasası Çıkarılacaktır.	Başbakanlık	4
Eylem 4. Sözleşme Yönetimi Birimi Oluşturulacaktır	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı	2
Eylem 5. Yerel Yönetimler Yeniden Yapılandırılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	3
Eylem 6. Kamu Personel Sistemi Yeniden Yapılandırılacaktır.	Başbakanlık	5
Eylem 7: KKTC Devleti Kamu Kurumlarına Mensup Kamu Görevlilerinin Yetiştirilmek Üzere T.C. Devleti Kamu Kurumlarında Belirli Süreyle Staj Yapması ve/veya Eğitim Görmesi Sağlanacaktır.	Başbakanlık	-
Hedef 2. Kamu Mali Yönetiminde Disiplin Sağlanacak, Hesap Verilebilirlik ve Şeffaflık Artırılacaktır.		
Eylem 8. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası Yürürlüğe Konulacaktır.	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı	4

	Eylem 9. Kamu Harcamaları Disiplin Altına Alınacaktır.	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı	3
	Eylem 10. Denk Bütçeyi Sağlayacak, Vergiyi Tabana Yayacak Gelir Politikaları Uygulanacaktır.	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı	6
	Eylem 11. Hazinenin İç Borç Yükü Azaltılacaktır.	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı/ Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı	-
Hedef 3. Kamusal Hizmetlerde Kalite Arttırılacaktır.			
	Eylem 12. Mahkemelerin İşlerliğinin Güçlendirilmesi İçin Gerekli Destek Sağlanacaktır.	Başbakanlık/Yüksek Mahkeme	3
	Eylem 13. Sağlıkta Yapısal Dönüşüm Programı Hayata Geçirilecektir.	Sağlık Bakanlığı	5
	Eylem 14. Sosyal Güvenlik Sisteminin Aktüeryal Dengesi Sağlanacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	6
	Eylem 15. Eğitim Sisteminde Kaynaklar Verimli Kullanılacak ve Eğitim Ülke İhtiyaçlarına Göre Yönlendirilecektir.	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı	4
	Eylem 16. E-Devlet Programı Hayata Geçirilecektir.	Başbakanlık	-

FİNANS SEKTÖRÜ

AMAÇ 2- Finansal Sektörün Yapısının Güçlendirilmesi ve Ekonomik Kalkınmaya Katkısının Artırılması.

Eylem	Kurum/lar	Reform Destekleme Ödeneği
Eylem 1. Bankacılık Yasası Gözden Geçirilecektir.	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı	-
Eylem 2. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş, Faaliyet ve Çalışma Esasları ile Diğer Hususlar Yasa İle Düzenlenecektir.	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı	-
Eylem 3. Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa Uluslararası Standartlar, AB Direktifleri Ve Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) 2012 Yılında Kabul Edilen Yeni Tavsiye Kararları Çerçevesinde Yeniden Düzenlenecektir.	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı	-

REEL SEKTÖR

AMAÇ: 3- Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

Eylem	Sorumlu Kurum/lar	Reform Destekleme Ödeneği
Eylem 1. Yükseköğretimde İyi Yönetişim Sağlanarak Hizmet Kalitesi Artırılacaktır.	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı /YÖDAK	3
Eylem 2. Ülkenin Turizm Potansiyeli Daha Etkin Değerlendirilecektir.	Turizm ve Çevre Bakanlığı	2
Eylem 3. Liman Otoritesi ile Liman Hizmetleri Birbirinden Ayrılacak; Limanlarda İhtiyaç Duyulan Yatırımların Yapılması ve İşletilmesi Kamu - Özel İşbirliği Modeliyle Gerçekleştirilecektir.	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	6

	Eylem 4. Şehiriçi ve Şehirlerarası Toplu Taşımanın Yaygınlaştırılması Sağlanacaktır.	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	5
	Eylem 5. Telekomünikasyon Dairesi Yeniden Yapılandırılacak; Telekomünikasyon Sistemi, Kamu - Özel İşbirliği Modeliyle İhtiyaç Duyulan Altyapı Yatırımlarının Yapılması Suretiyle İşletilecektir.	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	6
	Eylem 6. Yeterli Düzeyde ve Güvenilir Tarımsal Ürün ve Gıda Üretimini Rekabetçi Şartlarda Sağlayacak Bir Tarım Sektörü Oluşturulacaktır.	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı	4
	Eylem 7. Enerji Sektöründe Politika Belirleyici, Düzenleyici, Denetleyici Bir Kurumsal Yapı Oluşturulacak ve Enerji Güvenliği ile Verimliliği Artırılacaktır.	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı	6
	Eylem 8. Sanayi Sektörünün Rekabet Gücü Artırılacaktır.	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı/ YAGA	3
	Eylem 9. İş ve Yatırım Yapmanın Önündeki Engeller Kaldırılacaktır.	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı / YAGA Koordinatörlüğünde Tüm Bakanlıklar	4
	Eylem 10. Bütüncül Bir Yatırım Teşvik Sistemi Oluşturulacaktır.	Başbakanlık /Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Koordinatörlüğünde ilgili Bakanlıklar	4
	Eylem 11. Meslek Edindirmeye ve İstihdamın Artırılmasına Yönelik Çalışmalar Yapılacaktır.	Milli Eğtim ve Kültür Bakanlığı/Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	4

KAMU SEKTÖRÜ

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetimi Yeniden Yapılandırılacaktır

EYLEM 1: Her Bakanlığın Kuruluş, Görev ve Yetkileri Yasaları Çıkarılacaktır.

GEREKÇE: KKTC Anayasası gereği bakanlıklar kararname ile kurulmakta ve Daireler de tüzükle bakanlıklara bağlanmaktadır. Bu nedenle her hükümet döneminde Bakanlıklar yeniden oluşturulmakta, daireler tüzükle fonksiyonel bütünlük göz ardı edilerek bakanlıklara bağlanmaktadır. Sonuç olarak, yeni oluşturulan bakanlıkların politika uygulamaları kesintiye uğramakta ve kendilerine bağlı daireler arasında uyum ve koordinasyonu sağlamada yetersiz kalmaktadır. Ayrıca bakanlıkların teşkilatında politika oluşturacak, koordinasyon, planlama ve iç denetim gibi fonksiyonları yürütecek birimlerin bulunmaması, bakanlıkların bu fonksiyonlarını yerine getirirken daireler karşısında zayıf bir yapıda olmasına neden olmakta; diğer bakanlıklarla ve makroekonomik politikalarla uyum ve koordinasyonda da yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Devletin iç mali kontrol sisteminin uluslararası standartlarda oluşturulması kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Bu sorunların ortadan kaldırılması amacıyla Bakanlıkların oluşturulmasına standart getirecek, hükümet değişikliklerinde bakanlıkların fonksiyonel bütünlük çerçevesinde oluşmasını sağlayacak ve bakanlıkların görev, yetki ve sorumlulukları ile ana hizmet ve yardımcı hizmet birimlerini ve bunların görevlerini açıkça belirleyecek yasal düzenlemelere gidilecektir. Ayrıca bağlı daireler arası politika uyumlaştırma ve uyumlaştırmayı sağlayacak dikey koordinasyon, diğer bakanlık ve makroekonomik politikalarla uyum ve koordinasyonu sağlayacak yatay koordinasyon oluşturulacaktır.

Ayrıca, e-Devlet Projesi'nin hayata geçirilebilmesi için Bakanlıkların fonksiyonel yapıda ve bir bütün olarak teşkilatlanması kaçınılmazdır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Her Bakanlığın Kuruluş, Görev ve Yetkileri Yasaları; Bakanlıkların görevleri ile ana hizmet ve yardımcı hizmet birimlerinin görev ve yetkilerini kapsayacak şekilde fonksiyonel bütünlük ilkesine uygun olarak yeniden düzenlenecektir.

2- Bakanlıkların planlama ve mali (muhasebe hariç) hizmetlerini yürütmek üzere her Bakanlıkta Planlama ve Koordinasyon Birimi kurulacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1	Bakanlıkların Kuruluş, Görev ve Yetkileri Yasalarının Çıkarılması	Mart 2017	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasanın yürürlüğe girmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetimi Yeniden Yapılandırılacaktır.

EYLEM 2: Başbakanlık (Kuruluş Görev ve Çalışma Esasları) Değişiklik Yasası Çıkarılacaktır.

GEREKÇE: KKTC'de kamu yönetiminde genel olarak politika oluşturma, oluşturulan politikanın sürdürülmesinde, planlama ve koordinasyonu sağlamada sıkıntılar yaşanmaktadır. KKTC Başbakanlığı da tüm kamuyu ilgilendiren politikaları oluşturmada ve oluşturulan politikaların hayata geçirilmesinde benzer sorunlar yaşamaktadır. Planlama ve koordinasyon eksikliği, Bakanlıklar ile diğer kurumların faaliyetlerinde eşgüdümün sağlanmasında yetersiz kalınmasına yol açmaktadır. Netice itibariyle Başbakanlığın tüm kamuyu kapsayacak politikaları oluşturmasında zafiyet doğmaktadır. Günümüzdeki idari yapılanmalara baktığımız zaman kamu yönetiminde politika oluşturma ve koordinasyon fonksiyonunu yerine getirmek üzere güçlü birimlerin Başbakanlık altında faaliyet gösterdiği görülmektedir. İngiltere'de faaliyet gösteren Başbakanlık Strateji Birimi (Prime Minister's Strategy Unit), ABD'de Başkanlık Bütçe ve Yönetim Ofisi (President Office of Management and Budget) bunların en iyi örnekleridir.

KKTC'de faaliyet gösteren ve planlamadan sorumlu olan Devlet Planlama Örgütü, istatistik, makroekonomik planlama, yatırım programı oluşturma ve teşvik uygulaması gibi birbirinden farklı ve bağımsız olması gereken fonksiyonları yerine getirmekten sorumlu kılınmış olup, bu görevini etkin bir şekilde yerine getiremediği gibi günümüzdeki çağdaş yapının dışında kalmıştır.

Bununla birlikte bu program kapsamında;

1) Orta vadeli amaçları esas alan bir harcama çerçevesi geliştirilebilmesi için cari harcamalar ve yatırım planlamasının Maliye Bakanlığı'nın altında bir araya getirilmesi,

2) İstatistik işlevinin ise kurulacak İstatistik Kurumuna verilmesi öngörülmüştür.

DPÖ'de hukuki ve idari yapıda bir değişiklik olmadan uzun vadeli plan ve yıllık program hazırlanması uygulamasından vazgeçilmiş, plan ve programları günün gerek ve ihtiyaçlarına uyarlayacak bir dönüşüm de yaşanmamıştır. Yasada kurgulanan planlama yaklaşımı hayli kapsayıcı, katı ve zorlayıcı niteliktedir ve günümüz koşullarında büyük ölçüde geçerliliğini yitirmiştir. Bu sebeple DPÖ'nün politika oluşturma ve koordinasyon alanından teşvik konusuna kaymış olduğu görülmektedir. Dolayısıyla politika oluşturma ve koordinasyon alanında hâlihazırda güçlü bir idari kapasiteden söz etme imkânı olmadığı düşünülmektedir.

Ayrıca günümüz yönetim anlayışı içerisinde gelişen önemli bir kavram olan stratejik planlama fonksiyonu herhangi bir birim tarafından hayata geçirilmemektedir. Yatırım teşviklerinin ise farklı mevzuat altında ve farklı kurumlar tarafından dağınık bir şekilde olması uygulamada sıkıntılar yaratmaktadır.

Başbakanlığın idari kapasitesini güçlendirmek amacıyla; politika oluşumuna katkı sağlayacak, ulusal öncelikleri belirleyecek, makroekonomik analiz ve hedefleri, stratejik ve

orta vadeli planı hazırlayacak ve diğer bakanlıklarla koordinasyonu sağlayacak bir yapıya kavuşturulmasına yönelik Başbakanlık (Kuruluş Görev ve Çalışma Esasları) Yasası ile DPÖ yasasında düzenlemeler yapılacaktır. Bu süreci Başbakanlık başta Maliye Bakanlığı, Ekonomiden sorumlu bakanlık olmak üzere bakanlıklar ile birlikte bir ekip çalışması içinde yürütecektir. Kuşkusuz yeni kurulacak İstatistik Kurumu da bu işbirliğinin parçası olacaktır. Teşvik politikalarının uygulanması ayrı bir birim tarafından yürütülecektir.

Ayrıca Bakanlar Kurulu gündeminin rutin konularla oldukça yüklü olması çalışmalarında verimsizliğe ve zaman kaybına neden olmaktadır. Bu nedenle de Bakanlar Kurulunda görüşülecek konuların bir kısmının ayıklanarak Bakanlar Kurulunun gündemine getirilmesi sağlanacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Başbakanlık/DPÖ'nün politika, planlama ve koordinasyon kapasitesi artırılacaktır.

2- Başta Maliye Bakanlığı ve ekonomiden sorumlu bakanlık olmak üzere DPÖ'nün işbirliği ve koordinasyonu içinde orta vadeli plan hazırlaması öngörülmektedir.

3- DPÖ, sektörel politika oluşturmaktan ilgili bakanlıklarla birlikte sorumlu olacaktır.

4- DPÖ, Hükümetin ekonomi politikalarının oluşturulmasına katkı sağlayacak, politika uygulamalarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve koordinasyonundan sorumlu olacaktır.

5- Bakanlar Kurulunun iş yükünü azaltmak amacıyla rutin işlemlerin gündemden ayıklanması sağlanacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	**Süre**	**Sorumlu Kurumlar**
1.	Başbakanlık (Kuruluş Görev ve Çalışma Esasları) Değişiklik Yasanın ve DPÖ Değişiklik Yasanın Çıkarılması.	Mart 2017	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasaların yürürlüğe girmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetimi Yeniden Yapılandırılacaktır.

EYLEM 3: İstatistik Kurumu Yasası Çıkarılacaktır.

GEREKÇE: İstatistiktik verilerinin toplanması ve yayınlanması görevi DPÖ´ye bağlı bir daire tarafından yerine getirilmektedir. Ancak DPÖ tarafından yayınlanan veriler uluslararası standartların gerisinde kaldığı gibi yetersiz de kalmıştır. Bir ülkede etkin bir yönetimin hayata geçirilmesi için doğru ve güncel istatistiğin önemi günümüzde daha fazla artmıştır. Bu nedenle ülkelerin istatistik kurumlarının teşkilatlanması sadece bu görevi ifa etmek üzere uzmanlaşmış ve siyasetten arınmış bir yapı arz etmelidir.

Uluslararası gelişmelere paralel olarak KKTC'de de uluslararası standartlara uygun veri üretilmesi için başbakanlığa bağlı bir kurumun oluşturulması elzemdir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Ülkenin ekonomi, sosyal, demografi, kültür, çevre, bilim ve teknoloji alanları ile diğer alanlarda ihtiyaç duyduğu istatistikler için gerekli olan veri ve bilgiler derlenecektir.

2- İstatistiklerin düzenli ve belirli sürelerle yayınlanmasını sağlayacak Resmi İstatistik Programı hazırlanacaktır.

3- İstatistik sürecine dâhil kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon sağlanacaktır.

4- Kurumun bağımsızlığına hassasiyet gösterilecektir.

5- İstatistik oluşturma ve yayınlamada şeffaflık sağlanacaktır.

6- İstihdam edilecek personelin niteliği belirlenecek ve uzmanlaşma sağlanacaktır.

7- Kurum Başkanının atanma şartları, görev süresi ve hangi koşullarda görevden alınacağı yasa ile belirlenecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	İstatistik Kurumu Yasasının Çıkarılması	Aralık 2016	Başbakanlık
2.	Resmi İstatistik Programının Oluşturulması.	Mart 2017	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasanın yürürlüğe girmesi.
- Resmi İstatistik Programının süresinde oluşturulması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması

EYLEM 4: Sözleşme Yönetimi Birimi Oluşturulacaktır.

GEREKÇE: Gerek orta vadeli program gerekse de bu program kapsamında kamu özel işbirliği modellerinin kurulması öngörülmektedir. Bununla birlikte yap işlet, yap işlet devret, işletme hakkı devri, özel sektörün de hisse sahibi olduğu kamu iştirak ve işletmelerinin oluşturulması ve benzeri kamu özel ortaklığı modellerinin veya 24/2012 sayılı yasaya dayandığı sözleşmeleri tasarlayacak, riskleri belirleyecek ve yönetecek bir kapasite bulunmamaktadır. Devletin, özel sektör ile yapılacak sözleşmelerde kamu çıkarının korunması, devletin zarara uğratılmaması, kamusal faydanın sağlanması, risklerin tespit edilmesi ve sözleşmelerin yönetilmesi için yatırım planlaması ve ticaret hukuku konusunda teknik kapasiteye sahip olması gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Oluşturulacak birim Para Kambiyo ve İnkişaf Sandığı Dairesinin işlevlerine mükerrerliğe izin vermeyecek şekilde ayrı bir birim şeklinde veya Para Kambiyo ve İnkişaf Sandığı Dairesi'nin geliştirilmesi suretiyle tasarlanmalıdır.
2- Kamu-özel işbirliği kararlarını vermek üzere Başbakanın Başkanlığında, ilgili sektör Bakanları ile ekonomiden ve maliyeden sorumlu Bakanlardan oluşan bir kurul teşkil edilir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Para Kambiyo ve İnkişaf Sandığı Dairesi bünyesinde kamu-özel işbirliklerinin yapılması ve yükümlülüklerin takibi ile görevli bir birim kurulacaktır.	Mart 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasanın yürürlüğe girmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması

EYLEM 5: Yerel Yönetimler Yeniden Yapılandırılacaktır.

GEREKÇE: KKTC'de halen 28 belediye bulunmaktadır. Belediyelerin 14'ünün nüfusu 5 binin altındadır. Bu Belediyeler çevre ve altyapı sorunlarıyla baş edebilmeleri için yeterli gelire ve yönetim kapasitesine sahip değildir. Küçük belediyelerin gelir yaratma kapasitesi çok düşük, insan kaynaklarının niteliği yetersizdir. Bu yapı ve ölçekle büyük maliyetli çevre ve altyapı yatırımlarını gerçekleştirmeleri mümkün gözükmemektedir. Özellikle küçük ölçekli belediyelerde nepotizmin etkisi rasyonel karar almayı engellemektedir.

Belediye faaliyetlerinin etkinleştirilmesi amacıyla, belediye sayısı optimum seviye indirilecek, belediyelerin şeffaflık ve yerinden yönetim ilkesi göz önünde bulundurularak yönetim kapasiteleri artırılacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Belediye ölçeği genişletilerek belediye sayısı azaltılacaktır ve bu yasa ilk seçimde yürürlüğe girecektir.

2- İdari ve mali konularda şeffaflık ve hesap verebilirlik kuralları getirilecektir.

3- Norm kadrolar belirlenecektir.

4- Belediyelerin öz kaynak gelirleri arttırılacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Belediyeler (Değişiklik) Yasasının Çıkarılması	Aralık 2016	İçişleri Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasanın yürürlüğe girmesi.
- Belediyelerin faaliyetlerine ve mali tablolarına ilişkin ayrıntılı bilgi içeren faaliyet raporlarının her yıl en geç Nisan ayı içerisinde internet sitesinden yayınlanması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetimi Yeniden Yapılandırılacaktır**.**

EYLEM 6: Kamu Personel Sistemi Yeniden Yapılandırılacaktır.

GEREKÇE: KKTC'de kamu personel sisteminin temelini oluşturan 7/1979 Sayılı Kamu Görevlileri Yasası, ne yazık ki doğru kamu politikalarının oluşturulmasında ve halka hizmet sunumunun geliştirilmesinde kamu yönetiminin ihtiyaç duyduğu dinamizmi ve etkinliği sunamaz hale gelmiştir.

Üçlü kararname ile gerçekleştirilen siyasi atamaların sayısının birçok ülke örneğinin üzerinde olması kamu yönetimini oldukça siyasileştirirken, neredeyse kadrolu personel sayısına eşitlenen geçici personel ve işçi istihdamları, liyakate dayalı yönetimi tamamen ortadan kaldırmıştır.

Kamuda üst düzey atamalarının üçlü kararname kapsamında olması nedeniyle, yönetici kadrolarında sürekli değişimler söz konusu olduğundan kurumsal hafıza yetersiz kalmakta ve verimlilik düşmektedir.

Kamudaki personel kalitesinin yetersizliği, kamuya personel alımı, atama, terfi ve hizmet içi eğitim sistemini sorgulanır hale getirmektedir.

Karmaşık hizmet sınıfları, kişiye özel oluşturulan kadrolar ve kurumlara hiçbir söz hakkı verilmeden düzenlenen sınavlar ise kamu görevine atanma ve yükselmelerdeki bilgi ölçme ve değerlendirmeyi büyük ölçüde etkisizleştirmiştir.

Hizmetlerin yürütülmesinde verimsizlik ve kalite sorunu yaşanmaktadır. Kamunun mevcut mesai saati düzenlemesi öğle tatili olmaksızın saat 15:30'a kadar devam etmektedir. Bu çalışma düzeni çalışanların verimliliğini düşürmekte aynı zamanda özel sektör ve dünya ile uyum sorunu yaratmaktadır.

Tüm bu sıkıntıları ortadan kaldırmak ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla, Kamu Görevlileri Yasasının aşağıda belirlenen ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Kamu personel sistemi ehliyeti, liyakati, verimliliği ve performansı arttırmayı esas alan bir anlayışla yeniden yapılandırılacaktır.

2- Personel açığı olan alanlar ile personel fazlası olan alanlar arasında nakil yapabilmeyi sağlayacak esnek bir nakil atama (yatay geçiş) sistemi oluşturulacaktır.

3- Kamuya personel istihdamında ve terfilerde Kurum temsilcilerine de söz hakkı verilecektir.

4- Sınav sistemi liyakate dayalı, objektif ve şeffaf olacaktır.

5- Performans değerlendirme sisteminde ödül ve ceza ilişkisi etkinleştirilecektir.

6- Memurların izin hakları rasyonel bir şekilde yeniden düzenlenecektir.

7- Çalışma saatleri, özel sektördeki çalışma saatleri ile öğle tatili de dikkate alınarak yeniden belirlenecektir.

8- Çalışma saatleri öğle tatili hariç haftada 40 saat olacak şekilde düzenlenecektir. Yaz mesaisi 3 ayı geçmeyecektir.

9- Hizmet içi eğitim sistemi etkinleştirilerek memurların bilgi birikimi artırılacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Yeni Kamu Görevlileri Yasası çıkarılacaktır	Ekim 2016	Başbakanlık
2.	Çalışma saatlerinin düzenlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılacaktır.	Ekim 2016	Başbakanlık
3.	Kamu görevlileriyle ilgili diğer yasalar amaç ve ilkeler doğrultusunda değiştirilecektir.	Aralık 2016	Başbakanlık
4.	Merkezi Devlet kapsamındaki kurum ve kuruluşlarda norm kadro çalışması yapılacaktır.	Aralık 2016	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasaların yürürlüğe girmesi.
- Bakanlar Kurulu Kararı'nın yürürlüğe girmesi.
- Norm kadroların belirlenmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 1: Kamu Yönetimi Yeniden Yapılandırılacaktır**.**

EYLEM 7: KKTC Devleti Kamu Kurumlarına Mensup Kamu Görevlilerinin Yetiştirilmek Üzere T.C. Devleti Kamu Kurumlarında Belirli Süreyle Staj Yapması ve/veya Eğitim Görmesi Sağlanacaktır.

GEREKÇE: Kamu hizmetlerinde etkinlik verimlilik ve hizmet kalitesinin arttırılması amacıyla bir yandan kamu yönetimi kurumsal yapısı düzenlenirken, diğer yandan kamu görevlilerinin görev alanlarıyla ilgili olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu amaçla TC kendi birikimini KKTC kamu görevlileriyle paylaşmaya hazırdır. Bu eylemle, ihtiyaç bulunan alanlarda kurumsal kapasitenin geliştirilebilmesi için kamu personelinin niteliklerinin artırılması amaçlanmıştır.

İLKE VE ESASLAR:

1. Her yıl 20 kamu görevlisinin Türkiye'de altı aya kadar staj yapması ve/veya eğitim görmesi sağlanacaktır.
2. Staj yapan/eğitim gören kamu görevlisine KKTC'de ödenen yurtiçi maaşına ilaveten Türkiye'de aylık 2000 TL harcırah ödenir, gidiş-dönüş uçak biletleri karşılanır. Bu personele kamu sosyal tesislerinden ücretsiz konaklama imkânı sağlanır. Bu personele KKTC mevzuatına göre ayrıca dış görev ödeneği verilmez. Bu masraflar bu Program kapsamında yapılacak özel projeden karşılanır. Sonraki yıllarda ödenecek aylık tutar TÜFE oranında arttırılır.
3. Staj yapacak/eğitim görecek personel 4 yıllık üniversite mezunu ve 3-15 yıl hizmeti olan kamu görevlileri arasından seçilir.
4. Türkiye'de uygulanacak program staj yapılacak ve/veya eğitim görülecek kurum ve staj/eğitim konusu ile ilgili teorik ve pratik bilgileri içerecek şekilde tasarlanır.
5. Staj yapacak personelin seçimine ve kabulüne ilişkin hususlar ile staj yapılacak kurumlar ve diğer hususlar bir Protokolle belirlenir.
6. Türkiye'de staj yapan ve/veya eğitim gören personel döndükten sonra eğitim süresinin üç katı süreyle mecburi hizmete tabidir. Mecburi hizmetini yerine getirmeyenler, staj amacıyla kendilerine yapılmış bulunan bütün masrafları iki kat olarak ödemeye mecburdurlar. Mecburi hizmeti eksik yerine getirenler, eksik kalan kısmı ile orantılı miktarı iki kat olarak ödemek zorundadırlar.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Her yıl 20 kamu görevlisinin Türkiye'de altı ay süreyle staj yapması ve/veya eğitim görmesi sağlanacaktır.	Program dönemi boyunca	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Geçici olarak görevlendirilen personel sayısı.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 2: Kamu Mali Yönetiminde Disiplin Sağlanacak, Hesap Verilebilirlik ve Şeffaflık Artırılacaktır.

EYLEM 8: Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası Yürürlüğe Konulacaktır.

GEREKÇE: KKTC'de bütçe süreci sadece merkezi idare diyebileceğimiz sınırlı sayıda Bakanlık ve merkezi yönetim kuruluşunu kapsamaktadır. Kamu kesimini mali yönetim açısından ESA 95 veya GFS standartları bazında sınıflandırmak gerekmektedir. Hangi kuruluşların kamu işletmesi hangilerinin genel veya özel bütçeli kuruluş olduğunu belirten, bunların mali yönetim kurallarını düzenleyen kapsayıcı bir çerçeve mali yönetim yasası bulunmamaktadır. Bu belirsizliğin yanı sıra bütçe dışında önemli bir fon büyüklüğü bulunmaktadır. Bu fonlardan bazıları bütçe içi fonlar olarak tanımlanmakla beraber bunların ne ölçüde bütçe içi oldukları belli değildir. Bütçe dışı fonlar ve kuruluşlarla beraber kamu harcamalarının 1/3'ünden daha fazla bir kısmı bütçe dışındadır.

Bütçe sistemini oluşturan bütçe hazırlığı, uygulaması ve denetimine ilişkin süreç ve araçlar modern bütçe yönetimine elverişli değildir. Bütçenin vadesi kısa, planlaması eksik, mali kontrol sistemi yetersizdir. Maliye Bakanlığı veya başka bir kurumun stratejik öncelikleri belirleyecek ve harcamacı kuruluşların yatırım ve harcama taleplerini buna göre değerlendirecek kapasiteleri yetersizdir. Nakit yönetiminde sıkıntılar vardır.

Maliye Bakanlığı dışında bünyesinde teftiş kurulu ya da iç denetim birimi bulunan Bakanlık yoktur. Mevcut denetim uygulamaları oldukça yetersizdir. Devletin tahsil etmesi gereken vergi ve sigorta primlerine ilişkin denetim yok denecek kadar azdır. Denetim standartları yoktur. Dış denetimi sürdüren Sayıştay da yetersiz kalmaktadır.

Kamu kurumları nitelikleri itibariyle incelenmeli ve GFS veya ESA 95 standartlarında sınıflandırılmalıdır. Birkaç fon dışında fonların tamamı tasfiye edilmelidir. Bütçe dışı harcamalar usulüne uygun olarak kaydedilmelidir. Bütçe sınıflaması yapan, kamu harcamalarını bütçe türleri itibariyle listeleyen, bütçe yönetim ilkelerini ve usullerini modern mali yönetim standartlarında düzenleyen kapsayıcı bir mali yönetim yasası çıkarılmalıdır. Yasada mali sorumluluk ve mali kurallara ilişkin de hükümler olmalıdır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Yasa tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsamalıdır.

2- Bütçe yönetim ilke ve usulleri modern mali yönetim standartlarında düzenlenmelidir.

3- Yasada mali yönetim ve mali kurallar konusunda da ilke ve esaslara yer verilmelidir.

4- Üç yıllık bir bütçeleme sistemi öngörülecektir.

5- Kamu kaynaklarının elde edilmesinde ve kullanılmasında şeffaflık ve hesap verilebilirlik sağlanacaktır.

6- Bütçe hazırlık süreçleri OVP doğrultusunda aşağıdan yukarıya değil yukarıdan aşağıya doğru şekillenmelidir.

7- Hazine birliği sağlanmalı, tüm ayrı hesaplar tek hazine hesabında toplanmalıdır.

8- Nakit yönetimi mekanizması ödemelerde belirsizliği giderecek şekilde Aylık Harcama Planı temelli ve şeffaf kurallara bağlı olarak tasarlanmalıdır.

9- İç kontrol ve iç denetim düzenlenmeli, denetim sistemi güçlendirilmelidir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Yasası'nın Çıkarılması	Aralık 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
2.	Fonların Tasfiye Edilmesi	Aralık 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- 2018 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin yeni yasaya göre hazırlanması ve uygulanması.
- Merkezi Yönetim dışındaki kurumların 2019 yılı Bütçelerinin yeni yasaya göre hazırlanması ve uygulanması.
- Tasfiye edilen fon sayısının ve bunların bütçe içindeki paylarının artırılması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 2: Kamu Mali Yönetiminde Disiplin Sağlanacak, Hesap Verilebilirlik ve Şeffaflık Artırılacaktır.

EYLEM 9: Kamu Harcamaları Disiplin Altına Alınacaktır.

GEREKÇE: 2014 yılı verilerine göre toplam kamunun büyüklüğü GSYİH'nin yüzde 61'i kadardır. Ancak bunun karşılığında kamunun vermiş olduğu hizmetler yetersizdir. Günümüz ekonomi anlayışına göre kamunun ekonomideki bu şekildeki ağırlığının devam etmesi hizmete kaynak ayırmasına engel olduğu gibi, kaynakların verimsiz kullanılması nedeniyle ekonominin güçlenmesi açısından da zafiyet arz etmektedir. Bu büyüklük içerisinde genel bütçe GSYİH'nın yüzde 42'sini oluşturmaktadır. Faizleri ödemeyen, savunma bütçesi olmayan ve çok az miktarda yatırım yapan yerel bütçenin açığının GSYİH'ya oranı yüzde 4'tür. Bütün bu veriler kamunun ekonomideki ağırlığının normal sınırların çok ötesinde olduğunu göstermektedir. Yerel bütçenin kalitesine baktığımız zaman bütçenin yüzde 80'inin maaş ve maaş benzeri harcamalara kullanıldığı görülmektedir. Maaş ve maaş benzeri ödemelerin yerel bütçenin 2011 %81, 2015 %79,5'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu harcamaların kamu yatırımlarında kullanılamaması bir yana tasarruf sızıntıları nedeniyle yurt içi özel tüketime gittiği bile tartışmalıdır.

Kaynakların etkin kullanılması için kamuya ayrılan kaynağın verimli kullanılması ve hatta azaltılması gerekmektedir. Bu kapsamda, yerel bütçenin büyük bir kısmının maaş ve maaş benzeri harcamalara kullanılmasından dolayı tasarruf yapılabilecek tek alan olan personel harcamalarının kontrol altına alınması zorunlu hale gelmiştir. Bu doğrultuda ek mesai ödemeleri ve personel nitelikli transfer harcamaları başta olmak üzere personel harcamaları azaltılacaktır. Bütçenin esnekliği artırılacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Özelleştirme yasası kapsamında alınacaklar hariç olmak üzere, kamuda yeni istihdam edilecek toplam personel sayısı (geçici personel dâhil) her yıl için merkezi idarelerde bir önceki yıl kamudan ayrılan personel sayısını aşmayacaktır ve bu konuda ilgili yıl bütçe yasasına hüküm konulacaktır.

2- Ayrılan personel sayısı taraflarca her yıl Ocak ayında müştereken tespit edilecektir.

3- İstihdamda norm kadroya göre daha fazla personel açığı olan yerlere (Dışişleri Bakanlığı, Merkez Bankası, Vergi, Bütçe ve Gümrük gibi) öncelik verilir.

4- Kamu kurum ve kuruluşları arasındaki ihtiyat sandığı prim oranları arasındaki eşitsizlik ortadan kaldırılacaktır.

5- Ek mesai ve taşımalı eğitim ödemelerinde azami tasarruf sağlanacaktır.

6- Kamu işletmelerine ödeneği olmadan görev verilmeyecek ve görev zararı yaratılmayacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Personel sınırlamasına uyulacaktır.	Program Dönemi Boyunca	Başbakanlık/ Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
2.	Ek mesai harcamaları azaltılacaktır**.**	Program Dönemi Boyunca	Başbakanlık/ Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
3.	Taşımalı eğitim harcamaları azaltılacaktır.	Program Dönemi Boyunca	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
4.	Kamu kurum ve kuruluşları arasındaki ihtiyat sandığı prim oranları arasındaki eşitsizliği ortadan kaldıracak yasal düzenleme yapılacaktır.	Mart 2017	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- 2018 yılı sonunda faiz hariç yerel bütçe açığının 100 milyon TL seviyesine inmesi.
- Yeni istihdam edilecek personel sayısının, bir önceki yıl kamudan ayrılacak olan personel sayısını geçmemesi.
- İhtiyat sandığı primlerinin eşitlenmesi.
- 2016, 2017, 2018 yılları sonlarında maaş ve maaş benzeri ödemelerin sırasıyla yerel bütçenin yüzde 78, 76,5 ve 75'ine düşürülmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 2: Kamuda Mali Yönetiminde Disiplin Sağlanacak, Hesap Verilebilirlik ve Şeffaflık Artırılacaktır.

EYLEM 10: Denk Bütçeyi Sağlayacak, Vergiyi Tabana Yayacak Gelir Politikaları Uygulanacaktır.

GEREKÇE: 2014 yılı verilerine göre genel kamu gelirleri GSYİH'nin yüzde 52'si kadardır. Kayıt dışı ekonomi ihtimalinin dışında kamunun bu gelir düzeyinde olması ekonominin kamu ağırlıklı olması anlamına gelmekte bu durum da ekonominin gücünün zayıflaması anlamına gelmektedir. Bununla birlikte ülkede gelir vergisi ödemeyen önemli bir kesim bulunduğu ve kayıt dışı ekonomi konusunda ciddi bir büyüklük olduğu algısı bulunmaktadır.

Bu nedenle bütçenin sağlıklı bir gelirle finanse edilmesi için vergi gelirlerinin tabana yayılması ve vergi verme yükümlülüğünü artıracak yönde çalışmalar, ekonominin gelişimine destek olacak şekilde, hayata geçirilmelidir.

Kayıt dışı Ekonomi ile Mücadele e-maliye projesi ile bütünleşerek devam edecektir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Kamu gelir politikası öncelikle mali fonksiyonu icra edecek şekilde düzenlenecektir.

2- Vergi kanunlarında yatay ve dikey adaleti sağlayacak, haksız rekabeti önleyecek yasal düzenlemeler yapılacaktır.

3- Vergi muafiyeti, istisnası ve indirimleri ile benzeri uygulamalar nedeniyle vazgeçilen vergi gelirlerinin bütçe kanununda yer alması sağlanacaktır.

4- Kamu gelirlerinin tahsilatında etkinliği sağlayacak yasal önlemler alınacaktır.

5- Mükelleflerin vergiye uyum maliyetleri azaltılacaktır.

6- Kayıt dışı ekonomi ile mücadeleye devam edilecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Tahakkuk esaslı Devlet muhasebesine geçilecektir.	Ekim 2016	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı/Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
2.	Kayıt dışı Ekonomi ile Mücadele Eylem Planı hazırlanacak ve uygulanacaktır.	Planın hazırlanması: Eylül 2016 Uygulanması: Program Dönemi Boyunca	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar
3.	Vergi Kanunlarında yer alan indirim, istisna ve muafiyetler gözden geçirilerek verginin yatay ve dikey eşitliğini sağlamaya	Haziran 2017	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı

	yönelik yasal düzenlemeler yapılacaktır.		
4.	Bütçe Kanunlarının ekinde Vergi Harcamaları Raporuna yer verilecektir.	Kasım 2017	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
5.	Vadesi geçmiş vergi/kamu alacaklarına tecil faizi uygulaması getirilecektir.	Aralık 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
6.	Sosyal Sigortalar Dairesine işverenlerin aylık verdiği "Aylık Sigorta Primleri Bordrosu" ile vergi dairelerine verilen Muhtasar Beyannameler birleştirilecektir.	Haziran 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı/Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
7.	Vergi ödeme seçenekleri artırılacak, mükellefler vergi borcu konusunda bilgilendirilecektir.	Aralık 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
8.	Bütçeden katkı alan kurumların vergi ve prim borçları katkıdan mahsup edilmek suretiyle de tahsil edilecektir.	Aralık 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
9.	Muhasebe Denetim Meslek Yasası çıkarılacaktır.	Haziran 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasaların çıkarılması.
- 2017 yılı kayıtlarının tahakkuk esaslı yapılması ve 2017 ve 2018 yılları sonlarında Tahsilat/Tahakkuk oranlarının aylar itibariyle takip edilmesi.
- Yerel bütçe gelirlerinin faiz hariç yerel bütçe giderlerine oranının (2015 yılında yüzde 90) Program dönemi sonunda yüzde 95'e çıkarılması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 2: Kamuda Mali Disiplin Sağlanacak, Hesap Verilebilirlik ve Şeffaflık Artırılacaktır.

EYLEM 11: Hazinenin İç Borç Yükü Azaltılacaktır.

GEREKÇE: 2015 yıl sonu itibariyle kamu borç stokunun (10.899 milyon TL dış borç; 5.146 milyon TL iç borç toplam: 16.045 milyon TL) GSYH'ye (9.636,5 milyon TL 2015 tahmini) oranı yüzde167'ye ulaşmıştır. GSYH'nin yüzde 53'ü düzeyinde olan kamu iç borç stoku, finans piyasasında özel sektörü dışlayacak boyuttadır.

İç borcun 4.163 milyon TL'si (GSYH'nin yüzde 43) Hazinenin, devlet kefaleti haricindeki borçları olup, bu borç yükünün hafifletilmesine yönelik bir ödeme planı hazırlanacaktır. Bu plan finans alanında yapılacak reform ile birlikte değerlendirilerek bu amaçla sağlanacak T.C. katkısına ilişkin hususlar taraflar arasında mutabakat ile belirlenecektir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Borç yönetimi şeffaflık, güven ve istikrar ilkeleri korunarak ve makroekonomik dengeler gözetilerek yürütülecektir.

2- İç borçlanma ve faiz yükünü sürdürülebilir kılmak amacıyla bütçenin faiz ödeyecek bir yapıya kavuşturulması hedeflenecektir.

3- Borç yönetim komitesi etkin olacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Borç Ödeme Planı Oluşturulması	Program Dönemi	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı /Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Hazinenin, devlet kefaleti haricindeki borçlarının GSYH'ye oranı.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 3: Kamusal Hizmetlerde Kalite Arttırılacaktır.

EYLEM 12: Mahkemelerin İşlerliğinin Güçlendirilmesi İçin Gerekli Destek Sağlanacaktır.

GEREKÇE: Ekonominin sağlıklı biçimde büyümesi, ticaretin gelişmesi, yatırımların cazip ve güvenli kullanılmasını sağlayacak gerekli koşullardan biri de adalet dağıtma ve ihtilaf sonuçlandırma işlerinin etkin ve düzenli olmasıdır. Koşulların oluşturulması için KKTC Hükümeti Yüksek Adliye Kurulu ile istişare ederek ortaya çıkan ihtiyaçları giderici tedbirleri alacaktır. Bu amaçla adli idarenin işlerliğinin daha da güçlendirilmesi için gerekli katkı sağlanacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Adalet alanında uluslararası işbirliği geliştirilecektir.

2- Yargının kurumsal kapasitesi (kadro, bina ve donanım dahil) gözden geçirilecektir.

3- İhtiyaç duyulan ihtisas mahkemeleri kurulacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	İhtisas mahkemelerinin kurulması için yasal düzenleme yapılacaktır.	Haziran 2017	Başbakanlık
2.	Ekonomik kalkınmaya olumsuz etki eden hukuki engellerin tespit edilmesine ilişkin Yüksek Adliye Kurulu ile işbirliği içerisinde çalışmalar yapılacaktır.	Mart 2017	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- İhtisas mahkemelerinin oluşturulmasına ilişkin yasal altyapının tamamlanması.
- Analiz çalışmasının yapılması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 3: Kamu Hizmet Kalitesi Artırılacaktır.

EYLEM 13: Sağlıkta Yapısal Dönüşüm Programı Hayata Geçirilecektir.

GEREKÇE: Sağlık hizmetlerinin; herkesi kapsayıcı, erişilebilir, sürdürülebilir ve kaliteli olmasını sağlamak her devletin temel görevlerinden biridir. Mevcut sağlık sistemi, altyapı, organizasyon, kaynak vb. eksikliklerden kaynaklanan sorunlardan dolayı, gerek hizmet alanlarının gerekse hizmet sunanların ihtiyaçlarına yanıt vermekte yetersiz kalmakta olup finansal olarak da sürdürülebilir bir yapıda değildir.

Bu çerçevede, genel sağlık sigortası uygulamasına geçilerek tek tip sağlık sistemi oluşturulacak ve sağlık çalışanlarının tam gün hizmet vermesi, kamu hastanelerinin hizmet kalitesinin artırılması, özel hastanelerden alınacak hizmetin kurallara bağlanması ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin geliştirilerek yaygınlaştırılması ve gerekli yasal düzenleme ve altyapı çalışmalarının bir an önce hayata geçirilerek sağlık sisteminde dönüşümün sağlanması gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Ülkede yaşayan herkesi kapsayacak genel sağlık sigortası hayata geçirilecektir.

2- Oluşturulacak yeni sağlık sistemi mali olarak sürdürülebilir bir yapıda olacaktır.

3- Sağlık hizmetinin sunumu ve finansmanı ayrıştırılacaktır.

4- Koruyucu sağlık hizmetleri geliştirilecektir.

5- Birinci basamak sağlık hizmetleri geliştirilerek yaygınlaştırılacaktır. Birinci basamak sağlık hizmetleri ile hastaneler entegre edilerek bütünleşik sağlık hizmet sunumu teşvik edilecektir.

6- Hekimlerin ve diğer sağlık çalışanlarının tam gün hizmet vermesi sağlanacaktır.

7- Özel hastanelerden hizmet alım kuralları belirlenecektir.

8- Diğer kanunlardan önce olmamak kaydıyla kamu hastanelerinde döner sermaye kurulacak ve döner sermayeden döner sermaye gelirlerinin %40'ını geçmeyecek şekilde sağlık çalışanlarına performanslarına göre pay verilecektir.

9- T.C. SGK ile yapılan sosyal güvenlik anlaşması ile ilgili sorunlar giderilerek uygulamaya geçirilecektir.

10- Sağlık hizmetlerinin yerinde kullanımını sağlamak ve israfı önlemek amacıyla katılım payı ve ilave ücret oranları belirlenecektir.

11- Sağlık hizmetlerinin ve ilacın fiyatları ile bunların kamu tarafından finanse edilecek kısmı belirlenecektir.

12- İlaç fiyatlarının aşağı çekilebilmesi ve kullanım miktarlarının kontrol edilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

13- Genel Sağlık Sigortasının (GSS) yürürlüğe girmesi ile birlikte kamu hastanelerinde ilaç dağıtımı durdurularak anlaşmalı özel eczanelerden ilaç temin edilecektir.

14- GSS primlerini ödeme gücü olmayanlar gelir testi yapılmak suretiyle belirlenerek, gerekli tedbirler alınacaktır.

15- Bu eylemin gerçekleştirilebilmesi için gerekli bilgi işlem altyapısı oluşturulacaktır.

16- Bu eylemin gerçekleştirilmesinde bütçe imkânları dikkate alınacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Hasta Hakları Yasasının Çıkarılması	Aralık 2017	Sağlık Bakanlığı
2.	Genel sağlık sigortası için Sosyal Güvenlik Yasasında ve Sosyal Sigortalar Dairesi Yasasında değişiklik yapılması	Aralık 2017	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
3.	Kamu Sağlık Çalışanları Yasası Revize Edilmesi	Aralık 2017	Sağlık Bakanlığı
4.	Özel Hastaneler Yasası Revize Edilecek	Aralık 2017	Sağlık Bakanlığı
5.	Döner Sermaye Yasasının Çıkarılması	Aralık 2017	Sağlık Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasaların yürürlüğe girmesi.
- GSS finansman dengesinin sağlanması.
- GSS kapsamında bulunan vatandaş oranının (istisnalar hariç) %100'e çıkarılması.
- Sağlık hizmetlerinden yararlanan ve hizmet sunulanların memnuniyet oranı. (Sağlık hizmetlerinin etkinliğinin ve kalitesinin ölçülmesine ilişkin belirli periyotlar da anket yapılması.)

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 3: Kamusal Hizmetlerde Kalite Artırılacaktır.

EYLEM 14: Sosyal Güvenlik Sisteminin Aktüeryal Dengesi Sağlanacaktır.

GEREKÇE: Sosyal güvenlik sektörünün toplam büyüklüğü 2014 yılı itibariyle 1.366 milyon TL civarında olup GSYİH'nin yaklaşık olarak yüzde 17'sine denk gelmektedir. Bu büyüklük içinde önemli bir yer tutan Sosyal Sigortalar Dairesinin yıllık bütçe açığı hazine yardımı hariç 90 milyon TL olup 229 milyon TL civarında borcu bulunmaktadır. Bu mali yapı sürdürülebilirlikten uzaktır.

Bir emekliyi kaç çalışanın finanse ettiğini ortaya koyan aktif/pasif oranı 2,52 civarında olup bu oranın yükseltilmesi gerekmektedir. Ayrıca emeklilik yaşının OECD ve AB üyesi ülkelerin emeklilik yaşından düşük olması ve sosyal güvenlik yasası çerçevesinde olanlar için prime esas kazanç ortalamasının gerçeği yansıtmayarak 2.000 TL gibi düşük sayılabilecek bir ortalamada olması sistemin önemli problemlerindendir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Sosyal güvenlik sisteminde parçalı yapı ortadan kaldırılacaktır.
2- Primlerin gerçek kazançlar üzerinden alınması sağlanacaktır.
3- Emeklilik yaşı yükseltilecektir.
4- Yaşlılık (emeklilik) aylığı bağlandıktan sonra hem yaşlılık aylığı alınması hem de çalışmaya devam edilmesi halinde prime esas kazanç üzerinden "Sosyal Güvenlik Destek Primi" kesilmesi.
5- Kayıt dışı işgücü kayıt altına alınacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Aktüeryal dengeyi sağlayacak yasal düzenlemeler yapılacaktır.	Aralık 2017	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
2.	Aktüeryal dengeyi sağlayacak idari tedbirler alınacaktır.	Program Dönemi Boyunca	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
3.	Kayıt dışı iş gücünün kayıt altına alınmasına ilişkin denetimler yapılacaktır.	Program Dönemi Boyunca	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Denetim yapılan işyeri sayısının artırılması.
- Yasal düzenlemenin yapılması.
- Program dönemi sonu itibariyle;
  - Aktif/Pasif oranının 3'e çıkarılması.
  - Sosyal Sigortalar Dairesi açığının giderlerine oranının %11 den üç yıl sonunda %8´e düşürülmesi.
  - Sosyal Sigortalar Dairesi Borç/Gelir oranının %31 den üç yıl sonunda %25'a düşürülmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 3: Kamusal Hizmetlerde Kalite Artırılacaktır.

EYLEM 15: Eğitim Sisteminde Kaynaklar Verimli Kullanılacak ve Eğitim Ülke İhtiyaçlarına Göre Yönlendirilecektir.

GEREKÇE: 2014-2015 eğitim döneminde yükseköğretim hariç eğitim sisteminde yer alan öğrenci sayısı 47.463 olup bu sayı yıllık olarak ortalama yüzde 1 ile 2 oranında artmaktadır. Bu öğrencilerin 38.187'si devlet okullarında 9.271'i ise özel okullarda eğitim görmektedir. Devlet okullarında eğitim gören öğrenci sayısı son 6 yıldır nerdeyse değişmezken özel okullarda okuyan öğrenci sayısı hızla artmaktadır. Bu durum kamu tarafından sunulan eğitim hizmetinden vatandaşların memnun olmadığını, dolayısıyla özel okullara doğru bir kayma olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan devletin okullarda eğitim gören bir öğrenci için yaptığı harcama yıllık olarak 10.000 TL'nin civarındadır. Bu rakam Türkiye'de 3.500 TL civarındadır. Bu yüksek maliyete rağmen okulların fiziksel koşulları oldukça yetersiz olup maliyetin en büyük kısmını öğretmen maaşları oluşturmaktadır.

Öğrencilerin bir yılda gördüğü ders sayısı ve öğretmen başına ders yükü de dünya ortalamalarının çok altındadır. 2014 yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 9civarında olup bu oran OECD ortalamalarından (öğretmen başına 14) çok düşüktür.

Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmemiş olması ara eleman açığı doğurmaktadır.

Yükseköğretime geçiş standartları düşük ve çok kolaydır. Bu durum bir yandan mesleki ve teknik eğitime yönelik talebi azaltırken, diğer yandan yükseköğretimin kalitesini düşürmektedir.

Bu nedenlerle burs uygulaması ülkenin eleman ihtiyacı, öğrencinin başarısı, ailenin ekonomik durumu dikkate alınarak yeniden tanzim edilmelidir.

Tüm bu sorunlar eğitim sisteminde köklü bir reformu kaçınılmaz kılmaktadır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Eğitimde yıllık ders saati sayısı uluslararası standartlara yaklaştırılacaktır.

2- Öğretmenlerin ders yükü OECD ortalamasına yükseltilecek ve eşitlik ilkesi doğrultusunda yeniden dağıtılacaktır.

3- Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumun sağlanması ve iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetilerin kazandırılması amacıyla mesleki eğitim teşvik edilecek ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi sağlanacaktır.

4- Milli Eğitim Bakanlığı altında uluslararası standartlara uygun bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulacak ve denetlemeler yapılacaktır.

5- Yükseköğretimde burslar, yetişmiş insan gücü ihtiyacını da dikkate alarak, öğrencinin başarı durumu, ailesinin ekonomik durumu gibi ölçütler esas alınarak yeniden düzenlenecektir.

6- Yükseköğretimde öğrenim kredisi sistemi getirilecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Eğitim eylem planı hazırlanarak yürürlüğe konulacaktır.	Ağustos 2016	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
2.	Burs harcamalarını azaltacak şekilde burs kriterleri değiştirilecektir.	Haziran 2016	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
3.	Burs Tüzüğü kredi uygulamasıyla eş zamanlı biçimde değiştirilecektir.	Eylül 2017	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
4.	Kredi uygulaması için gerekli yasal mevzuat uygulamaya konacaktır.	Eylül 2017	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
5.	Norm kadroya geçilecektir. Mevcut öğretmenler buna göre dağıtılacaktır.	Ağustos 2016	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- 2016-2017 eğitim ve öğretim yılının başından itibaren ders saatlerinin OECD ülkelerinin seviyesine yükseltilmesi.
- Burs Tüzüğünde gerekli değişikliklerin yapılarak yürürlüğe girmesi.
- 2017-2018 eğitim ve öğretim yılının başından itibaren öğrenci desteklerinde kredi sistemine geçilmesi.
- Mesleki ve teknik öğrenim gören öğrenci sayısındaki artış.
- 2016-2017 eğitim ve öğretim yılının başından itibaren norm kadronun uygulanması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 1: Kamu Yönetiminin Etkinliğinin ve Verimliliğinin Artırılması

HEDEF 3: Kamusal Hizmetlerde Kalite Artırılacaktır.

EYLEM 16: E-Devlet Programı Hayata Geçirilecektir.

GEREKÇE: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti e-Devlet dönüşümü ülke için yüksek önem arz etmektedir. KKTC´nin yapısal dönüşümü de yine e-Devlet Programı ile mümkün olacaktır.

e-Devlet Programı ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından bilgiyi oluşturma ve derleme imkanı yakalanacak, ayrıca oluşturulan bilginin paylaşım ve kullanımı söz konusu olabilecektir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının sahip olduğu/olacağı bilgilerin sayısal ortamlara aktarılması ile kamu kurum ve kuruluşları arasındaki veri iletişimi verimli hale gelecektir.

Kamunun, vatandaşa hizmet verebilmek adına ihtiyaç duyduğu bilgilerin kurumlar arasındaki iletimi sayısal ortamlarda güvenli bir şekilde gerçekleştirilecektir.

Kamu kuruluşlarının otomasyonu ile vatandaşa daha hızlı şekilde, doğru bilgi ve hizmet vermeleri sağlanacaktır. Kamu kurumlarında çalışan personelin verimliliği artacak ve bu durum kamunun küçülmesine hizmet edecektir.

Kamu hizmetlerinin verimliliğinin denetimi daha etkin olarak sağlanacaktır. Eğitim ve sağlık politikalarının daha etkin ve planlı bir şekilde yapılması, gümrük ve vergi açısından, kayıt dışılığın önlenmesinde hayati önem arz etmektedir.

KKTC e-Devlet Programı ile Genel olarak Kamu Yönetiminin daha etkin, verimli ve denetlenebilir olması sağlanacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- e-Devlet programının hayata geçirilebilmesi için;
- **a.** Kamu Yönetimi reformunun tamamlanması,
- **b.** İki ülke arasındaki e-Devlet protokolünün yenilenmesi,
- **c.** Telekomünikasyon altyapı eksikliklerinin tamamlanması,
- **d.** e-Devlet sistem binasının tamamlanması,
- **e.** Nitelikli personelin istihdamı,
- **f.** e-Devlet yasasının çıkarılması,

gerekmektedir.

2- e-Devlet hizmetlerini planlayacak, koordine edecek, yönlendirecek ve teknik destek sağlayacak bir birim oluşturulacaktır.

3- e-Devlet projelerinin önceliklendirilmesi ve planlanması gibi hususlar her üç ayda bir yapılacak e-Devlet Programı Değerlendirme toplantılarında değerlendirilecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	e-Devlet Programının hayata geçirilebilmesi için yukarıda belirtilen hususlar gerçekleştirilecektir.	Program Dönemi Boyunca	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

• Faaliyetlerin gerçekleştirilmesi.

FİNANS SEKTÖRÜ

EYLEM FORMU

AMAÇ 2: Finans Sektörünün Yapısının Güçlendirilmesi ve Ekonomik Kalkınmaya Katkısının Artırılması.

EYLEM 1: Bankacılık Yasası Gözden Geçirilecektir.

GEREKÇE: 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan bankacılık krizinden sonra yapılan reformlar, bankacılık sektöründe istikrara yol açmıştır. Özellikle 2007 yılından sonra mevduatların ve kredilerin GSYİH'a oranı ile kredi/mevduat oranı sürekli yükselmiştir. Bununla birlikte, zaman içerisinde bankacılık uygulamalarında uluslararası alanda yaşanan gelişmeler, 2001 krizi sonrasında yapılan reformlara devam edilmemesi ve 2008 yılında patlak veren küresel finansal kriz sonrasında uluslararası finansal piyasalarda yaşanan dönüşümler nedeniyle, bankacılık mevzuatının günün ihtiyaçlarına göre gözden geçirilmesi ve yeni düzenlemelerle desteklenmesi gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Bankaların öz kaynak tutarları AB normlarına yükseltilecektir.

2- Katılım bankacılığı yapılmasına olanak sağlanacaktır.

3- Mevduat garantisi, sigorta kapsamı uluslararası standartlara ve AB normlarına uygun bir biçimde belirlenecektir.

4- Yönetimi kamu eliyle yürütülen bankalar yeniden yapılandırılarak bankacılık dışı faaliyetler elden çıkartılacaktır.

5- Kredi veren kooperatiflerin mali yapı ve işlemlerine ilişkin denetim ve gözetim sistemi oluşturulacaktır.

6- Tasfiye halindeki ve faaliyetine devam eden bankaların alacaklarının tahsilini sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyet	Süre	Sorumlu Kurum
1.	KKTC Bankacılık (Değişiklik) Yasası Çıkarılacaktır.	Mart 2017	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
2.	Tasarruf Mevduatı ve Finansal İstikrar Fonu (Değişiklik) Yasası çıkarılacaktır.	Mart 2017	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGELERİ:

• Yasanın ve buna bağlı olarak ikincil mevzuat düzenlemelerinin yürürlüğe girmesi.
• Program dönemi sonunda mali sektörü değerlendirme programı uygulanarak yasaların finansal sistem üzerindeki etkisi değerlendirilecektir.

EYLEM FORMU

AMAÇ 2: Finans Sektörünün Yapısının Güçlendirilmesi ve Ekonomik Kalkınmaya Katkısının Artırılması.

EYLEM 2: Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş, Faaliyet ve Çalışma Esasları ile Diğer Hususlar Yasa ile Düzenlenecektir.

GEREKÇE: Finansal sistemde bankalar dışında faktoring, finansal kiralama ve finansman şirketleri de faaliyet göstermektedir. Finansal derinliğin artırılması ve işletmelere alternatif finansman kaynaklarının sağlanması bakımından söz konusu kuruluşların sağlam bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Bu nedenle asgari sermaye tutarı gibi kuruluş şartlarının ve denetimlerine ilişkin kuralların yasaya eklenmesi suretiyle iyileştirilmesi ve etkin bir hesap ve kayıt düzenine kavuşturulması gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Faktoring, finansal kiralama ve finansman şirketlerinin faaliyetleri uluslararası standartlara uygun olarak düzenlenecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyet	Süre	Sorumlu Kurum
1.	KKTC Faktoring, Finans Kiralama ve Finansman Şirketleri Yasası Çıkarılacaktır	Eylül 2016	Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGELERİ:

- Yasanın ve buna bağlı olarak ikincil mevzuat düzenlemelerinin yürürlüğe girmesi.
- Program dönemi sonunda mali sektörü değerlendirme programı uygulanarak yasaların finansal sistem üzerindeki etkisi değerlendirilecektir.

EYLEM FORMU

AMAÇ 2: Finans sektörünün yapısının güçlendirilmesi ve ekonomik kalkınmaya katkısının artırılması.

EYLEM 3: Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yasa Uluslararası Standartlara, AB Direktiflerine ve Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) 2012 Yılında Kabul Edilen Yeni Tavsiye Kararları Çerçevesinde Yeniden Düzenlenecektir.

GEREKÇE: Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda uluslararası standartlar çerçevesinde ilgili yasanın gözden geçirilmesi gerekmektedir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi (Değişiklik) Yasa Tasarısı Yasallaştırılacaktır.	Ocak 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGELERİ:

- Yasanın ve buna bağlı olarak ikincil mevzuat düzenlemelerinin yürürlüğe girmesi
- Program dönemi sonunda mali sektörü değerlendirme programı uygulanarak yasaların finansal sistem üzerindeki etkisi değerlendirilecektir.

REEL SEKTÖR

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 1: Yükseköğretimde İyi Yönetişim Sağlanarak Hizmet Kalitesi Artırılacaktır.

GEREKÇE: Yükseköğretim sektöründe öğrenci sayısı 2015 yılında 85.375'e ulaşmıştır. KKTC'de öğrenim gören öğrencilerin geldikleri ülkelere göre dağılımı; 47.466'ü TC, 13.770'i KKTC, 24.139'si ise 3. ülkelerden gelen öğrencilerden oluşmaktadır. 294 bin nüfusa sahip küçük bir ada ekonomisinde sektörün ulaştığı bu rakamlar ciddi bir büyüklüğü ifade etmektedir. Öğrenci sayısında ulaşılan bu başarının artık niteliğe de yansıtılarak kaliteyi artıracak önlemlerin alınması gerekmektedir.

Mevcut yapıda sektörel politika ve strateji belirleme, uygulamayı düzenleme ve denetleme, üniversitelerin performanslarını değerlendirme konularında kurumsal kapasite eksikliği hissedilmektedir. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yükseköğretim Dairesinin ve YÖDAK'ın kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yeni Üniversite açılması talepleri ve var olan üniversitelerin belli standartlara ulaşması gerekliliği göz önüne alındığında üniversitelerin idari, mali yapıları ve çevre şartları ile eğitim kalitesi açısından belli kriterleri sağlamasına ihtiyaç duyulmaktadır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Yükseköğretim politikaları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulacaktır.

2- YÖDAK düzenleme ve denetleme fonksiyonundan sorumlu olacaktır.

3- Üniversite eğitiminin kalitesini artırabilmek için gerek yeni kurulacak gerekse de mevcut üniversiteler için fiziki (çevre şartları dâhil), mali, insan kaynakları ve bilimsel yeterlilik şartları belirlenecektir.

4- Üniversitelerin belirlenen yeterlilik şartlarını karşılayıp karşılamadıkları daha yakından denetlenecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Yükseköğretim Strateji Belgesi uygulamaya konacaktır.	Aralık 2016	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı/YÖDAK
2.	Milli Eğitim Bakanlığının ilgili dairesi ve YÖDAK'ın kurumsal kapasitesi güçlendirilecektir.	Aralık 2016	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı /YÖDAK
3.	Üniversitelerin yeterlilik şartları belirlenecek ve her üniversitenin bu şartları karşılayıp karşılamadığı denetlenecektir.	Eylül 2016	YÖDAK/Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Gerekli mevzuatın yürürlüğe girmesi.
- Üniversitelerin akreditasyon sayısı.
- KKTC Üniversitelerinin uluslararası endekslerdeki sıralaması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 2: Ülkenin Turizm Potansiyeli Daha Etkin Değerlendirilecektir.

GEREKÇE: Ülkemiz turizm hareketliliğinin ve rekabetinin yüksek olduğu Akdeniz çanağında bulunmaktadır. Bölgede rekabetçi ve sürdürülebilir bir turizm sektörü gelişimi sağlamak amacıyla planlı ve etkin bir model tesis etmek gerekmekte olup bölgede yaşanan gelişmeler ve turizm sektöründeki eğilimler dikkate alınarak Turizm Sektörü Strateji Belgesinin revize edilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Ülkede yer alan yatak sayısının 16 Mart 2016 tarihi itibariyle 20.839 olduğu, 2015 yılında yaklaşık 876.000 turistin konakladığı, ortalama geceleme sayısının 3,6 olduğu, doluluk oranının yüzde 48.8 olduğu, turizm mevsiminin 12 ay olduğu düşünüldüğünde mevcut turistik tesislerin düşük kapasiteyle çalıştığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, öncelikle mevcut yatak kapasitesinin verimli olarak kullanılmasını sağlayacak tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Turizm sektörünün kullanımına açılacak kamu arazilerinin tahsisinde hukuki altyapı eksikliğinden dolayı yeterli yatırım çekilemediği görülmektedir. Bu sebeple, turizm kullanımına ayrılan kamu arazilerinin belirlenerek ulusal ve uluslararası yatırımcılara duyurulmasını, objektif bir ihale yöntemi ile yatırımcılara tahsisini ve ayrıca mevcut planlı ve tahsisli yatırımların bir an önce hayata geçmesini sağlayacak hukuki altyapı oluşturulması gerekmektedir**.**

Ülkeye gelen turist sayısının artırılmasına yönelik tanıtım ve reklam faaliyetlerine de ağırlık verilecektir.

Turizm faaliyetlerinin 12 aya ve ülke geneline yayılmasını sağlayacak çeşitlilikte olmadığı bu sebeple alternatif turizm faaliyetlerine ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

Turizm sektörünün girdisi içinde yerli üretim oranının düşük olduğu bu nedenle Program döneminde serbest piyasa kuralları içinde turizm sektörüne daha fazla yerli girdi imkânı sağlama olanakları araştırılacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Turizme tahsis edilen kaynaklar verimli ve etkin şekilde kullanılacaktır.
2- Turizm faaliyetlerinde çeşitlilik artırılacaktır. Bu amaçla kısmi destek programları sürdürülecektir.
3- Eko-Agro, özel ilgi turizmi geliştirilecektir.
4- Turizm teşvik sistemi yukarıda belirtilen sorunlara çözüm getirecek şekilde yapılandırılacaktır ve yatırım teşvik sistemiyle uyumu gözetilecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Turizm amaçlı rezerv araziler belirlenerek, hazırlanacak mevzuat doğrultusunda rekabeti sağlayacak objektif bir ihale yöntemi ile ulusal ve uluslararası yatırımcılara duyurulması sağlanacaktır.	Kasım 2016	Turizm ve Çevre Bakanlığı /Başbakan Yardımcılığı ve Maliye Bakanlığı
2.	Yatırım hariç turizm teşviklerinin tamamını kapsayan ve kaynakların verimli	Ekim 2016	Turizm ve Çevre Bakanlığı

	kullanımını amaçlayan yeni bir teşvik mevzuatı çıkarılacaktır.		
3.	Turizmin diğer sektörlere olan katkısını artıracak tedbirler alınacaktır.	Program Dönemi	Turizm ve Çevre Bakanlığı
4.	Turizm faaliyetleri çeşitlendirilecektir.	Program Dönemi	Turizm ve Çevre Bakanlığı
5.	North Cyprus'un bir marka haline getirilebilmesi amacıyla hedef pazarlarda reklam ve tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. Gerektiğinde Türkiye Cumhuriyeti ile ortak çalışma yapılacaktır.	Program Dönemi	Turizm ve Çevre Bakanlığı
6.	Serbest piyasa kuralları içerisinde turizm sektörüne daha fazla yerli girdi imkânı sağlama olanakları araştırılacaktır.	Program Dönemi	Turizm ve Çevre Bakanlığı
7.	Performans anket formu geliştirilerek yatırımcılar ile turistlere yönelik yılda ikişer defa memnuniyet anketleri yapılacak ve sonuçları Turizm Bakanlığı web sitesinde yayınlanacaktır.	Program Dönemi Boyunca	Turizm ve Çevre Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Program dönemi sonunda ortalama geceleme süresinin 5 güne, turizm gelirinin 1 milyar Dolara çıkarılması.
- Performans anket sonuçları düzenli olarak yayınlanacaktır.
- Programda öngörülen sektörel büyüme hedeflerinin tutturulması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması..

EYLEM 3: Liman Otoritesi ile Liman Hizmetleri Birbirinden Ayrılacak; Limanların İhtiyaç Duyulan Yatırımların Yapılması ve İşletilmesi Kamu - Özel İşbirliği Modeliyle Gerçekleştirilecektir.

GEREKÇE: Bir ada ülkesi olan KKTC'nin özellikle ihracat ve ithalatında neredeyse tek ulaşım türü olan deniz taşımacılığı büyük önem taşımaktadır. Denizyolu ile yük ve yolcu taşımacılığında, kalitenin düşük ve maliyetin yüksek olması nedeniyle düşüş devam etmektedir. Mevcut limanların altyapısı çok eski ve neredeyse ekonomik ömrünü tamamlamak üzere olmasına rağmen, kaynak yetersizliği nedeniyle mevcut limanların modernizasyonu yapılamamakla birlikte, yeni yatırımlar da gerçekleştirilememektedir.

Turizm ülkesi olan KKTC'de denizyolu ulaşımının daha ileri bir seviyede olması gerekmektedir. Kamu kaynağı kullanılmadan, özel sektörün dinamizminden faydalanılarak KKTC'deki mevcut ve yapılması planlanan limanların işletmesinin Kamu-Özel İşbirliği modeliyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Limanların gözetimi ve denetiminin sağlanması amacıyla liman otoritesi ile liman hizmetleri birbirinden ayrılacaktır.
2- Gazimağusa Yük Limanı, Girne Turizm Limanı, Girne Antik Limanı ile Girne Yat Limanı kamunun düzenleyiciliği ve denetleyiciliği altında özel sektörün işletmeciliğinde kamu-özel işbirliği modeliyle yatırım ihtiyacı karşılanacak, hizmet kalitesi artırılacaktır.
3- Yat Limanlarının yasal altyapısı oluşturulacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Deniz Yolu Ulaşımında Liman Otoritesi ve Liman Hizmetleri Birbirinden Ayrılacak ve Liman hizmetleri serbest rekabete açılacaktır.	Mart 2017	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
2.	Girne Turizm Limanı Kamu-Özel işbirliğinde işletilecektir.	Aralık 2017	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
3	Gazimağusa Yük Limanının İşletme Hakkının Devrine yönelik hukuki ve idari altyapı oluşturulacaktır.	Mayıs 2018	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
3.	Yat Limanları Yasası Çıkarılacaktır.	Mart 2017	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı

4.	Girne Antik Limanı Kamu-Özel işbirliğinde işletilecektir.	Aralık 2017	Turizm ve Çevre Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- İlgili mevzuatın yürürlüğe girmesi.
- İşletmenin Kamu-Özel işbirliğinde çalıştırılmaya başlanması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 4: Şehiriçi ve Şehirlerarası Toplu Taşımanın Yaygınlaştırılması Sağlanacaktır.

GEREKÇE: Karayolu ulaşımında son dönemlerde yapılan yatırımlar, karayolu ağının oldukça gelişmesini sağlamıştır. Gelinen aşama itibariyle, yeni yol yatırımından ziyade yükseköğretim ve turizmde yaşanan olumlu gelişmelerle birlikte gün geçtikçe artan toplu ulaşım ihtiyacının karşılanması önem arz etmektedir.

KKTC'de bulunan üniversitelerde halen 80.000'den fazla öğrencinin eğitim gördüğü, ayrıca yıllık yaklaşık 1.640.000 yolcunun geldiği dikkate alındığında; gerek şehirlerarası gerekse şehiriçi ulaşımda, daha ekonomik ve daha güvenli olmasının yanı sıra, akaryakıt tüketiminin azaltılması ve çevrenin daha az kirletilmesi gibi hususlar göz önüne alındığında KKTC'de toplu taşımacılığın geliştirilerek yaygınlaştırılması zarureti bulunmaktadır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Karayolunda toplu ulaşım teşvik edilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
2- Toplu taşıma sistemi KKTC ölçeğinde planlanacaktır.
3- Yerel yönetimlerin ve özel sektörün katılımıyla toplu taşıma sistemi kurulacaktır.
4- Şehir içi toplu taşımacılıkta Üniversite öğrencilerinin ihtiyaçları da göz önünde bulundurulacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Toplu taşıma sisteminin hukuki altyapısı tamamlanacaktır.	Eylül 2016	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
2.	Şehirlerarası Toplu Taşıma Tarife Sistemi (güzergâh, duraklar, zaman çizelgesi, fiyat) oluşturulacaktır.	Ocak 2017	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
3.	Şehiriçi toplu taşımacılık hizmetleri (güzergâh, duraklar, zaman çizelgesi, fiyat) geliştirilecektir.	Mart 2017	İçişleri Bakanlığı/Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Toplu taşıma sisteminin hukuki altyapısının tamamlanması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 5: Telekomünikasyon Dairesi Yeniden Yapılandırılacak; Telekomünikasyon Sistemi Kamu - Özel İşbirliği Modeliyle İhtiyaç Duyulan Altyapı Yatırımlarının Yapılması Suretiyle İşletilecektir.

GEREKÇE: Telekomünikasyon hizmetlerinin kesintisiz, sürdürülebilir ve daha kaliteli olarak verilmesinin sağlanması bilgi toplumuna ulaşmak için gereklidir.

Telekomünikasyon Dairesinin haberleşme sektöründeki payı giderek azalmakta ve kurum gerekli altyapı yatırımlarını yapacak kaynaktan yoksun olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Bunun bir sonucu olarak, bilgi toplumuna ulaşmak için gerekli olan teknik altyapı kaynak ve know-how yetersizliğinden oluşturulamamıştır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Telekomünikasyon altyapısının ve hizmetlerinin kamunun düzenleyiciliği ve denetleyiciliği altında kamu-özel işbirliği modeliyle hizmet kalitesi artırılarak işletilecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Telekomünikasyon altyapısı ve hizmetleri işletme hakkı devri, yap-işlet-devret, hisse devri modellerinden birisiyle işletilecektir.	Haziran 2017	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
2.	Bilişim sektörü için gerekli hukuki altyapı oluşturan yasal mevzuatı (Bilişim Suçları Yasası, E-Ticaret Yasası, vb.) tamamlanarak uygulamaya geçilecektir.	Aralık 2017	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Telekomünikasyon Dairesinin fonksiyonları gözden geçirilerek yeniden yapılandırılmasına yönelik yasal düzenlemenin yapılması.
- Yeni telekomünikasyon şirketinin hizmet vermeye başlaması.
- Bilişim sektörü için gerekli yasaların yürürlüğe girmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 6: Yeterli Düzeyde ve Güvenilir Tarımsal Ürün ve Gıda Üretimini Rekabetçi Şartlarda Sağlayacak Bir Tarım Sektörü Oluşturulacaktır.

GEREKÇE: Bugüne kadar oluşturulan tarım politikaları, tarım sektörünün ülke ihtiyaçlarını karşılayabilen bir yapıya kavuşmasını sağlayamamış ve sektörün GSYİH içindeki payı potansiyelinin altında kalmıştır. Mevcut politikalar üreticiyi sübvansiyona, kuraklık olsa da olmasa da bağımlı hale getirmiştir. Ülkenin en önemli sektörleri tarım ürünü ihtiyaçlarını giderek daha fazla ülke dışından temin eder duruma gelmiştir.

Türkiye'den gelen suyun tarımda kullanılmasının ve hellimin AB tarafından tescilinin, önümüzdeki dönemde tarım sektörünün önemini artırması beklenmektedir. Bu gelişmeler tarım sektöründe kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerin belirlendiği; üretim koşullarını, rekabeti, erkenciliği, verimliliği, kayıtlılığı, gıda güvenilirliğini ve iç talebi dikkate alan bir master ve stratejik plan ihtiyacını daha da acil hale getirmiştir.

Gıda ve yem güvenirliliğini sağlamaya yönelik yetkilerin tek bir yapı altında toplanarak, etkin denetimin ve gerekli standartların oluşturulması gerekmektedir.

Çıkarılmış olan Gıda ve Yem Yasası'nın etkinlik kazanması açısından ikincil mevzuatın acilen çıkarılması gerekmektedir. Denetim ve kontrol sistemlerinin işlerlik kazanması açısından bazı idari yapıların etkin bir yapıya kavuşturulmasına ihtiyaç vardır.

Hayvan Sağlığı hususunda özellikle Brusella hastalığıyla mücadelede yaşanan sıkıntılar ve hastalığın büyükbaş ve özellikle küçükbaş hayvanlarda gittikçe artan oranda yaygınlaşması nedenleriyle Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Programının bir an önce hazırlanarak uygulanması gerekmektedir.

Tarımsal Destekleme kaleminin bütçeye olan yükünü azaltmak, hedef sektörleri belirleyerek bu sektörlere ilişkin destekleme politikaları ve uygulamaları oluşturmak, sürdürülebilir bir destekleme sistemi oluşturması açısından elzem görülmektedir.

Mevcut teşvik sisteminin en önemli unsuru fiyat desteğidir. Fiyat destekleri verimliliği ve üreticilerin ölçeğini dikkate almamaktadır. Tarımsal üretim, iç talep, özellikle turistik tesislerin talebi ve niş ürünlerin üretimi düşünülerek planlanmalıdır. Ayrıca, hellimin AB tarafından coğrafi olarak tescili ülke için önemli fırsatlar getirmekle birlikte tescil için özellikle küçükbaş hayvan sütü üretiminin artırılması gerekmektedir.

Bu gelişmeleri dikkate alarak, tarımsal teşviklerin ve sübvansiyonlarının üreticiyi ve verimliliği sağlayacak şekilde gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Oluşturulacak politikaların sağlıklı bir zemin üzerine inşa edilmesi için entegre bir kayıt sistemine ihtiyaç duyulmaktadır.

Öte yandan, sektörde faaliyet gösteren kurumlar; tekelci yapıları, uygulanan fiyat politikalarının yol açtığı görev zararları ve esnek olmayan yönetim yapılarıyla sektörü olumsuz etkilemektedir. Bu kurumların özellikle TÜK'ün tekelci yapıdan çıkartılıp piyasa düzenleyici bir hale getirilmeleri gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Tarım politikaları, üretimde etkin ve verimli tarım uygulamalarına sahip, pazar imkânlarını geliştiren, rekabetçi, gıda güvenilirliğini artıran, kayıtlılığı esas alan, ekonomik ve sosyal politikaları dikkate alan bir yapıda yeniden oluşturulacaktır.
2- Tarım Master Planında su kaynakları dikkate alınacaktır.
3- Tarım Strateji Belgesi Tarım Master planı ile uyumlu olacaktır.
4- Tarımsal ürünlerin pazarlanmasında üretici kümelenmeleri desteklenecektir.
5- Üretimde verimlilik artışı sağlanacaktır.
6- Tarımsal desteklerde bütçe sınırları dikkate alınacaktır.
7- Fiyat destekleri azaltılacaktır.
8- Tarımsal destekler önceden açıklanacaktır.
9- Tarımsal desteklerde bir üreticinin alabileceği toplam desteğe bir üst sınır getirilmelidir.
10- Tarımsal destekler oluşturulan Entegre Kayıt Sistemine göre verilecektir.
11- TÜK tekelci yapıdan çıkartılıp piyasa düzenleyici bir hale getirilecektir.
12- Tarımsal kurumlara görev zararı verilmeyecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	2017- 2020 Tarım Master Planı yayınlanacaktır.	Ağustos 2016	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
2.	Tarım Strateji Belgesi yayınlanacaktır.	Ekim 2016	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
3.	Gıda ve yem güvenilirliği alanındaki yetkiler tek bir çatı altında ve Tarım Bakanlığı bünyesinde toplanacak ve gıda ve yem güvenirliliğini teminat altına alan bir denetim sistemi oluşturulacaktır.	Mart 2017	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
4.	Hayvan hastalıklarıyla mücadele programı oluşturulup uygulanacaktır.	Program dönemi boyunca	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
5.	Master Plan ve Strateji Belgesi doğrultusunda bir Tarımsal Destekleme Sistemi oluşturulacaktır.	Aralık 2016	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
6.	Tarım Entegre Kayıt Sistemi Oluşturulması ve geliştirilmesi konusunda T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile işbirliği yapılacaktır.	Ekim 2016	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
7.	TÜK Yasası Yeniden Düzenlenecektir.	Mayıs 2017	Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Tarım Master Planı ve Tarım Strateji Belgesinin Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp yürürlüğe girmesi.
- Tarama yapılan hayvan sayısı ve vaka sayısındaki düşüş.
- Program dönemi sonunda, kuraklık hariç tarıma verilen tüm destek harcamalarının Tarımsal GSYİH'nin yüzde 25'ini aşmaması.
- Programda öngörülen sektörel büyüme hedeflerinin tutturulması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 7: Enerji Sektöründe Politika Belirleyici, Düzenleyici, Denetleyici Bir Kurumsal Yapı Oluşturulacak ve Enerji Güvenliği ile Verimliliği Artırılacaktır.

GEREKÇE: Artan nüfusun ve büyüyen ekonominin enerji ihtiyacının sürekli, kaliteli ve asgari maliyetle karşılanması gerekmektedir. Herhangi bir doğal kaynağa sahip olmayan ülkemizde, enerji üretimi tamamen ithal girdilerle yapılmaktadır. Enerjideki dışa bağımlığının yanı sıra, enerji sektöründeki yapısal problemler, özel sektörün rekabet gücünü olumsuz etkilemekte, yine hane halkının bütçesi üzerinde ciddi yükler oluşturmaktadır.

Enerjiyle ilgili politikaları oluşturacak bir birim bulunmamaktadır. Bu sebeple, enerji politikasını belirleyecek, enerji piyasasını düzenleyecek ve denetleyecek yetkin bir kurumsal yapıya ihtiyaç duyulmaktadır.

Elektrik iletimi ve dağıtımında tekel, üretimi ise özel sektörden hizmet alarak yapan KIB-TEK, elektrik piyasasında tek aktör durumundadır. Dünya uygulamaları ve Kıbrıs´da çözüm olasılığı göz önünde bulundurularak elektrik enerjisini daha ucuza mal edebilmek için KIB-TEK'in fonksiyonları ayrıştırılarak verimliliğinin artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Öte yandan, 136 MW kurulu kapasiteli olan özel sektörden hizmet alma süresinin 2024 yılında ve Teknecik Santralindeki 120 MW kapasiteli buhar türbinlerinin ekonomik ömrünün 2025 yılında sona erecek olması ile her yıl artan enerji talebinin karşılanması için ilave yatırımlara duyulan ihtiyaç elektrik sisteminin Türkiye ile enterkonnekte sisteme bağlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca, enterkonnekte sisteme bağlanmak arz güvenliği ve arz çeşitliliğini sağlayacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Politika belirleme, düzenleme ve denetleme amacıyla Enerji Dairesi kurulacaktır.

2- Her bir şirketin yönetiminin siyasi etkiden bağımsız teşkil ettirilmesine imkân sağlayacak hukuki altyapı oluşturulacaktır.

3- Olası çözüm sonrası, federasyonu oluşturacak iki taraf arasındaki yapıların uyumlu olmasına dikkat edilecektir.

4- Şirket yönetimleri arasında organik bir ilişki olmayacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	T.C. ile KKTC arasında denizaltı elektrik iletim projesinin gerçekleştirilmesine ilişkin hukuki altyapı oluşturulacaktır.	Mart 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı
2.	Enerji sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi amacıyla Enerji Dairesi kurulacaktır.	Ocak 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı
3.	KIB-TEK'in fonksiyonlarına göre ayrıştırılmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılacaktır.	Haziran 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

4.	Hizmet kalitesinin yükseltilmesi amacıyla kamu-özel işbirliği çerçevesinde elektrik dağıtım sisteminin işletme hakkı devredilecektir.	Haziran 2018	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Yasanın yayınlanıp yürürlüğe girmesi.
- Ayrışmaya ilişkin yasal düzenlemenin sonuçlandırılması.
- Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi.
- İşletme Hakkının Devri.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 8: Sanayi Sektörünün Rekabet Gücü Artırılacaktır.

GEREKÇE: Sanayi sektörünün GSYİH içerisindeki payı, 2008 yılında %10,7 düzeyinde iken 2014 yılında %8.8'e düşmüştür. Sanayi sektörünün ekonomi içerisindeki payının düşük olması ve bunun giderek düşmesi, KKTC'nin tanınmamasının ve küçük bir ölçeğe sahip olmasının yanı sıra eksik rekabet koşullarından, üretim maliyetlerinin yüksek olmasından, iş hayatının önündeki engellerden, sektörel planlama yetersizliğinden ve atıl kapasiteden kaynaklanmaktadır.

Bu çerçevede, KKTC'deki iç talebi azami ölçüde karşılamayı hedefleyen bir sektörel planlamanın yapılması, sanayi bölgelerinin yönetiminin, arsa dağıtımı başta olmak üzere siyasi etkilerinden arındırılacak yapıya kavuşturulması ve OSB altyapılarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Sanayi Strateji Belgesi hazırlanacak ve buna uygun politikalar uygulanacaktır.
2- Sanayi Strateji Belgesinin hazırlanmasında sanayi sektörünün tarım ve turizm sektörleri ile etkileşimi özellikle dikkate alınacaktır.
3- Girişimcilik, kümelenmeler ve markalaşma desteklenecektir.
4- OSB'lerin kendi kendini yönetme ilkesi ön planda tutulacaktır.
5- Sanayi bölgeleri arsa dağıtımı başta olmak üzere siyasi etkilerden arındırılacaktır.
6- Sanayi ve üniversiteler arasındaki AR-GE başta olmak üzere işbirliği projeleri geliştirilecektir.
7- Ulusal standartların belirlenmesi konusunda TSE ile işbirliği yapılacaktır.
8- Teknoloji Geliştirme Merkezi çalışmalarına başlanacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Sanayi strateji belgesi ve eylem planı yürürlüğe konulacaktır.	Ocak 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı
2.	Sanayi strateji belgesi ve eylem planında öngörülen eylemler hayata geçirilecektir.	Aralık 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı
3.	Yeni bir OSB yasası çıkarılacaktır.	Haziran 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı
4.	KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı ile Türkiye Standartlar Enstitüsü arasında İşbirliği Protokolü imzalanacaktır.	Aralık 2016	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı
5.	Teknopark yasası yenilenecektir.	Haziran 2017	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Sanayi strateji belgesi ve eylem planında öngörülen eylemlerin uygulanması.
- OSB yasasının yürürlüğe girmesi.
- Programda öngörülen sektörel büyüme hedeflerinin tutturulması.
- Sanayinin GSYİH içerisindeki payının program dönemi sonunda %11'i aşması.
- Ekonomi ve Enerji Bakanlığı ile Türk Standartlar Enstitüsü arasında protokolün uygulanması.
- Yeni Teknopark yasasının yürürlüğe girmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 9: İş ve Yatırım Yapmanın Önündeki Engeller Kaldırılacaktır.

GEREKÇE: Ticaret Odasının 2015-2016 Rekabet edilebilirlik raporuna göre KKTC 141 ülke arasında Rekabet edilebilirlikte 121'inci sıradadır. YAGA'nın 2015 İş Yapabilirlik Raporuna göre; Kuzey Kıbrıs 190 ülke ekonomisi arasında 94. sırada yer almıştır. Raporun takip etmiş olduğu metodoloji, senaryo ve varsayımlara göre KKTC;

- İşe Başlama işlemlerinde 17 prosedür sayısı, ve 25 gün ile 156. sırada;
- İzin, Lisans ve Ruhsat işlemlerinde 9 prosedür sayısı ve 153 gün ile 39.sırada (ÇED'li senaryoda 140. sırada);
- Elektrik Bağlama işlemlerinde 9 prosedür ve 45 gün ile 121. sırada;
- Mülkiyet Kaydı işlemlerinde 4 prosedür ve 5 gün süre ile 90. sırada;
- Kredi Alma başlığında 71. sırada;
- Küçük Hisseli Yatırımcının Korunması başlığında 132. sırada;
- Vergi Ödeme işlemlerinde 48 kez yıllık ödeme sayısı ve 140 saat ödeme süresi ile 144. sırada;
- Sınır Ötesi Ticaret işlemlerinde ihracat yaparken 9 belge sayısı; 18 gün ihracat süresi, 748 USD konteyner başı maliyet; ithalat yaparken 7 belge sayısı, 12 gün ithalat süresi ve 589 USD konteyner başı maliyet verileri ile 96. sırada;
- Kontratların Bağlayıcılığı başlığında 750 gün ve 32 prosedür sayısı ile 35. sırada;
- İşin Tasfiyesi işlemlerinde 9 yıl ve 6.56% geri alma oranı ile 106. sırada

yer almaktadır.

Piyasada rekabet koşullarının olumsuz etkileri, ticaretin önünde engeller olması, gümrük prosedürlerinin maliyetli olması yanında, şirket kurmak için gerekli prosedür sayısının çokluğu, finansmana erişim ve siyasal istikrarsızlık en önemli problem alanlarıdır.

Bu ortam göz önünde bulundurularak ülkede iş ve yatırım ortamının gelişimini engelleyen bürokrasinin azaltılması, gereksiz iş ve işlemlerin kaldırılması gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- Her ölçekteki yerli ve yabancı müteşebbisin önündeki gereksiz yasal ve bürokratik engeller kaldırılarak yatırımın ve iş hayatının bütün aşamalarındaki işlem süreleri kısaltılacaktır.

2- Yasalara uyum maliyetleri azaltılacaktır.

3- Vergi ve sosyal güvenlik primi ödeme işlemleri basitleştirilecektir.

4- Hızlı çalışan bir icra-iflas sistemi oluşturulacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Mevcut mevzuat taranmak suretiyle iş hayatının ve yatırımcıların önündeki gereksiz iş ve işlemler kaldırılarak iş akışının hızlandırılması ve işlem maliyetlerinin azaltılması sağlanacaktır.	Program Dönemi	Ekonomi ve Enerji Bakanlığı / YAGA Koordinatörlüğünde Tüm Bakanlıklar

2.	Yabancı ortak ihtiva eden şirketlerin kendi yüklerini taşımalarına ilişkin sorun çözülecektir.	Aralık 2016	Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı
3	Hızlı çalışan bir icra-iflas sistemi (yasal ve kurumsal yapı) kurulacaktır.	Haziran 2017	Başbakanlık

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Gerekçe bölümünde belirtilen işlemlerle ilgili göstergelerde anlamlı iyileştirmeler sağlanması.
- 50/2000 Motorlu Araçlarla Yolcu ve Yüklerin Taşınması Yasası'nda konu ile ilgili (B İzni verilmesi sağlanacak şekilde) değişiklik yapılması.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 10: Bütüncül Bir Yatırım Teşvik Sistemi Oluşturulacaktır.

GEREKÇE: Teşvik ile ilgili birçok mevzuatın bulunması, uygulamalarda yeknesaklık olmaması ve mükerrer desteklerin verilmesi nedeniyle teşvik uygulamaları esas amacından sapmıştır. Bunların giderilebilmesini sağlayacak bütüncül bir yatırım teşvik sisteminin oluşturulup bir merkezden yönetilmesine ilişkin değişikliklere gerek duyulmaktadır.

Bu çerçevede, reel sektördeki yatırım destek programlarının hazırlanması ve yürütülmesi Başbakanlık tarafından yapılacaktır.

İLKE VE ESASLAR:

1- Yatırım teşvikleri ile ilgili mevcut mevzuatlar gözden geçirilecek ve ilgili kurumların da katılımı ile tek mevzuat şekline dönüştürülerek yürütmesi Başbakanlık tarafından yapılacaktır.

2- Bütün sektörlere ilişkin yatırım teşvik belgeleri Başbakanlık tarafından düzenlenecektir.

3- Düzenlenen teşvik belgelerindeki destek unsurlarının uygulamaları yasa ve tüzüklerde ayrıca belirtilmediği sürece ilgili bakanlıklar tarafından yapılacaktır.

4- Aynı yatırım için farklı kurumlarca mükerrer destek verilmeyecektir.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	Bütçe imkanları içinde kalmak kaydı ile ekonomiye rekabet gücü kazandıracak ve öncelikli yatırım konuları da gözetilecek şekilde bütüncül bir teşvik sistemi için yasal düzenleme yapılacaktır.	Aralık 2016	Başbakanlık /Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Koordinatörlüğünde ilgili Bakanlıklar

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- Bütüncül bir yatırım teşvik yasasının yürürlüğe girmesi.

EYLEM FORMU

AMAÇ 3: Reel Sektörün Rekabet Gücünün ve Ekonomideki Payının Artırılması.

EYLEM 11: Meslek Edindirmeye ve İstihdamın Artırılmasına Yönelik Çalışmalar Yapılacaktır.

GEREKÇE: Küçük ada ekonomisine sahip olan KKTC´nin özel koşullarının da getirdiği sıkıntılar nedeniyle işsizlik ve göç önemli bir sorunudur. KKTC´de bir taraftan işsizlik söz konusu iken diğer taraftan ihtiyaç duyulan alanlarda çalışacak işgücü sıkıntısı yaşanmaktadır. Kısaca arz talep uyuşmamaktadır. İşsiz vatandaşlara ihtiyaç olan alanlarda beceri kazandırarak, meslek öğreterek istihdamlarına yardımcı olmak devletin ekonomik ve sosyal bir sorumluluğudur.

Ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve mesleki alanlarda mesleki yeterliliklerin esaslarını belirlemek, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmeye yönelik eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

İLKE VE ESASLAR:

1- İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı kamu ve özel bütün paydaşlarla işbirliği içinde hazırlanacaktır.
2- Eğitim ile işgücü piyasası arasındaki işbirliği güçlendirilecektir.
3- Meslek standartlarının belirlenmesi ve meslek sahiplerinin yeterliklerinin tespiti konusunda Türkiye'deki Mesleki Yeterlilik Kurumu ile yakın işbirliği yapılacaktır.
4- Mevcut insan kaynağına yönelik ve işletmelerin ihtiyaç duyduğu "yeni beceriler kazandırma" ve kısa süreli "meslek edindirme" programları gibi aktif işgücü piyasası politikaları oluşturularak, altı aylık sürelerle bu politikaların izleme ve değerlendirme raporu yayınlanacaktır.

FAALİYET TABLOSU:

	Faaliyetler	Süre	Sorumlu Kurumlar
1.	İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı uygulamaya konulacaktır.	Haziran 2016	İçişleri ve Çalışma Bakanlığı/Milli Eğitim Bakanlığı/ Sektör Temsilcileri
2.	Mevcut düşük nitelikli insan kaynağını özel sektörün ihtiyaç duyduğu mesleklerde kısa süreli "meslek edindirme" programlarıyla eğiterek istihdam etmek amacıyla Programlar uygulanacak ve uygulama sonuçları altı aylık sürelerle raporlanarak yayımlanacaktır.	Program dönemi boyunca	İçişleri ve Çalışma Bakanlığı/Milli Eğitim Bakanlığı

3.	Bir Protokol yapılarak, T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından AB müktesebatına göre oluşturulan Ulusal Meslek Standartlarının (UMS) ülke koşullarına göre düzenlenerek kullanılması sağlanacaktır. Bu kapsamda Mesleki Yeterlilik Yasası çıkarılacaktır.	Haziran 2016	Başbakanlık/İçişler i ve Çalışma Bakanlığı/Milli Eğitim Bakanlığı

PERFORMANS GÖSTERGESİ:

- İstihdam Stratejisi ve Eylem Planının uygulamaya konulması.
- Açılan meslek edindirme programı ve bu programlara katılan kişi sayısı.
- Meslek edindirme kurslarını bitirenlerden istihdam edilenlerin mezun kursiyer sayısına oranı.
- İşsizlik oranındaki düşme.

2016 - 2018 DÖNEMİ İKTİSADİ VE MALİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA İKTİSADİ VE MALİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti aralarındaki iktisadi ve mali işbirliğinin 2016, 2017 ve 2018 yıllarında aşağıdaki koşullarda sürdürülmesi hususunda anlaşmışlardır.

I- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti;

1. Yapısal Dönüşüm Programı'nda belirtilen hedefleri ve reform eylemlerini zamanında ve eksiksiz olarak gerçekleştirmeyi,

2. Yapısal dönüşümü gerçekleştirirken Program sonunda kamu kesimi borçlanma gereğini 790 milyon TL'ye ve bu açığın gayrisafi yurtiçi hasılaya oranını yüzde 6'ya düşürmeyi,

3. Yapısal dönüşümü gerçekleştirirken Program sonunda faiz hariç yerel bütçe açığını 100 milyon TL'ye ve bu açığın gayrisafi yurtiçi hasılaya oranını yüzde 0,76'ya düşürmeyi,

II-Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti;

1. Kamu Maliyesinin Desteklenmesi, Reel Sektörün Desteklenmesi, Altyapı Yatırımları, Savunma, Teşvik Kredileri ve Reformları Desteklemek için kullanılmak amacıyla 2016, 2017, 2018 yıllarında toplam 3,5 milyar TL'ye kadar olmak üzere Türk Lirası cinsinden hibe ile Türk Lirası veya ABD Doları cinsinden kredi yardımında bulunmayı,

2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Program amaçları doğrultusunda belirlenecek alanlarda yapılacak yatırımlara, Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilecek esas ve usuller çerçevesinde, Türkiye Kalkınma Bankası veya diğer bankalar aracılığıyla kredi kullandırılmasını sağlamayı,

3. Önceki Program döneminde KKTC'de yürütülen altyapı ve reel sektör projelerine, savunma ve kamu sektörü (diğer) alanlarına tahsis edilen kaynaklardan kullanılmayan tutarları, ilgili projelerdeki ve alanlardaki durumu dikkate alarak devretmeyi,

4. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti'nin ihtiyaç duyacağı her alanda teknik yardım sağlamayı, kamu görevlilerini ve diğer uzmanlarını

gerektiği sürece Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde geçici olarak görevlendirmeyi,

taahhüt etmişlerdir.

III- Diğer Hususlar

1. Türkiye Cumhuriyeti tarafından taahhüt edilen kredi ve hibe tutarlarının yıllık dilimi ve tertipler arasındaki dağılımı her yıl Türkiye Cumhuriyeti Merkezi Yönetim Bütçe Kanunları ile T.C. Hazine Müsteşarlığı bütçesine konularak belirlenir. Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda yer alan ödeneklerin kullanım alanlarına göre dağılımı Türkiye Cumhuriyeti Teknik Heyetinin teklifi üzerine Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Başbakan Yardımcısı'nın onayı ile tespit edilir.

2. Protokol'ün II-2'inci maddesinde belirtilen krediler hariç diğer yardımlar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti arasında koşulları ve karşılıklı mükellefiyetleri belirlenecek anlaşmalar imzalanmak suretiyle yapılır.

3. Bu Anlaşma'nın dışında yapılacak diğer yardımlar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti arasında anlaşma imzalanmak suretiyle yapılır. Ancak bu yardımlar Yapısal Dönüşüm Programı'nın amaçlarına aykırı olamaz.

4. Bu kapsamda gerçekleştirilecek altyapı ve reel sektör projelerinin Yapısal Dönüşüm Programı'nın amaçlarına uygun olması esastır. Bu uygunluk T.C. Teknik Heyetince gözetilir.

5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Teknik Heyeti, her ay Aylık Program İzleme Raporu hazırlar. Bu raporlar Türkiye Cumhuriyeti Teknik Heyetince aylık olarak yapılacak toplantılarda değerlendirilir. Değerlendirme neticesinde belirlenen kredi ve hibeler Türkiye Cumhuriyeti Teknik Heyeti kararına istinaden Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Başbakan Yardımcısı'nın onayı üzerine Hazine Müsteşarlığınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne aktarılır.

6. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisinin gidişatı ve Programın uygulamaları Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Teknik Heyetlerinin altı ayda bir yapacakları gözden geçirme toplantılarında değerlendirilir.

7. Önceki Program'dan devredilen kaynaklar ile her yıl ayrılacak kaynakların harcama esas ve usulleri, bu Anlaşma'nın diğer maddelerine aykırı olmamak üzere imzalanacak yıllık protokoller ile tespit edilir.

8. Reformları desteklemek için ayrılan kaynak, reformların finansmanında veya reformların tamamlanması şartına bağlı olarak bütçe açığı için kullanılır.

9. İşbu Anlaşma, tarafların kendi mevzuatları uyarınca yasal işlemleri tamamladıklarını belirten son bildirim tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

İşbu Protokol .../05/2016 tarihinde iki asıl nüsha olarak Lefkoşa'da ve Ankara'da imzalanmıştır.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA	**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA**
Hüseyin ÖZGÜRGÜN	**Yıldırım Tuğrul TÜRKEŞ**
Başbakan	**Başbakan Yardımcısı**

2018 YILI TC KAYNAKLARINDAN KKTC'YE SAĞLANAN KREDİ KULLANIMINA İLİŞKİN PROTOKOL

2018 YILI TÜRKİYE CUMHURİYETİ KAYNAKLARINDAN KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE SAĞLANAN KREDİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) arasında 27/05/2016 tarihinde imzalanan 2016-2018 Dönemi İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması'nın III. madde 7'nci fıkrasında "Önceki Program'dan devredilen kaynaklar ile her yıl ayrılacak kaynakların harcama esas ve usulleri, bu Anlaşma'nın diğer maddelerine aykırı olmamak üzere imzalanacak yıllık protokoller ile tespit edilir." ifadesi yer almaktadır. Ayrıca T.C. 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa ekli "E" işaretli cetvelin 5'inci maddesinin (a) bendindeki "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sermaye giderleri, transfer giderleri ve diğer amaçlarla kullanılmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçiliği emrine gönderilen ödeneklerin kullanım amaç, yöntem ve şartları Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında yapılacak protokol ile tespit olunur" hükmü bulunmaktadır.

Bu çerçevede, 2018 yılında T.C. tarafından ayrılan kredi nitelikli kaynakların dağılımı ve kullanımı aşağıdaki esas ve usullere göre yapılır:

1. 2018 yılında T.C. kaynaklarından KKTC'ye sağlanacak olan toplam kredi Ek-1 sayılı tabloda, yalnızca bütçe ödeneklerinden sağlanacak kredi ise Ek-2 sayılı tabloda gösterilmiştir. KKTC'ye kredi olarak verilmek üzere tefrik edilmiş olan ödenekler KKTC makamları ile istişare edilmek suretiyle T.C. Teknik Heyeti kararına istinaden hibe ödenekleri tertibine aktarılabilir.

2. Sözkonusu kredi, T.C. Teknik Heyeti kararına istinaden T.C. Hazine Müsteşarlığınca, KKTC hükümeti tarafından bildirilecek KKTC Merkez Bankası nezdindeki ilgili hesaba nakit olarak aktarılır.

3. Kamu sektörü (cari bütçe açığına katkı) için 2018 yılında **100.000.000 TL** tahsis edilmiş olup, bu kaynak Yapısal Dönüşüm Programı'nın uygulanma durumu ve KKTC Hazinesinin nakit durumu dikkate alınarak aylık olarak kullandırılır.

Yapısal Dönüşüm Programı alt bileşeni olan cari bütçenin takibinde aşağıdaki hususlar da dikkate alınır:

a- İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması'nın III/5 maddesi uyarınca her ay hazırlanacak raporlarda; Amaç 1, Hedef 2, Eylem 9 gereğince 2018 yılında tüm kamu kurumlarında (Merkezi Yönetim, KİT, Fon, Döner Sermaye, Belediye vb. dahil) mevcut çalışan, işe alınan ve işten ayrılan personel sayıları ile her ne ad altında olursa olsun yapılan düzenli ödemelere (emekli, sosyal yardım, burs, özürlü vb) ilişkin gelişmelere ayrıntılı olarak yer verilir. Ayrıca yeni personel istihdamı için KKTC Maliye Bakanlığınca verilen izinler de rapora dahil edilir.

b- Ay sonu bütçe gerçekleşmeleri ile cari ayın bütçe gelir-gider tahmin özeti her ayın beşine kadar T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisine iletilecektir.

4. Kamu Sektörü (Diğer) için;

   - 2018 yılında tahsis edilen **75.000.000,00 TL**,

   - 2017 yılından devreden **1.368.354,13 TL**,

   olmak üzere toplam **76.368.354,13 TL** kaynak ayrılmıştır.

5. Reform Destekleme Ödeneği olarak;

   - 2018 yılında tahsis edilen **420.000.000 TL**,

   - 2017 yılından devreden **540.000.000 TL**,

   olmak üzere toplam **960.000.000 TL** kaynak ayrılmıştır.

Reformları desteklemek için ayrılan bu kaynak, reformların finansmanında, özelleştirme uygulamalarında veya reformların tamamlanması şartına bağlı olarak bütçe açığı için kullanılır.

Kamu kurumlarında yapılacak reformlar kapsamında Reform Destekleme Ödeneği kredi teminatı olarak kullanılabilir. Uygulamaya ilişkin usul T.C. Teknik Heyeti tarafından belirlenir.

İşbu Protokol … /…/2018 tarihinde 2 (iki) asıl nüsha olarak Ankara ve Lefkoşa'da imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA	**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA**
Prof. Dr. Recep AKDAĞ	**Tufan ERHÜRMAN**
Başbakan Yardımcısı	**Başbakan**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NCE 2018 YILINDA
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE YAPILMASI PLANLANAN YARDIMLAR
(GENEL İCMAL)

TL

AÇIKLAMALAR	2017 YILINDAN DEVREDEN				2018		TOPLAM
	KKTC'deki		Türkiye'deki	TOPLAM	BÜTÇE ÖDENEĞİ	BEKLENEN GERİ DÖNÜŞ	
	AÇIK AVANS	NAKİT	BÜTÇE ÖDENEĞİ**				
HİBE	**62.550,40**	**42.991.126,11**	**349.742.726,49**	**392.796.403,00**	**646.000.000,00**	**12.022.070,12**	**1.050.818.473,12**
Savunma Ödenekleri	**0,00**	**20.498.906,17**	**21.000.000,00**	**41.498.906,17**	**300.000.000,00**		**341.498.906,17**
Altyapı Projeleri	**50.687,00**	**-2.472.415,54**	**266.741.295,49**	**264.319.566,95**	**200.000.000,00**		**464.319.566,95**
- Ankara Kaynaklı Projeler	*0,00*	*0,00*	*44.803.531,35*	*44.803.531,35*	*98.000.000,00*		*142.803.531,35*
- Lefkoşa Kaynaklı Projeler	*50.687,00*	*-2.472.415,54*	*221.937.764,14*	*219.516.035,60*	*102.000.000,00*		*321.516.035,60*
Reel Sektör *	**11.863,40**	**24.964.635,48**	**40.001.431,00**	**64.977.929,88**	**135.000.000,00**	**12.022.070,12**	**212.000.000,00**
- Ankara Kaynaklı Projeler		*0,00*	*11.500.000,00*	*11.500.000,00*	*48.300.000,00*		*59.800.000,00*
- Lefkoşa Kaynaklı Projeler	*11.863,40*	*17.497.559,73*	*28.501.431,00*	*46.010.854,13*	*86.700.000,00*		*132.710.854,13*
- Geri Dönüş		*7.467.075,75*	*0,00*	*7.467.075,75*	*0,00*	*12.022.070,12*	*19.489.145,87*
Teşvik Kredileri	**0,00**	**0,00**	**22.000.000,00**	**22.000.000,00**	**11.000.000,00**		**33.000.000,00**
KREDİ	**0,00**	**1.368.354,13**	**540.000.000,00**	**541.368.354,13**	**595.000.000,00**	**0,00**	**1.136.368.354,13**
Kamu Sektörü (Cari Bütçe Açığına Katkı)	0,00	0,00	0,00	0,00	100.000.000,00		100.000.000,00
Kamu Sektörü (Diğer)	0,00	1.368.354,13	0,00	1.368.354,13	75.000.000,00		76.368.354,13
Reform Destekleme Ödeneği	0,00	0,00	540.000.000,00	540.000.000,00	420.000.000,00		960.000.000,00
TOPLAM	**62.550,40**	**44.359.480,24**	**889.742.726,49**	**934.164.757,13**	**1.241.000.000,00**	**12.022.070,12**	**2.187.186.827,25**

* Geri Dönüş Hesaplarından 2017 yılından devreden tutarlar "Nakit" verisine dahil olup, hesapta bulunan ABD Doları ve İngiliz Sterlini 31 Aralık 2017 KKTC Merkez Bankası kuru ile hesaplanarak toplama dahil edilmiştir.

** Devreden bütçe ödeneklerindeki kuruşlar tama yuvarlanmıştır.

EK-1

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NCE 2018 YILINDA
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE VERİLMESİ PLANLANAN KREDİLER

TL

AÇIKLAMALAR	2017 YILINDAN DEVREDEN				2018		TOPLAM
	KKTC'deki		(Türkiye'deki)	TOPLAM	BÜTÇE ÖDENEĞİ	BEKLENEN GERİ DÖNÜŞ	
	AÇIK AVANS	NAKİT	BÜTÇE ÖDENEĞİ				
Kamu Sektörü (Cari Bütçe Açığına Katkı)	0,00	0,00	0,00	0,00	100.000.000,00	0,00	**100.000.000,00**
Kamu Sektörü (Diğer)	0,00	1.368.354,13	0,00	1.368.354,13	75.000.000,00	0,00	**76.368.354,13**
Reform Destekleme Ödeneği	0,00	0,00	540.000.000,00	540.000.000,00	420.000.000,00	0,00	**960.000.000,00**
TOPLAM	**0,00**	**1.368.354,13**	**540.000.000,00**	**541.368.354,13**	**595.000.000,00**	**0,00**	**1.136.368.354,13**

EK:2

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BÜTÇESİNDEN 2018 YILINDA
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE
YAPILACAK YARDIMLAR

TL

BÜTÇE TERTİBİ KODU	BÜTÇE TERTİBİ ADI	TOPLAM ÖDENEK TUTARI
07.82.32.00-01.1.2.00-1-08.2	Yurt Dışı Borç Verme (Kredi)*	595.000.000,00
	Yurt Dışı Borç Verme (Kredi) (2017 yılı Devir)	540.000.000,00
	TOPLAM	**1.135.000.000,00**

NOT: 2017 yılından nakit olarak KKTC'de devreden ve tahsis edildikleri taahhütler için kullanılacak olan tutarlar dahil edilmemiştir.

2018 YILI TC KAYNAKLARINDAN KKTC'YE SAĞLANAN HİBELERİN KULLANIMINA İLİŞKİN PROTOKOL

2018 YILI TÜRKİYE CUMHURİYETİ KAYNAKLARINDAN KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE SAĞLANAN HİBELERİN KULLANIMINA İLİŞKİN PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) arasında 27/05/2016 tarihinde imzalanan 2016-2018 Dönemi İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması'nın III. madde 7'nci fıkrasında "Önceki Program'dan devredilen kaynaklar ile her yıl ayrılacak kaynakların harcama esas ve usulleri, bu Anlaşma'nın diğer maddelerine aykırı olmamak üzere imzalanacak yıllık protokoller ile tespit edilir." ifadesi yer almaktadır. Ayrıca, T.C. 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa ekli "E" işaretli cetvelin 5'inci maddesinin (a) bendinde "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sermaye giderleri, transfer giderleri ve diğer amaçlarla kullanılmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçiliği emrine gönderilen ödeneklerin kullanım amaç, yöntem ve şartları Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında yapılacak protokol ile tespit olunur" hükmü bulunmaktadır.

Bu çerçevede, 2018 yılında T.C. tarafından ayrılan hibe nitelikli kaynakların dağılımı ve kullanımı aşağıdaki esas ve usullere göre yapılır:

1. 2018 yılında T.C. kaynaklarından KKTC'ye sağlanacak olan toplam hibe Ek-1 sayılı tabloda, yalnızca bütçe ödeneklerinden sağlanacak olan hibeler ise Ek-2 sayılı tabloda gösterilmiştir. KKTC'ye hibe edilmek üzere tefrik edilmiş olan ödenekler KKTC makamları ile istişare edilmek suretiyle T.C. Teknik Heyeti kararına istinaden kredi ödenekleri tertibine aktarılabilir.

2. KKTC'de kullanılacak olan hibeler, T.C. Teknik Heyeti kararına istinaden T.C. Hazine Müsteşarlığınca T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği hesabına nakit olarak aktarılır. T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi (KEİ Ofisi), nakit yönetimini sağlamak amacıyla ve T.C. Teknik Heyetinin bir sonraki kararında gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak kaydıyla alt hesaplar arasında aktarma yapabilir.

3. Yatırımlara ilişkin olarak;

   - 2018 yılında tahsis edilen **200.000.000,00 TL**,
   - 2017 yılından devreden **264.319.566,95 TL**,

   olmak üzere toplam **464.319.566,95 TL** kaynak ayrılmış olup, bu kaynağın projelere dağılımı Ek-3 sayılı listede gösterilmiştir.

Ankara Kaynaklı projeler için tahsis edilen kaynaklar, T.C. 2018 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı "E" işaretli cetvelin 5'inci maddesinin (a) bendi çerçevesinde; projeyi gerçekleştirecek idarenin genel bütçe kapsamındaki kamu idaresi olması halinde T.C. Maliye Bakanlığınca ödenek aktarması suretiyle, bunların dışında bir idare olması halinde Türkiye'de T.C. Hazine Müsteşarlığınca, KKTC'de T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği KEİ Ofisi tarafından nakit aktarımı suretiyle yapılır. T.C. Lefkoşa Büyükelçiliğine harcama yetkisi verilen Ankara Kaynaklı projelerin ödemeleri KEİ Ofisi tarafından yapılır.

Ankara Kaynaklı olarak gösterilen projelerden T.C. kurumlarınca gerçekleştirilecek olanların ihalesi ve ödemeleri Türkiye'de yapılacak olup, ihalelerde ve ödemelerde T.C. mevzuatı geçerlidir. Projeleri gerçekleştirecek kurumlarca gerek görülürse bu projelerin ihaleleri KKTC'de yapılabilir. Ankara Kaynaklı olarak gösterilen projelerin ihalelerine T.C. mevzuatının izin verdiği durumlarda KKTC'li müteahhitlerin de katılmasına imkân tanınır.

Lefkoşa Kaynaklı olarak gösterilen projeler, KKTC tarafından kendi mevzuatına göre yürütülür. Proje için KEİ Ofisinden uygunluk ve ödenek blokesi talebinde bulunulur, bunlardan uygun görülen bloke tutarları, ilgili idarelere Bütçe Dairesinin bağlı olduğu Bakanlıkça verilir.

Projeler gerçekleştikçe KKTC makamlarınca düzenlenecek harcama belgesi (hakediş) KEİ Ofisi tarafından incelendikten sonra, uygun görülenler Hazine ve Muhasebe Dairesinin bağlı olduğu Bakanlığa, uygun görülmeyenler yazıyla ilgili idareye gönderilir. Yapılacak ödemelerin karşılanabilmesi için T.C. Ziraat Bankasındaki T.C.-KKTC Yatırım Hesabından aynı Bankadaki KKTC Hazine ve Muhasebe Dairesi Yatırım Harcamaları Hesabına yeteri kadar ödenek belli periyotlar dahilinde aktarılır. Uygun görülerek Hazine ve Muhasebe Dairesine gönderilen harcama belgeleri Hazine ve Muhasebe Dairesi tarafından en geç 15 gün içerisinde incelenerek Ödeme Listesi oluşturulur. KEİ Ofisinin onayını alan söz konusu Ödeme Listesindeki tutarlar KKTC Hazine ve Muhasebe Dairesi Yatırım Harcamaları Hesabından ödenir. İş avansı verilmesini gerektiren durumlarda da süreç aynı şekilde işletilir.

Diğer yardım tertiplerinden T.C. Teknik Heyeti kararıyla belirlenen kaynakların mevcut veya yeni açılacak yatırım projelerine tahsisi, Ankara Kaynaklı projeler arasında yapılacak ödenek aktarmaları, Ankara Kaynaklı projeler ile Lefkoşa Kaynaklı projeler arasında yapılacak ödenek aktarmaları ve Ankara Kaynaklı veya Lefkoşa Kaynaklı projelerden yeni açılacak projelere yapılacak ödenek aktarmaları; KKTC makamları ile istişare edilerek KEİ Ofisinin teklifi ve Kıbrıs ile ilgili koordinasyon işlerinden sorumlu T.C. Başbakan Yardımcısının onayı ile gerçekleştirilir. Lefkoşa Kaynaklı projeler arasında yıl içinde ihtiyaç duyulacak ödenek aktarmalarına ilişkin işlemler ise KEİ Ofisi tarafından sonuçlandırılır.

Yatırım projeleri detay programı Ek-4 sayılı listede gösterilmiş olup, söz konusu detay programda yer alan alt projeler arasında ödenek aktarmaya ve yeni alt proje eklemeye KKTC makamları ile istişare etmek suretiyle KEİ Ofisi yetkilidir.

4. Reel sektör projelerine ilişkin olarak;

   - 2018 yılında tahsis edilen **135.000.000 TL**,
   - 2017 yılından devreden **64.977.929,88 TL**,
   - 2017 yılında beklenen geri dönüş, iade, faiz vb. tutarı **12.022.070,12 TL**

   olmak üzere toplam **212.000.000,00 TL** kaynak (Ek-5) ayrılmış olup, projelere dağılımı Ek-6 sayılı listede gösterilmiştir.

Yapılacak ödemelerin karşılanabilmesi için yeterli kaynak T.C. Ziraat Bankasındaki T.C.-KKTC Reel Sektör Hesabından aynı Bankadaki KKTC Maliye Bakanlığı Hazine ve Muhasebe Dairesi Reel Sektör Hesabına Büyükelçilik onayıyla aktarılır. Reel sektör projelerinin ödenek, aktarma, avans ve harcama işlemleri bu Protokol'ün 3'üncü maddesinde yatırım projeleri için belirlenmiş usule göre yapılır.

Finansman kaynağına bakılmaksızın KKTC bütçesinden reel sektörün desteklenmesi amacıyla oluşturulan program kredi ve hibeleri için KEİ Ofisinin uygun görüşü alınır.

T.C. tarafından önceki yıllarda Reel Sektörün Desteklenmesi veya Altyapı Projeleri için kullandırılan kredi veya hibe tutarlarından geri dönen taksit, iade, faiz vb. KKTC Merkez Bankasındaki Reel Sektörün Desteklenmesi geri dönüş hesaplarında toplanır ve Reel Sektörün Desteklenmesi alanına tahsis edilen kaynaklara eklenerek bu maddeye göre kullandırılır.

Reel sektör projeleri detay programı Ek-7 sayılı listede gösterilmiş olup, söz konusu detay programda yer alan alt projeler arasında ödenek aktarmaya ve yeni alt proje eklemeye KKTC makamları ile istişare etmek suretiyle KEİ Ofisi yetkilidir.

5. Savunma ödeneklerine ilişkin olarak;

- 2018 yılında tahsis edilen **300.000.000,00 TL**,
- 2017 yılından devreden **41.498.906,17 TL**,

olmak üzere toplam **341.498.906,17 TL** kaynak ayrılmıştır.

Savunma ödemelerinin karşılanabilmesi için T.C. Ziraat Bankasındaki T.C.-KKTC Savunma Hesabından aynı Bankadaki KKTC Hazine ve Muhasebe Dairesi Savunma Harcamaları Hesabına yeteri kadar ödenek aktarılır ve ödemeler bu hesaptan yapılır. İş avansı verilmesini gerektiren durumlarda da süreç aynı şekilde işletilir.

Savunma ödeneklerinin alt kalemleri arasında yapılacak aktarmalar KEİ Ofisi tarafından sonuçlandırılır.

6. Teşvik ödeneklerine ilişkin olarak;

- 2018 yılında tahsis edilen **11.000.000 TL**,
- 2017 yılından devreden **22.000.000 TL**,

olmak üzere toplam **33.000.000 TL** kaynak ayrılmıştır.

Bu kaynak, kullanımını düzenleyen Kararname hükümleri doğrultusunda kullandırılır.

7. T.C. tarafından önceki yıllarda Mali Sektörün Desteklenmesi amacıyla sağlanan ve KKTC Hazinesi üzerinden bankaların ve Personel Yardımlaşma Kooperatifi'nin(PEYAK) tasfiyesi için kullanılan kaynaklardan, tasfiyeyi sağlayan idarelerce KKTC Hazinesine geri ödenen tutarlar, KKTC Merkez Bankasındaki "Mali Sektör Geri Dönüş" hesabında toplanır.

Bu hesapta toplanan tutarlar KKTC Hazinesinin KKTC Merkez Bankasından ve bankalardan 31/12/2001 tarihine kadar almış olduğu borçlarının (Hazine garantili KİT Borçları dahil) geri ödemelerinde, reformların finansmanında ve KKTC Merkez Bankasının teklifi, T.C. Teknik Heyeti'nin kararıyla ve KEİ Ofisi tarafından serbest bırakılmak suretiyle kullanılır.

8. KKTC Hükümetinin veya KEİ Ofisinin lüzum görmesi üzerine KKTC'de geçici olarak görevlendirilen T.C. kamu kurum ve kuruluşları personeline ödenecek geçici görev yolluğu, kira desteği, koordinatörlük tazminatı, ek ders ücreti gibi ek ödemelerin oran ve tutarları ile ödeme usul ve esasları Kıbrıs ile ilgili koordinasyon işlerinden sorumlu T.C. Başbakan Yardımcısının onayı ile belirlenir ve Lefkoşa Kaynaklı ilgili projelerden ödenir.

9. T.C. kamu kurum ve kuruluşlarının iki ülke arasında imzalanan protokoller gereği KKTC'de proje yapmasının öngörülmesi halinde, ilgili kurum ve kuruluşun projesini bu Protokol'ün 3'üncü maddesinde yatırım projeleri için belirlenmiş olan uygulamalardan birine göre gerçekleştirmesini teminen, kurumun talebine istinaden kullanılacak kaynak T.C. Maliye Bakanlığı tarafından T.C. Hazine Müsteşarlığının KKTC'ye yapılan yardımlarla ilgili tertibine aktarılır veya eklenir.

10. T.C. tarafından hibe amaçlı ayrılan kaynakların KKTC'ye aktarılmasını müteakip T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği banka hesabında oluşan faiz gelirleri Reel Sektör Geri Dönüş Hesabına aktarılır. KKTC Hazinesinin harcaması amacıyla hazır tutulan kaynaklar için oluşturulan ihtiyat hesaplarında oluşacak faiz gelirleri ise Kıbrıs ile ilgili koordinasyon işlerinden sorumlu T.C. Başbakan Yardımcısının onayı ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yardımların yönetim giderlerinde kullanılır.

İşbu Protokol ...../…/2018 tarihinde 2 (iki) asıl nüsha olarak Ankara ve Lefkoşa'da imzalanmıştır.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA	**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA**
Tufan ERHÜRMAN	**Prof. Dr. Recep AKDAĞ**
Başbakan	**Başbakan Yardımcısı**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NCE 2018 YILINDA
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE YAPILMASI PLANLANAN YARDIMLAR
(GENEL İCMAL)

TL

AÇIKLAMALAR	2017 YILINDAN DEVREDEN				2018		TOPLAM
	KKTC'deki		Türkiye'deki	TOPLAM	BÜTÇE ÖDENEĞİ	BEKLENEN GERİ DÖNÜŞ	
	AÇIK AVANS	NAKİT	BÜTÇE ÖDENEĞİ**				
HİBE	**62.550,40**	**42.991.126,11**	**349.742.726,49**	**392.796.403,00**	**646.000.000,00**	**12.022.070,12**	**1.050.818.473,12**
Savunma Ödenekleri	**0,00**	**20.498.906,17**	**21.000.000,00**	**41.498.906,17**	**300.000.000,00**		**341.498.906,17**
Altyapı Projeleri	**50.687,00**	**-2.472.415,54**	**266.741.295,49**	**264.319.566,95**	**200.000.000,00**		**464.319.566,95**
- Ankara Kaynaklı Projeler	*0,00*	*0,00*	*44.803.531,35*	*44.803.531,35*	*98.000.000,00*		*142.803.531,35*
- Lefkoşa Kaynaklı Projeler	*50.687,00*	*-2.472.415,54*	*221.937.764,14*	*219.516.035,60*	*102.000.000,00*		*321.516.035,60*
Reel Sektör *	**11.863,40**	**24.964.635,48**	**40.001.431,00**	**64.977.929,88**	**135.000.000,00**	**12.022.070,12**	**212.000.000,00**
- Ankara Kaynaklı Projeler		*0,00*	*11.500.000,00*	*11.500.000,00*	*48.300.000,00*		*59.800.000,00*
- Lefkoşa Kaynaklı Projeler	*11.863,40*	*17.497.559,73*	*28.501.431,00*	*46.010.854,13*	*86.700.000,00*		*132.710.854,13*
- Geri Dönüş		*7.467.075,75*	*0,00*	*7.467.075,75*	*0,00*	*12.022.070,12*	*19.489.145,87*
Teşvik Kredileri	**0,00**	**0,00**	**22.000.000,00**	**22.000.000,00**	**11.000.000,00**		**33.000.000,00**
KREDİ	**0,00**	**1.368.354,13**	**540.000.000,00**	**541.368.354,13**	**595.000.000,00**	**0,00**	**1.136.368.354,13**
Kamu Sektörü (Cari Bütçe Açığına Katkı)	0,00	0,00	0,00	0,00	100.000.000,00		100.000.000,00
Kamu Sektörü (Diğer)	0,00	1.368.354,13	0,00	1.368.354,13	75.000.000,00		76.368.354,13
Reform Destekleme Ödeneği	0,00	0,00	540.000.000,00	540.000.000,00	420.000.000,00		960.000.000,00
TOPLAM	**62.550,40**	**44.359.480,24**	**889.742.726,49**	**934.164.757,13**	**1.241.000.000,00**	**12.022.070,12**	**2.187.186.827,25**

* Geri Dönüş Hesaplarından 2017 yılından devreden tutarlar "Nakit" verisine dahil olup, hesapta bulunan ABD Doları ve İngiliz Sterlini 31 Aralık 2017 KKTC Merkez Bankası kuru ile hesaplanarak toplama dahil edilmiştir.

** Devreden bütçe ödeneklerindeki kuruşlar tama yuvarlanmıştır.

EK-1

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NCE 2018 YILINDA
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE YAPILMASI PLANLANAN HİBE YARDIMLAR

TL

AÇIKLAMALAR	2017 YILINDAN DEVREDEN				2018		TOPLAM
	KKTC'deki		(Türkiye'deki)				
	AÇIK AVANS	NAKİT	BÜTÇE ÖDENEĞİ**	TOPLAM	BÜTÇE ÖDENEĞİ	BEKLENEN GERİ DÖNÜŞ	
Savunma Ödenekleri	0,00	20.498.906,17	21.000.000,00	41.498.906,17	300.000.000,00	0,00	**341.498.906,17**
Altyapı Projeleri	50.687,00	-2.472.415,54	266.741.295,49	264.319.566,95	200.000.000,00	0,00	**464.319.566,95**
Reel Sektör*	11.863,40	24.964.635,48	40.001.431,00	64.977.929,88	135.000.000,00	12.022.070,12	**212.000.000,00**
Teşvik Kredileri	0,00	0,00	22.000.000,00	22.000.000,00	11.000.000,00	0,00	**33.000.000,00**
TOPLAM	**62.550,40**	**42.991.126,11**	**349.742.726,49**	**392.796.403,00**	**646.000.000,00**	**12.022.070,12**	**1.050.818.473,12**

* Geri Dönüş Hesaplarından 2017 yılından devreden tutarlar "Nakit" verisine dahil olup, hesapta bulunan ABD Doları ve İngiliz Sterlini 31 Aralık 2017 KKTC Merkez Bankası kuru ile hesaplanarak toplama dahil edilmiştir.

** Devreden bütçe ödeneklerindeki kuruşlar tama yuvarlanmıştır.

EK:2

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BÜTÇESİNDEN 2018 YILINDA
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE
YAPILACAK HİBE YARDIMLAR

TL

BÜTÇE TERTİBİ KODU	BÜTÇE TERTİBİ ADI	TOPLAM ÖDENEK TUTARI
07.82.32.00-04.1.1.00-1-05.6	Yurt Dışına Yapılan Transferler (Güv. Kuv. Kom., Siv. Sav. Baş.giderleri için)	300.000.000,00
	Yurt Dışına Yapılan Transferler (Güv. Kuv. Kom., Siv. Sav. Baş.giderleri için) (2016 Yılı Devir)	21.000.000,00
07.82.32.00-04.1.1.00-1-07.2	Yurt Dışı Sermaye Transferleri (Alt Yapı Yatırımları için)	200.000.000,00
	Yurt Dışı Sermaye Transferleri (Alt Yapı Yatırımları için) (2017 Yılı Devir)	266.741.295,49
07.82.32.00-04.1.1.00-1-07.2	Yurt Dışı Sermaye Transferleri (Reel Sektör)	135.000.000,00
	Yurt Dışı Sermaye Transferleri (Reel Sektör) (2017 Yılı Devir)	40.001.431,00
28.01.34.00-04.1.1.00-1-08.2	Yurt Dışı Borç Verme (Teşvik kredileri)	11.000.000,00
	Yurt Dışı Borç Verme (Teşvik kredileri) (2017 Yılı Devir)	22.000.000,00
	TOPLAM	**995.742.726,49**

NOT: 2017 yılından nakit olarak KKTC'de devreden ve tahsis edildikleri taahhütler için kullanılacak olan tutarlar dahil edilmemiştir.

EK: 3

2018 YILINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ YARDIMLARIYLA FİNANSE EDİLECEK ALT YAPI PROJELERİ

TL

ALT YAPI PROJELERİ	2017 DEVİR ÖDENEĞİ	2018 BÜTÇE ÖDENEĞİ	2018 TOPLAM
GENEL TOPLAM	**264.319.566,95**	**200.000.000,00**	**464.319.566,95**
ANKARA KAYNAKLI PROJELER TOPLAMI	**66.450.000**	**98.000.000**	**164.450.000**
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	**36.400.000**	**9.000.000**	**45.400.000**
KKTC Karayolları Master Plan Uygulama Projesi	36.000.000	9.000.000	45.000.000
Ercan Havaalanı Geliştirme Projesi	400.000	0	400.000
SAVUNMA GÜVENLİK SEKTÖRÜ	**14.000.000**	**45.000.000**	**59.000.000**
Yeni Cezaevi Yapımı Projesi	14.000.000	25.000.000	39.000.000
Kent Güvenlik Yönetim Sistemi Projesi	0	20.000.000	20.000.000
DİĞER KAMU HİZMETLERİ SEKTÖRÜ	**5.550.000**	**37.000.000**	**42.550.000**
KKTC'de Nirengi Ağı Oluşturulması Projesi	5.000.000	0	5.000.000
E-Devlet Projesi	0	35.000.000	35.000.000
Maliye Otomasyon Projesi	50.000	0	50.000
Vakıflar İdaresi Projesi	500.000	0	500.000
Müşavirlik Hizmetleri Projesi	0	2.000.000	2.000.000
SAĞLIK SEKTÖRÜ	**500.000**	**0**	**500.000**
Devlet Hastanesi Etüt Projesi	500.000	0	500.000
ÇEVRE SEKTÖRÜ	**10.000.000**	**0**	**10.000.000**
Atıksu Artırma ve Sulama Suyu Sistemleri Proje Giderlerine Katkı Projesi	10.000.000	0	10.000.000
EĞİTİM SEKTÖRÜ	**0**	**7.000.000**	**7.000.000**
Gençlik ve Spor Faaliyetleri Projesi	0	7.000.000	7.000.000
LEFKOŞA KAYNAKLI PROJELER TOPLAMI	**197.869.566,95**	**102.000.000**	**299.869.566,95**
TARIM SEKTÖRÜ	**7.700.000**	**7.950.000**	**15.650.000**
Bitki Koruma ve Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi	600.000	1.000.000	1.600.000
Organik Tarımın Geliştirilmesi Projesi	0	150.000	150.000
Hayvancılığın ve Organize Hayvancılık Bölgelerinin Geliştirilmesi Projesi	1.400.000	1.500.000	2.900.000
Hayvan Islahı, Hastalık ve Zararlılarla Mücadele Projesi	0	2.500.000	2.500.000
Balıkçı Barınaklarının İyileştirilmesi ve Avcılığın Geliştirilmesi Projesi	2.000.000	200.000	2.200.000
Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Projesi	1.450.000	650.000	2.100.000
Ormancılık Sektörünü Geliştirme Projesi	1.750.000	1.500.000	3.250.000
Meteoroloji Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi	0	200.000	200.000
Sınır Kontrol Noktası Oluşturma Projesi	500.000	0	500.000
Tarım Bilgi Sisteminin Oluşturulası Projesi	0	250.000	250.000
SANAYİ, TİCARET VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ	**1.300.000**	**3.700.000**	**5.000.000**
Organize Sanayi Bölgeleri Altyapı İnşaatına Katkı Projesi	1.300.000	3.700.000	5.000.000
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	**13.115.000**	**16.525.000**	**29.640.000**
Yol Yapım ve Bakım Projesi	10.000.000	15.000.000	25.000.000
Toplu Taşımacılığı Geliştirme Etüt Projesi	200.000	0	200.000
Girne Antik Limanı Mendireğinin Tamiri Projesi	500.000	0	500.000
Limanların ve Diğer Kıyı Yapılarının Geliştirilmesi Projesi	100.000	1.350.000	1.450.000
Sivil Havacılık Proje Giderleri	25.000	175.000	200.000
Gemi Trafik Yönetim Projesi	2.290.000	0	2.290.000
EĞİTİM SEKTÖRÜ	**7.728.840**	**11.300.000**	**19.028.840**
Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	2.250.000	10.000.000	12.250.000
Meslek Liseleri Kampüs Projesi Etütü	250.000	0	250.000
Özel Eğitimin Desteklenmesi Projesi	300.000	1.000.000	1.300.000
Gençlere Yönelik Etkinliklerin Desteklenmesi Projesi	600.000	0	600.000
Sportif Faaliyetlere ve Spor Tesislerine Katkı Projesi	150.000	300.000	450.000
Eğitim Programı Geliştirme Projesi	778.840	0	778.840
Kitap Basım Projesi	400.000	0	400.000
Girne Öğretmen Evi Tamir Bakım ve Onarım Projesi	3.000.000	0	3.000.000
KÜLTÜR SEKTÖRÜ	**11.240.000**	**26.800.000**	**38.040.000**
Din Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	8.500.000	9.000.000	17.500.000
Tanıtma, Enformasyon ve Tören Giderlerine Katkı Projesi	1.500.000	8.000.000	9.500.000
Anıtlar, Şehitlikler ve Müzeler Yapım ve Onarımı ile Katkı Projesi	490.000	3.000.000	3.490.000
T.C.-KKTC Kültür, Sanat İşbirliği ve Katkı Projesi	200.000	500.000	700.000
Arkeolojik Kazı Çalışmalarına Katkı Projesi	150.000	300.000	450.000
Eski Eserlerin Restorasyonu Projesi	0	1.000.000	1.000.000
Kıbrıs Vakıflar İdaresi Projeleri Katkı Projesi	400.000	5.000.000	5.400.000
SAĞLIK VE SOSYAL HİZMET SEKTÖRÜ	**4.550.000**	**2.100.000**	**6.650.000**
Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi	1.000.000	0	1.000.000
Devlet Laboratuvarına Teçhizat Alımı ve Akreditasyon Projesi	400.000	100.000	500.000
Tıbbi Teçhizat ve Ambulans Alımı	3.000.000	2.000.000	5.000.000
Sosyal Hizmet Projesi	150.000	0	150.000
ÇEVRE SEKTÖRÜ	**300.000**	**1.500.000**	**1.800.000**
Ülkesel Fiziki Plan Projesi	50.000	0	50.000
Çöp Alanlarının Rehabilitasyonu Projesi	150.000	500.000	650.000
Türkiye'den Boruyla Su Getirme Projesi KKTC Dağıtım Kısmı	100.000	1.000.000	1.100.000
SAVUNMA, GÜVENLİK VE ADALET SEKTÖRÜ	**887.377**	**4.300.000**	**5.187.377**
Cezaevinin Geliştirilmesi Projesi	0	100.000	100.000
Polis Teşkilatını Güçlendirme Projesi	0	1.800.000	1.800.000
Gönyeli Polis Karakolu İnşaatı Projesi	702.377	0	702.377
Güzelyurt İtfaiye Binası Projesi	185.000	0	185.000
Geçitkale İtfaiye ve Karakol Bina Yapım Projesi	0	2.400.000	2.400.000
DİĞER KAMU HİZMETLERİ SEKTÖRÜ	**151.048.350,03**	**27.825.000,00**	**178.873.350,03**
Otomasyon Projelerine Katkı Projesi	500.000	1.000.000	1.500.000
Maliye İdaresini Geliştirme Projesi	150.000	350.000	500.000
Rekabet Kurumunu Geliştirme Projesi	0	500.000	500.000
BRT Altyapı Yatırımlarına Katkı	700.000	600.000	1.300.000
T.C. 'den Görevli Olarak Gelen Kamu Görevlileri ve Uzmanların Ücretleri Projesi	2.000.000	1.500.000	3.500.000
Hizmet İçi Eğitim Programlarının Desteklenmesi Projesi	300.000	0	300.000
Hizmet Binası Yapım, Onarım ve Donanım Projesi	12.975.000	6.775.000	19.750.000
Belediye ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi*	116.616.086	0	116.616.086
Dernek, Birlik, Kulüp, Sendika, Vakıf, Araştırma Merkezi vb. STK'lara Katkı Projesi	1.000.000	7.000.000	8.000.000
Tapu ve Kadastro Hizmetlerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	655.000	0	655.000
Posta Dairesi Hizmetlerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	300.000	300.000	600.000
Tamamlama Projesi	15.852.263,62	9.800.000	25.652.263,62

(*) 2017 yılından artan ödenekler Belediyeler ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesine ilave edilmiş olup, söz konusu projenin 2018 yılı toplam yeni ödeneği 30.000.000-

EK: 4

2018 YILINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ YARDIMLARIYLA FİNANSE EDİLECEK ALT YAPI PROJELERİ DETAY LİSTESİ

TL

ALT YAPI PROJELERİ	2017 DEVİR ÖDENEĞİ	2018 BÜTÇE ÖDENEĞİ	2018 TOPLAM
GENEL TOPLAM	**264.319.566,95**	**200.000.000**	**464.319.566,95**
ANKARA KAYNAKLI PROJELER TOPLAMI	**66.450.000**	**98.000.000**	**164.450.000**
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	**36.400.000**	**9.000.000**	**45.400.000**
KKTC Karayolları Master Plan Uygulama Projesi	**36.000.000**	**9.000.000**	**45.000.000**
Lefkoşa Çevre Yolu, Güzelyurt-Lefke Yolu, Girne-Lapta Yolu, İskele-Çayırova Yolu Yapım İşleri			
Balalan-Yenierenköy Yolu Yapım İşleri			
Girne Doğu Çevre Yolu Yapım İşleri			
Girne Dağ Yolu- Havalimanı Projesi			
Ercan Havalimanı Ayrım - İskele Yolu			
Muhtelif Yolların Bakım, Onarım İşleri ve Yatay Düşey Trafik İşaretlerinin Yapılması			
Etüt-Proje ve Araştırma Danışmanlık Hizmetleri İşi İle Altyapı Öteleme İşleri			
Ercan Havaalanı Geliştirme Projesi	**400.000**	**0**	**400.000**
Ercan Havaalanı Geliştirme Projesi			
SAVUNMA GÜVENLİK SEKTÖRÜ	**14.000.000**	**45.000.000**	**59.000.000**
Yeni Cezaevi Yapımı Projesi	**14.000.000**	**25.000.000**	**39.000.000**
Yeni Cezaevi Yapımı Projesi			
Kent Güvenlik Yönetim Sistemi Projesi	**0**	**20.000.000**	**20.000.000**
Kent Güvenlik Yönetim Sistemi Projesi			
DİĞER KAMU HİZMETLERİ SEKTÖRÜ	**5.550.000**	**37.000.000**	**42.550.000**
KKTC'de Nirengi Ağı Oluşturulması Projesi	**5.000.000**	**0**	**5.000.000**
KKTC'de Nirengi Ağı Oluşturulması Projesi			
E-Devlet Projesi	**0**	**35.000.000**	**35.000.000**
E-Devlet Projesi			
Maliye Otomasyon Projesi	**50.000**	**0**	**50.000**
Maliye Otomasyon Projesi			
Vakıflar İdaresi Projesi	**500.000**	**0**	**500.000**
Vakıflar İdaresi Projesi			
Müşavirlik Hizmetleri Projesi	**0**	**2.000.000**	**2.000.000**
Müşavirlik Hizmetleri Projesi (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliğince belirlenecek usul ve esaslara göre kullanılacaktır)			
SAĞLIK SEKTÖRÜ	**500.000**	**0**	**500.000**
Devlet Hastanesi Etüt Projesi	**500.000**	**0**	**500.000**
Devlet Hastanesi Etüt Projesi			
ÇEVRE SEKTÖRÜ	**10.000.000**	**0**	**10.000.000**
Atıksu Artırma ve Sulama Suyu Sistemleri Proje Giderlerine Katkı Projesi	**10.000.000**	**0**	**10.000.000**
Atıksu Artırma ve Sulama Suyu Sistemleri Proje Giderlerine Katkı Projesi			
EĞİTİM SEKTÖRÜ	**0**	**7.000.000**	**7.000.000**
Gençlik ve Spor Faaliyetleri Projesi	**0**	**7.000.000**	**7.000.000**
Gençlik ve Spor Faaliyetleri Projesi			
LEFKOŞA KAYNAKLI PROJELER TOPLAMI	**197.869.566,95**	**102.000.000**	**299.869.566,95**
TARIM SEKTÖRÜ	**7.700.000**	**7.950.000**	**15.650.000**
Bitki Koruma ve Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi	**600.000**	**1.000.000**	**1.600.000**
Bitki Koruma ve Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi			
Organik Tarımın Geliştirilmesi Projesi	**0**	**150.000**	**150.000**
Organik Tarımın Geliştirilmesi Projesi			
Hayvancılığın ve Organize Hayvancılık Bölgelerinin Geliştirilmesi Projesi	**1.400.000**	**1.500.000**	**2.900.000**
Organize Hayvancılık Bölgelerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi			
Hayvan Islahı, Hastalık ve Zararlılarla Mücadele Projesi	**0**	**2.500.000**	**2.500.000**
Hayvan Islahı, Hastalık ve Zararlılarla Mücadele Projesi			
Balıkçı Barınaklarının İyileştirilmesi ve Avcılığın Geliştirilmesi Projesi	**2.000.000**	**200.000**	**2.200.000**
Balıkçı Barınaklarının İyileştirilmesi ve Avcılığın Geliştirilmesi Projesi			
Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Projesi	**1.450.000**	**650.000**	**2.100.000**
Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Projesi			
Ormancılık Sektörünü Geliştirme Projesi	**1.750.000**	**1.500.000**	**3.250.000**
Ormancılık Sektörünü Geliştirme Projesi			
Meteoroloji Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi	**0**	**200.000**	**200.000**
Meteoroloji Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi			
Sınır Kontrol Noktası Oluşturma Projesi	**500.000**	**0**	**500.000**

ALT YAPI PROJELERİ	2017 DEVİR ÖDENEĞİ	2018 BÜTÇE ÖDENEĞİ	2018 TOPLAM
Sınır Kontrol Noktası Oluşturma Projesi			
Tarım Bilgi Sisteminin Oluşturulası Projesi	**0**	**250.000**	**250.000**
Tarım Bilgi Sisteminin Oluşturulası Projesi			
SANAYİ, TİCARET VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ	**1.300.000**	**3.700.000**	**5.000.000**
Organize Sanayi Bölgeleri Altyapı İnşaatına Katkı Projesi	**1.300.000**	**3.700.000**	**5.000.000**
Organize Sanayi Bölgeleri Altyapı İnşaatına Katkı Projesi			
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	**13.115.000**	**16.525.000**	**29.640.000**
Yol Yapım ve Bakım Projesi	**10.000.000**	**15.000.000**	**25.000.000**
Kaleburnu-Sipahi Yol Yapım Projesi			
Alayköy Ağıllar Kvş-Alayköy Yolu			
Fuar Kav. Yakın Doğu (Tamir + Kaplama)			
Altyapı Öteleme İşleri ve Proje Çizimi			
Bitüm Alımı			
Kavşak Düzenleme			
Yedikonuk Kuzey Sahil Yolu			
Kantara-Mersinlik Kuzey Çevre Yolu Bağlantısı Projesi			
Yol Yapım ve Onarım Projesi			
Etüt-Proje İşleri			
Yedidalga-Gemikonağı Asfalt Kaplama Projesi			
Paşaköy-Vadili Yol Yapım Projesi			
Dipkarpaz-Manastır			
Ercan - Kırklar - Akıncılar			
Hamitköy - Gönyeli Çemberleri Arası Tamir Projesi			
Toplu Taşımacılığı Geliştirme Etüt Projesi	**200.000**	**0**	**200.000**
Toplu Taşımacılığı Geliştirme Etüt Projesi			
Girne Antik Limanı Mendireğinin Tamiri Projesi	**500.000**	**0**	**500.000**
Girne Antik Limanı Mendireğinin Tamiri Projesi			
Limanların ve Diğer Kıyı Yapılarının Geliştirilmesi Projesi	**100.000**	**1.350.000**	**1.450.000**
Limanların ve Diğer Kıyı Yapılarının Geliştirilmesi Projesi			
Gazimagusa ve Girne Limanlarında Mevcut (5 Adet) Römorkörlerin Bakım ve Tutumu Projesi			
Girne Turizm Limanına Jeneratör Temini Projesi			
Gazimagusa Limanı İç Bölgesi Rıhtımın Tamiri Projesi			
Sivil Havacılık Proje Giderleri	**25.000**	**175.000**	**200.000**
Sivil Havacılık Proje Giderleri			
Sivil Havacılık Hizmet İçi Yurt Dışı Eğitimleri Projesi			
Ağırdağ Radar İstasyonu Bakım, Onarım, Yenileme ve Geliştirme Projesi			
Gemi Trafik Yönetim Projesi	**2.290.000**	**0**	**2.290.000**
Gemi Trafik Yönetim Projesi			
EĞİTİM SEKTÖRÜ	**7.728.840**	**11.300.000**	**19.028.840**
Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	**2.250.000**	**10.000.000**	**12.250.000**
Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi			
Meslek Liseleri Kampüs Projesi Etütü	**250.000**	**0**	**250.000**
Meslek Liseleri Kampüs Projesi Etütü			
Özel Eğitimin Desteklenmesi Projesi	**300.000**	**1.000.000**	**1.300.000**
Özel Eğitimin Desteklenmesi Projesi			
Eğitim Programı Geliştirme Projesi	**778.840**	**0**	**778.840**
Eğitim Programı Geliştirme Projesi			
Gençlere Yönelik Etkinliklerin Desteklenmesi Projesi	**600.000**	**0**	**600.000**
Gençlere Yönelik Etkinlikler Projesi			
Sportif Faaliyetlere ve Spor Tesislerine Katkı Projesi	**150.000**	**300.000**	**450.000**
Sportif Faaliyetlere ve Spor Tesislerine Katkı Projesi			
Kitap Basım Projesi	**400.000**	**0**	**400.000**
Kitap Basım Projesi			
Girne Öğretmen Evi Tamir Bakım ve Onarım Projesi	**3.000.000**	**0**	**3.000.000**
Girne Öğretmen Evi Tamir Bakım ve Onarım Projesi			
KÜLTÜR SEKTÖRÜ	**11.240.000**	**26.800.000**	**38.040.000**
Din Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	**8.500.000**	**9.000.000**	**17.500.000**
Din Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi			
Hala Sultan Proje Giderlerine Katkı Projesi			
Tanıtma, Enformasyon ve Tören Giderlerine Katkı Projesi	**1.500.000**	**8.000.000**	**9.500.000**
Tanıtma, Enformasyon ve Tören Giderlerine Katkı Projesi (Tanıtma ve tören giderleri, 20 Temmuz, 15 Kasım, 29 Ekim, 30 Ağustos ve diğer törenlerin giderleri, KKTC üniversitelerinde okuyan üçüncü ülke uyruklu öğrencilere burs verilmesi, tanıtma amaçlı kitap, dergi ve yayın alımı, bayrak ve afiş vb. tanıtım malzemeleri alımı, tanıtma amacıyla yurt dışındaki toplantı, festival, spor müsabakalarına katılacak ekip ve heyetlerin giderleri, tanıtma amacıyla yurt dışından KKTC'ye gelecek gazeteci, bilim adamı, siyaset adamı ve diğer heyetlerin giderleri, KKTC'de gerçekleştirilecek uluslararası sanat festival giderleri, temsilcilik binası yapımı, yeni açılan temsilciliklerin giderleri, Yurtdışı toplantılara katılacak STK giderleri)			
Anıtlar, Şehitlikler ve Müzeler Yapım ve Onarımı ile Katkı Projesi	**490.000**	**3.000.000**	**3.490.000**

ALT YAPI PROJELERİ	2017 DEVİR ÖDENEĞİ	2018 BÜTÇE ÖDENEĞİ	2018 TOPLAM
Anıtlar, Şehitlikler ve Müzeler Yapım ve Onarımı ile Katkı Projesi			
T.C.-KKTC Kültür, Sanat İşbirliği ve Katkı Projesi	**200.000**	**500.000**	**700.000**
T.C.-KKTC Kültür, Sanat İşbirliği ve Katkı Projesi			
Arkeolojik Kazı Çalışmalarına Katkı Projesi	**150.000**	**300.000**	**450.000**
Arkeolojik Kazı Çalışmalarına Katkı Projesi			
Eski Eserlerin Restorasyonu Projesi	**0**	**1.000.000**	**1.000.000**
Eski Eserlerin Restorasyonu Projesi			
Kıbrıs Vakıflar İdaresi Projeleri Katkı Projesi	**400.000**	**5.000.000**	**5.400.000**
Kıbrıs Vakıflar İdaresi Projeleri Katkı Projesi			
SAĞLIK VE SOSYAL HİZMET SEKTÖRÜ	**4.550.000**	**2.100.000**	**6.650.000**
Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi	**1.000.000**	**0**	**1.000.000**
Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi			
Devlet Laboratuvarına Teçhizat Alımı ve Akreditasyon Projesi	**400.000**	**100.000**	**500.000**
Devlet Laboratuvarına Teçhizat Alımı ve Akreditasyon Projesi			
Tıbbi Teçhizat ve Ambulans Alımı	**3.000.000**	**2.000.000**	**5.000.000**
Tıbbi Teçhizat ve Ambulans Alımı			
Sosyal Hizmet Projesi	**150.000**	**0**	**150.000**
Lefkoşa Çocuk Yuvasına Minibüs Alımı			
ÇEVRE SEKTÖRÜ	**300.000**	**1.500.000**	**1.800.000**
Ülkesel Fiziki Plan Projesi	**50.000**	**0**	**50.000**
Ülkesel Fiziki Plan Projesi			
Çöp Alanlarının Rehabilitasyonu Projesi	**150.000**	**500.000**	**650.000**
Çöp Alanlarının Rehabilitasyonu Projesi			
Türkiye'den Boruyla Su Getirme Projesi KKTC Dağıtım Kısmı	**100.000**	**1.000.000**	**1.100.000**
Türkiye'den Boruyla Su Getirme Projesi KKTC Dağıtım Kısmı			
SAVUNMA, GÜVENLİK VE ADALET SEKTÖRÜ	**887.377**	**4.300.000**	**5.187.377**
Cezaevinin Geliştirilmesi Projesi	**0**	**100.000**	**100.000**
Cezaevinin Geliştirilmesi Projesi			
Polis Teşkilatını Güçlendirme Projesi	**0**	**1.800.000**	**1.800.000**
Polis Teşkilatını Güçlendirme Projesi			
Gönyeli Polis Karakolu İnşaatı Projesi	**702.377**	**0**	**702.377**
Gönyeli Polis Karakolu İnşaatı Projesi			
Güzelyurt İtfaiye Binası Projesi	**185.000**	**0**	**185.000**
Güzelyurt İtfaiye Binası Projesi			
Geçitkale İtfaiye ve Karakol Bina Yapım Projesi	**0**	**2.400.000**	**2.400.000**
Geçitkale İtfaiye ve Karakol Bina Yapım Projesi			
DİĞER KAMU HİZMETLERİ SEKTÖRÜ	**151.048.350,03**	**27.825.000,00**	**178.873.350,03**
Otomasyon Projelerine Katkı Projesi	**500.000**	**1.000.000**	**1.500.000**
Otomasyon Projelerine Katkı Projesi			
Maliye İdaresini Geliştirme Projesi	**150.000**	**350.000**	**500.000**
Maliye İdaresini Geliştirme Projesi			
Rekabet Kurumunu Geliştirme Projesi	**0**	**500.000**	**500.000**
Rekabet Kurumu Geliştirme Projesi			
BRT Altyapı Yatırımlarına Katkı	**700.000**	**600.000**	**1.300.000**
Verici İstasyonlarının Güçlendirilmesi			
T.C. 'den Görevli Olarak Gelen Kamu Görevlileri ve Uzmanların Ücretleri Projesi	**2.000.000**	**1.500.000**	**3.500.000**
T.C. 'den Görevli Olarak Gelen Kamu Görevlileri ve Uzmanların Ücretleri Projesi (T.C. Kurumlarınca KKTC'de geçici görevlendirilen personelin harcırah, yol gideri, ek çalışma karşılıkları, ek ders ile kira tazminatı ve diğer giderleri için harcanacaktır.)			
Hizmet İçi Eğitim Programlarının Desteklenmesi Projesi	**300.000**	**0**	**300.000**
Hizmet İçi Eğitim Programlarının Desteklenmesi Projesi			
Hizmet Binası Yapım, Onarım ve Donanım Projesi	**12.975.000**	**6.775.000**	**19.750.000**
Trafik Dairesi Binası			
GaziMagusa Tapu Dairesi Bina Yapım Projesi			
Girne Vergi Dairesi Bina Yapım Projesi			
Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma Genel Müdürlük Bina Yapım Projesi			
Lefke Hükümet Konağı Projesi			
Muhtarlık Hizmet Binası Yapım Projesi			
Diğer Bina Yapım, Onarım ve Donanım Projesi			
Belediye ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi*	**116.616.086**	**0**	**116.616.086**
2017 Yılı Belediye ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi			
2018 Yılı Belediye ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi			
Dernek, Birlik, Kulüp, Sendika, Vakıf, Araştırma Merkezi vb. STK'lara Katkı Projesi	**1.000.000**	**7.000.000**	**8.000.000**
Dernek, Birlik, Kulüp, Sendika, Vakıf, Araştırma Merkezi vb. STK'lara Katkı (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliğince uygun görülen STK'lara harcama karşılığı veya katkı şeklinde kullandırılacaktır.)			
Tapu ve Kadastro Hizmetlerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	**655.000,00**	**0**	**655.000,00**
Tapu ve Kadastro Hizmetlerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi			
Posta Dairesi Hizmetlerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	**300.000,00**	**300.000**	**600.000,00**
Posta Dairesi Hizmetlerinin Geliştirilmesine Katkı Projesi			
Tamamlama Projesi	**15.852.263,62**	**9.800.000**	**25.652.263,62**
Tamamlama Projesi			

(*) 2017 yılından artan ödenekler Belediyeler ve Köylerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesine ilave edilmiş olup, söz konusu projenin 2018 yılı toplam yeni ödeneği

EK: 5

REEL SEKTÖRÜN DESTEKLENMESİ PROJESİ 2018 YILI KAYNAK DURUMU

	PARA CİNSİ	2017'den DEVREDEN TUTAR	DEVİR KURU*	2018 TOPLAM KAYNAK (TL)
A- KREDİ GERİ DÖNÜŞÜ-NAKİT DEVİR	TL	**39.550,27**	1,0000	**39.550,27**
KOOPERATİF MERKEZ BANKASI (Zirai Krediler)		39.550,27		39.550,27
KKTC KALKINMA BANKASI		0,00		0,00
VAKIFLAR BANKASI		0,00		0,00
B- KREDİ GERİ DÖNÜŞÜ-NAKİT DEVİR (USD)	USD	**76.272,79**	3,7719	**287.693,34**
K. VAKIFLAR BANKASI		61.391,73		231.563,47
İKTİSAT BANKASI		0,00		0,00
KKTC KALKINMA BANKASI		14.881,06		56.129,87
C- KREDİ GERİ DÖNÜŞÜ-NAKİT DEVİR (STG)	STG	**399.580,00**	5,0803	**2.029.986,27**
D- ZİRAAT BANKASI FAİZ GELİRLERİ	TL	**5.109.845,87**	1,0000	**5.109.845,87**

KREDİ GERİ DÖNÜŞLERİ GENEL TOPLAMI (A+B+C+D)		**7.467.075,75**

* Geri Dönüş Hesaplarından 2017 yılından devreden tutarlar "Nakit" verisine dahil olup, hesapta bulunan ABD Doları ve İngiliz Sterlini 31 Aralık 2017 KKTC Merkez Bankası kuru ile hesaplanarak toplama dahil edilmiştir.

,	**DEVREDEN KREDİ GERİ DÖNÜŞLERİ (A+B+C+D)**	**7.467.075,75**
	DEVREDEN AÇIK AVANS (KKTC Hazine)	**11.863,40**
	DEVREDEN NAKİT (T.C. Ziraat Bankası)	**17.497.559,73**
	DEVREDEN ÖDENEK (T.C. Hazine)	**40.001.431,00**
2018	**T.C. BÜTÇE ÖDENEĞİ**	**135.000.000,00**
	BEKLENEN KREDİ GERİ DÖNÜŞLERİ	**12.022.070,12**
	GENEL TOPLAM	**212.000.000,00**

EK: 6

2018 YILINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ YARDIMLARIYLA FİNANSE EDİLECEK REEL SEKTÖR PROJELERİ

TL

REEL SEKTÖR PROJELERİ	2017 DEVİR ÖDENEĞİ	2018 BÜTÇE*	2018 TOPLAM
GENEL TOPLAM	**64.977.929,88**	**147.022.070,12**	**212.000.000,00**
ANKARA KAYNAKLI PROJELER	**11.500.000**	**43.800.000**	**55.300.000**
YÜKSEKÖĞRETİM SEKTÖRÜ	**11.500.000**	**43.800.000**	**55.300.000**
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Giderlerine Katkı Projesi**	9.000.000	33.000.000	42.000.000
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Giderlerine Katkı Projesi**	2.500.000	3.800.000	6.300.000
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Yatırım Giderlerine Katkı Projesi	0	7.000.000	7.000.000
LEFKOŞA KAYNAKLI PROJELER	**53.477.929,88**	**103.222.070,12**	**156.700.000,00**
TARIM SEKTÖRÜ	**1.000.000**	**13.750.000**	**14.750.000**
Proje Destekli Tarımsal Kısmi Hibe Programı	0	5.500.000	5.500.000
Faiz Destekli Zirai Kredi Programı	0	5.000.000	5.000.000
Tarımsal Hibe Programı	0	1.500.000	1.500.000
Tarımsal Yatırım Desteği Programı	1.000.000	750.000	1.750.000
Modern Sulama Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Eğitimi Projesi	0	1.000.000	1.000.000
SANAYİ, TİCARET VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ	**1.780.000**	**27.500.000**	**29.280.000**
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Proje Destekli Kısmi Hibe Programı	0	5.000.000	5.000.000
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı	0	4.000.000	4.000.000
Kalite Belgesi, Fuar, Pazarlama ve Navlun Hibe Destek Programı	700.000	6.000.000	6.700.000
Esnafa ve Hizmet Sektörüne Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı	0	4.000.000	4.000.000
Faiz Destekli KOBİ Yatırım Kredi Programı	0	4.000.000	4.000.000
Kefalet Sandıklarına Katkı Projesi	1.000.000	0	1.000.000
Girişimcilik Projesi	0	4.000.000	4.000.000
Hibe Programları Yönetim Giderleri Projesi	80.000	500.000	580.000
TURİZM SEKTÖRÜ	**17.977.930**	**52.072.070**	**70.050.000**
Turizm Yatırımlarına Faiz Destekli Kredi Programı	3.000.000	4.000.000	7.000.000
Turizm Projelerine Kısmi Hibe Programı	0	3.450.000	3.450.000
Turizm Teşvik Programı***	14.577.930	42.622.070	57.200.000
Turizm Bölgeleri Alt Yapılarına Katkı ve Turizm Çeşitlendirme Projesi	400.000	2.000.000	2.400.000
YÜKSEKÖĞRETİM SEKTÖRÜ	**23.299.232**	**7.900.000**	**31.199.232**
Üniversitelerin Ortak Tanıtımına Katkı Projesi	1.600.000	500.000	2.100.000
Lefke Avrupa Üniversitesinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	1.072.359	5.000.000	6.072.359
DAÜ Yatırım Giderlerine Katkı Projesi	3.784.873	0	3.784.873
Üniversitelerin Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Pr. Destekleme Projesi	8.900.000	0	8.900.000
Üniversitelerin Uluslararası Akreditasyonu ve Bologna Sürecine Hazırlanması Projesi	3.700.000	1.000.000	4.700.000
Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı	350.000	400.000	750.000
Yurt Yapımı Faiz Destek Programı	3.892.000	0	3.892.000
Yüksek Öğretim Sektörünün Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	0	1.000.000	1.000.000
DİĞER KAMU SEKTÖRÜ	**9.420.767,91**	**2.000.000,00**	**11.420.768**
Kırsal Kalkınma ve Sosyal Hizmet Projesi	0,00	2.000.000,00	2.000.000
Tamamlama Projesi	9.420.767,91	0,00	9.420.768

(*) 2018 Beklenen Geri Dönüş Ödeneği 12.022.070,12-TL olarak öngörülmüş olup, Bütçe Ödeneği olan 135.000.000-TL'ye ilave edilmiştir.

(**) Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi tarafından kullandırılacaktır.

(***) 2017 yılından artan ödenekler Turizm Teşvik Projesine ilave edilmiş olup, söz konusu projenin 2018 yılı toplam yeni ödeneği 55.000.000-TL'dir.

EK: 7

2018 YILINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ YARDIMLARIYLA FİNANSE EDİLECEK REEL SEKTÖR PROJELERİ DETAY LİSTESİ

TL

REEL SEKTÖR PROJELERİ	2017 DEVİR ÖDENEĞİ	2018 BÜTÇE*	2018 TOPLAM
GENEL TOPLAM	**64.977.929,88**	**147.022.070,12**	**212.000.000,00**
ANKARA KAYNAKLI PROJELER	**11.500.000**	**43.800.000**	**55.300.000**
YÜKSEKÖĞRETİM SEKTÖRÜ	**11.500.000**	**43.800.000**	**55.300.000**
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Giderlerine Katkı Projesi**	**9.000.000**	**33.000.000**	**42.000.000**
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Giderlerine Katkı Projesi			
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Giderlerine Katkı Projesi**	**2.500.000**	**3.800.000**	**6.300.000**
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Giderlerine Katkı Projesi			
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Yatırım Giderlerine Katkı Projesi	**0**	**7.000.000**	**7.000.000**
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Yatırım Giderlerine Katkı Projesi			
LEFKOŞA KAYNAKLI PROJELER	**53.477.929,88**	**103.222.070,12**	**156.700.000,00**
TARIM SEKTÖRÜ	**1.000.000**	**13.750.000**	**14.750.000**
Proje Destekli Tarımsal Kısmi Hibe Programı	**0**	**5.500.000**	**5.500.000**
Proje Destekli Tarımsal Kısmi Hibe Programı			
Faiz Destekli Zirai Kredi Programı	**0**	**5.000.000**	**5.000.000**
Faiz Destekli Zirai Kredi Programı			
Tarımsal Hibe Programı	**0**	**1.500.000**	**1.500.000**
Tarımsal Hibe Programı			
Tarımsal Yatırım Desteği Programı	**1.000.000**	**750.000**	**1.750.000**
Tarımsal Yatırım Desteği Programı			
Modern Sulama Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Eğitimi Projesi	**0**	**1.000.000**	**1.000.000**
Modern Sulama Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Eğitimi Projesi			
SANAYİ, TİCARET VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ	**1.780.000**	**27.500.000**	**29.280.000**
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Proje Destekli Kısmi Hibe Programı	**0**	**5.000.000**	**5.000.000**
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Proje Destekli Kısmi Hibe Programı			
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı	**0**	**4.000.000**	**4.000.000**
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı			
Kalite Belgesi, Fuar, Pazarlama ve Navlun Hibe Destek Programı	**700.000**	**6.000.000**	**6.700.000**
Kalite Belgesi, Fuar, Pazarlama ve Navlun Hibe Destek Programı			
Esnafa ve Hizmet Sektörüne Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı	**0**	**4.000.000**	**4.000.000**
Esnafa ve Hizmet Sektörüne Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı			
Faiz Destekli KOBİ Yatırım Kredi Programı	**0**	**4.000.000**	**4.000.000**
Faiz Destekli KOBİ Yatırım Kredi Programı			
Kefalet Sandıklarına Katkı Projesi	**1.000.000**	**0**	**1.000.000**
Kefalet Sandıklarına Katkı Projesi			
Girişimcilik Projesi	**0**	**4.000.000**	**4.000.000**
Girişimcilik Projesi			
Hibe Programları Yönetim Giderleri Projesi	**80.000**	**500.000**	**580.000**
Faiz Destekli KOBİ Yatırım Kredi Programı			
TURİZM SEKTÖRÜ	**17.977.930**	**52.072.070**	**70.050.000**
Turizm Yatırımlarına Faiz Destekli Kredi Programı	**3.000.000**	**4.000.000**	**7.000.000**
Turizm Yatırımlarına Faiz Destekli Kredi Programı			
Turizm Projelerine Kısmi Hibe Programı	**0**	**3.450.000**	**3.450.000**
Turizm Projelerine Kısmi Hibe Programı			
Turizm Teşvik Programı***	**14.577.930**	**42.622.070**	**57.200.000**
Turizm Teşvik Programı			
Turizm Bölgeleri Alt Yapılarına Katkı ve Turizm Çeşitlendirme Projesi	**400.000**	**2.000.000**	**2.400.000**
Turizm Bölgeleri Alt Yapılarına Katkı ve Turizm Çeşitlendirme Projesi			
YÜKSEKÖĞRETİM SEKTÖRÜ	**23.299.232**	**7.900.000**	**31.199.232**
Üniversitelerin Ortak Tanıtımına Katkı Projesi	**1.600.000**	**500.000**	**2.100.000**
Üniversitelerin Ortak Tanıtımına Katkı Projesi			
Lefke Avrupa Üniversitesinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	**1.072.359**	**5.000.000**	**6.072.359**
Lefke Avrupa Üniversitesinin Geliştirilmesine Katkı Projesi			
LAÜ Eğitim Fakülte Binası			
DAÜ Yatırım Giderlerine Katkı Projesi	**3.784.873**	**0**	**3.784.873**
Eğitim Bilimleri Fakültesi Onarım Projesi			
Üniversitelerin Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Pr. Destekleme Projesi	**8.900.000**	**0**	**8.900.000**
TUBİTAK İşbirliği ile Yürütülecek Bilimsel Araştırma Projeleri (İki ülke arasında imzalanan İşbirliği Protokolü ile belirlenen veya belirlenecek esaslar çerçevesinde T.C. Büyükelçiliği Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi tarafından ilgili üniversitelere nakit aktarmak suretiyle kullandırılacaktır)			
Üniversitelerin Uluslararası Akreditasyonu ve Bologna Sürecine Hazırlanması Projesi	**3.700.000**	**1.000.000**	**4.700.000**
Üniv. Uluslararası Akr. ve Bologna Sürecine Hazırlanması Projesi			
Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı	**350.000**	**400.000**	**750.000**
KKTC Üniversitelerine Öğretim Üyesi Yetiştirilme Projesi (KKTC Üniversitelerine doktoralı öğretim üyesi yetiştirilmesi amacıyla ODTÜ -Ankara- ve Hacettepe Üniversitelerinde eğitim görecek öğrencilere ödenecek aylık, seyahat gideri, araştırma-tez projesi katkısı)			
Yurt Yapımı Faiz Destek Programı	**3.892.000**	**0**	**3.892.000**
Yurt Yapımı Faiz Destek Programı			
Yüksek Öğretim Sektörünün Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	**0**	**1.000.000**	**1.000.000**
Yüksek Öğretim Sektörünün Altyapısının Geliştirilmesi Projesi			
DİĞER KAMU SEKTÖRÜ	**9.420.767,91**	**2.000.000,00**	**11.420.768**
Kırsal Kalkınma ve Sosyal Hizmet Projesi	**0**	**2.000.000**	**2.000.000**
Kırsal Kalkınma ve Sosyal Hizmet Projesi (T.C. Lefkoşa Büyükelçiliğince belirlenecek usul ve esaslar dahilinde, hibe, kredi veya alt yapı desteği şeklinde kullandırılacaktır)			
Tamamlama Projesi	**9.420.767,91**	**0,00**	**9.420.768**
Tamamlama Projesi			

(*) 2018 Beklenen Geri Dönüş Ödeneği 12.022.070,12-TL olarak öngörülmüş olup, Bütçe Ödeneği olan 135.000.000-TL'ye ilave edilmiştir.

(**) Kalkınma ve Ekonomik İşbirliği Ofisi tarafından kullandırılacaktır.

(***) 2017 yılından artan ödenekler Turizm Teşvik Projesine ilave edilmiş olup, söz konusu projenin 2018 yılı toplam yeni ödeneği 55.000.000-TL'dir.